

TURAY ALFRÉD

EVANGÉLIUMI
HOMÍLIÁK

C ÉV

TURAY ALFRÉD
EVANGÉLIUMI HOMÍLIÁK, C ÉV

Turay Alfréd

EVANGÉLIUMI HOMÍLIÁK

C év

Írta

TURAY ALFRÉD

Szerkesztette és lektorálta

BÁLINT ERZSÉBET

Felelős kiadó

VÁC FELSŐVÁROSI PLÉBÁNIA

A perikópák a 2018–2019-es liturgikus C év rendjét követik

ISBN 978-615-01-3181-8

Nyomdai munka

Kucsák Könyvkötészet és Nyomda, Vác

2021

AJÁNLÁS

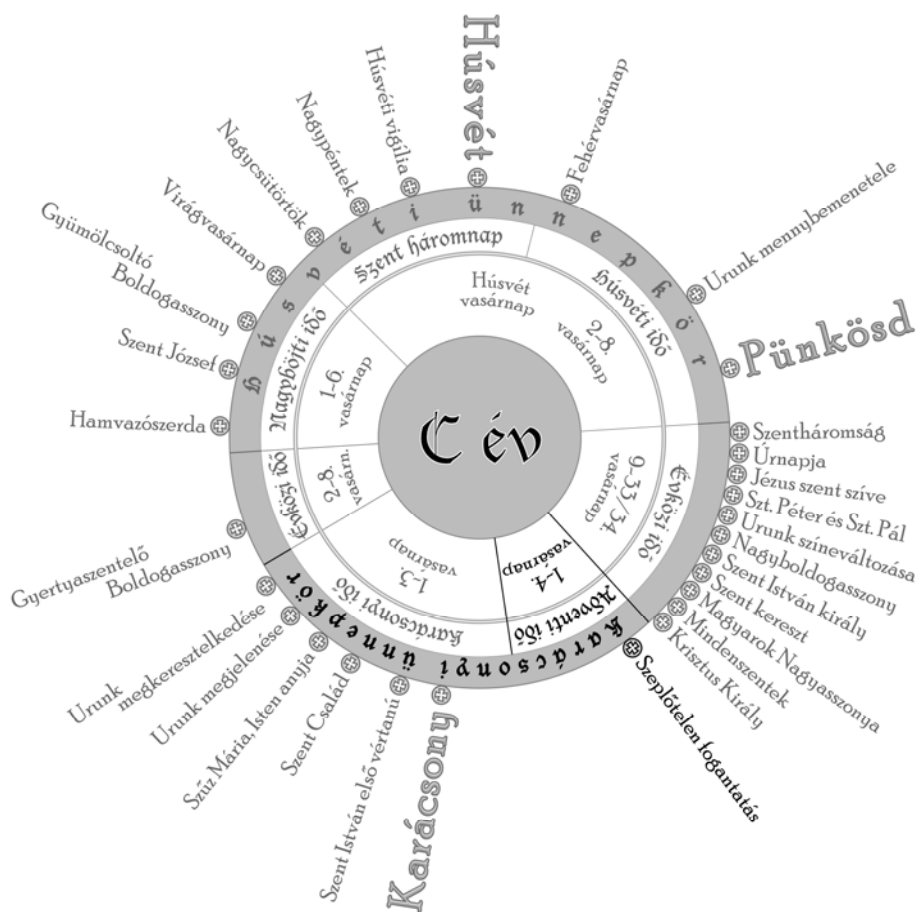
Egy filozófus olyan dolgokon járta az eszt, amelyek az emberek – túlnyomó többsége – számára nem igazán érthetőek. Ha ez a bölcselő egyben pap is, akkor meg az egyszerű hívő emberek attól félnek, hogy olyan szellemi magasságokban szárnyal, ahová nem képesek majd követni. Nos, ezeket az előítéleteket Turay Alfréd – vagy ahogy a hívek nevezik: Frédi atya – érvényteleníti. De nem úgy, hogy „alászáll” a semmitmondó hétköznapiságba, hanem azáltal, hogy ő maga is az igazságot, vagyis az Isten akaratát kereső ember szemszögéből vizsgálja és magyarázza a szentírási szövegeket. Éppen ettől lesz őszinte és tartalmas a vasárnapi homíliája.

Szeretettel ajánlom mindenkinek: papoknak, a beszédükre készülő diakónus és akolitus testvéreknek és mindazoknak, akik a lelkükben és a szellemükben szeretnének tiszta forrásból meríteni.

2021. Vác

Görbe József

ADVENTI IDŐ

Advent első vasárnapja

Lk 21,25–28.34–36

[Egy alkalommal Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Jelek lesznek akkor a napban, a holdban és a csillagokban, és a földön a népek kétségbeesett rettegése a tenger zúgása és háborgása miatt. Az emberek megdermednek a rémülettől, és annak várásától, ami a földkerekséggel történik, mert az egek erői megrendülnek. Akkor meglátják az Emberfiát, amint eljön felhőben, nagy hatalommal és dicsóséggel. Mikor pedig ezek elkezด์ődnek, húzzátok ki magatokat és emeljétek fel a fejetekeket, mert közel van a ti megváltástok. Vigyázzatok hát magatokra, hogy el ne nehezeden szívetek a tobzódásban és részegségben, s az élet gondjai között, és az a nap meg ne lepjen titeket hirtelen. Mert mint a csapda, úgy fog lecsapni mindazokra, akik az egész föld színén laknak. Virrasszatok tehát, és minden időben imádkozzatok, hogy megmeneküljete mindattól, ami be fog következni, és megállhassatok az Emberfia előtt.”

Advent első vasárnapja van. Az advent liturgikus időszaka a latin adventus (eljövetel, megérkezés) szóról kapta nevét. Ebben az időszakban egyrészt az első adventre emlékezünk: felidézzük azokat a hosszú évszázadokat, amelyekben a zsidó nép várta Isten Fölkent Prófétájának érkezését, akit héber eredetű szóval Messiásnak, görög kifejezéssel pedig Krisztosznak nevezünk. Másrészt tudatosítjuk, hogy mi is adventben élünk, amennyiben várjuk a Messiás második eljövetelét, a feltámadt Krisztussal való végső találkozást. Ez a földről távozó Jézus ígéletén alapuló második advent valójában egy folyamat, amely Krisztus feltámadásával kezdődött, s halálunk pillanatában, illetve a történelem lezárulásakor az ítélő Krisztus dicsőséges eljövetelében fog teljessé válni.

Az evangéliumi részlet Jézusa az apokaliptikus, a „rejtett dolgokat feltáró” irodalomra jellemző beszédmódban utal arra, hogy második eljövetelének folyamán minden nemzedék megtapasztalja majd azt a hatalmas változást, amelyet az ő első eljövetele és megváltó halála hozott az emberiség életébe. Az ég felhőiben hatalommal és dicsóséggel eljövő Emberfia Dániel próféta könyvében (vö. Dán 7) emberhez hasonló titokzatos

mennyei lény, a fölséges Istenhez hű emberek vezére, a bűnös világ megítélője és Isten országának megvalósítója a földön. A történeti Jézus, aki azonosítja magát e mennyei lénnel (vö. Jn 5,27), az istenítéletre utaló apokaliptikus képekkel (az égi jelekkel, a tenger zúgásával és háborgásával, a népek tanácsalanságával) azt jelzi, hogy a történelem folyamán ő fogja végrehajtani a bűnös világ megítélését. Az ítélet félelmetes képei nem ijesztgetésre szolgálnak. Nem véletlenül hangzik el a bátorítás: „Mikor pedig ezek elkezdődnek, húzzátok ki magatokat és emeljétek fel a fejeteeket, mert közel van a ti megváltásotok.” A képekkel Jézus az apokaliptikus beszédmódnak megfelelően csupán azt jelzi, hogy az ő ítélő tevékenysége olyan nagy horderejű változást eredményez majd a lelkek birodalmában, mint amilyen fordulatot az égi tünemények okozta félelmektől való szabadulás vagy a társadalmi kataklizmákból való megmenekülés jelent az emberek életében. Amikor ugyanis a bűn fogságából szabadulni igyekvő teremtmény Jézus útmutatásának megfelelően virrasztva él, azaz Krisztus erejében küzd a bűn ellen, és kiszabadul reménytelen helyzetéből, lelkében hatalmas változások mennek végbe.

Advent első vasárnapján tudatosítsuk magunkban, hogy a második adventben élünk, vagyis mi is részesei vagyunk az evangéliumi képnnyelven megfogalmazott eseményeknek: az égi tüneményeknek, a tenger zúgásának és az eget erői megrendülésének. Az ítélő Jézus a mi életünkbe is döntő fordulatot akar hozni, midőn meg akarja semmisíteni a bűnös világhoz tartozó énünket, és megváltó Emberfiaként számunkra is meg akarja szerezni az örök boldogság lehetőségét. A szentmisén azért imádkozzunk, hogy életünk végéig készségesek tudjunk maradni a Krisztus által szándékolt változtatás befogadására, azaz hűségesen helyt tudjunk állni ebben az apokaliptikus küzdelemben, hogy az Emberfia segítségével méltónak tudjunk majd bizonyulni az örök élet ajándékára.

A Boldogságos Szűz Mária szeplőtelen fogantatása Lk 1,26–38

Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábrriel angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhöz, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.” Őt zavarba ejtette ez a beszéd, és elgondolkodott, hogy miféle köszöntés ez. Az angyal pedig folytatta: „Ne félj, Mária! Kegyelmet találtál Istennél. Íme, méhedben fogansz és fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz ő, a Magasságbeli Fiának fogják hívni; az Úr Isten neki adja Dávidnak, az ő atyjának trónját, és uralkodni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem lesz vége.” Mária erre megkérdezte az angyaltól: „Miképpen lesz ez, hiszen férfit nem ismerek?” Az angyal ezt felelte neki: „A Szentlélek száll rád, és a Magasságbeli ereje megárnýékoz téged; azért a Szentet is, aki tőled születik, Isten Fiának fogják hívni. Íme, Erzsébet, a te rokonod is fiat fogant öregségében, és már a hatodik hónapban van, ő, akit magtalannak hívtak, mert Istennél semmi sem lehetetlen.” Mária erre így szólt: „Íme, az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint.” És eltávozott tőle az angyal.

A szeplőtelen fogantatás ünnepén arra a hittitokra emlékezünk, amelyet IX. Pius pápa 1854-ben a szeplőtelen fogantatás dogmájaként hirdetett ki. Ez a szeplőtelen fogantatás – amelyet gyakran összekevernek a Jézus Mária általi szűzi fogantatásával – azt jelenti, hogy Mária létezésének kezdetétől fogva mentes volt az áteredő bűn végzetszerű hatása alól. Másként fogalmazva, a dogma arra utal, hogy Mária – Jézus visszamenőleges megváltó kegyelme alapján – eleve olyan állapotban fogant, amelybe a többi ember csak a vágy-, a vér- vagy a tényleges keresztség után jut el. – A szimbólumokban megfogalmazódó evangéliumi részlet arra utal, hogy ez a szeplőtelen fogantatás Isten ajándéka, amely ugyanakkor Mária szabad együttműködését is feltételezi.

Üdvözlégy, kegyelemmel teljes! – mondja az angyal Máriának. Mivel a kegyelem mindig ajándék, a kegyelemmel teljes kifejezés azt jelenti, hogy

az Istenanya a mennyei Atya ajándékaként birtokolta kitüntetett helyzetét. Az első századok egyháza – bár nem beszélt szeplőtelen fogantatásról – meggyőződéssel vallotta, hogy Mária méhében testesült meg Jézus Krisztus, Isten kegyelmének teljessége. S mivel Mária volt az a „terület”, amelyen a második isteni személy a világba lépett, feltételezhető, hogy Isten Mária lényét a bűn árnyékától is megóvta. A pápa a szeplőtelen fogantatás dogmájával a 19. században arra emlékeztet, hogy az egyház tagjai burkoltan kezdettől fogva hittek a szeplőtelen fogantatás dogmájának mondanivalójában.

Történjék velem a Te szavaid szerint – mondja Mária az angyalnak. Ez a Mária ajkára adott mondat arra utal, hogy Isten ajándéka az ember részéről mindig szabad együttműködést, elfogadást feltételez. Így volt ez Mária életében is. Szeplőtelenességét, kiváltságos helyzetét ajándékként birtokolta, de ezt az ajándékot el is kellett fogadnia. Ez az elfogadás abban nyilvánult meg, hogy hozzánk hasonlóan a hit zarándokútját járta (vö. Lumen Gentium 58): szenvedett, küzdött a földi lét nehézségeivel. Növekedett hitben, reményben és szeretetben, hogy méltónak bizonyuljon az ajándékra, vagyis végérvényesen azzá váljon, akinek Isten öröktől fogva megálmodta. Ily módon példát adott arra, miként kell elfogadnunk Istentől a keresztségben nyújtott ajándékát, amely megszabadít a bűn fogságából, és lehetővé teszi a halált legyőző örök életet.

Mária szeplőtelen fogantatásának ünnepén köszönjük meg Istennek, hogy az Istenanya tiszta lényében testet öltő Jézus kiszabadított bennünket a bűn halálos szorításából. Köszönjük meg, hogy Mária személyében példát adott arra, miként kell elfogadnunk Isten ajándékát. Imádkozzunk, hogy a szeplőtelen Szűz példáját követve a szenvedésekkel átszőtt földi lét legsötétebb óráiban is elfogadással tudjunk válaszolni Isten rejtett közeledéseire.

Advent második vasárnapja

Lk 3,1–6

Tibériusz császár uralkodásának tizenötödik esztendejében, amikor Poncius Pilátus volt Júdea helytartója, Heródes pedig Galilea negyedes fejedelme, Fülöp, a testvére Itúrea és Trachonitisz tartomány negyedes fejedelme, és Lizániász Abilína negyedes fejedelme, Annás és Kaifás főpapok alatt, elhangzott az Úr igéje Jánoshoz, Zakariás fiához, a pusztában. S ő elment a Jordán egész környékére, hirdette a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára, amint írva van Izajás próféta beszédeinek könyvében: „A pusztában kiáltónak szava: »Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit. Minden völgyet betöltenek, minden hegyet és halmot elhordanak; ami görbe, egyenes lesz, a göröngyös pedig sima úttá: és meglátja minden test Isten üdvösségét.«”

Advent liturgikus időszakában a zsidó messiásvárás hosszú évszázadaira emlékezünk, miközben tudatosítjuk, hogy mi is adventben élünk: Urunk második eljövételét várjuk, aki ígéretet tett arra, hogy halála után újra eljön övéihez. Ez a második advent egy folyamat, amely Jézus feltámadásával már megkezdődött, és halálunk pillanatában, illetve a történelem végén fog teljes dicsőségében megnyilvánulni.

Az evangéliumi részlet szerzője a történelem tér-idő kereteibe illesztve hirdeti meg az első advent végét, a Messiás küszöbönálló érkezését. Keresztelő János prédikációját idézi fel, aki az ószövetségi jövendölés szavaival két mondatban jellemzi a rövidesen nyilvánosságra lépő Messiást.

„A pusztában kiáltónak szava: Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit...” A prófétai idézetnek ez a mondata eredetileg a Kr. e. 6. században hangzik el Második Izajás próféta ajkáról, aki azt az örömdetes eseményt hirdeti meg, hogy a Babilonba száműzött zsidók a perzsa uralkodó engedélye alapján rövidesen megszabadulhatnak fogságukból. Azért beszél az Úr útjának készítéséről, mert tudja ugyan, hogy a zsidók a perzsa uralkodó kegyéből szabadulhatnak meg a fogságból, hívő emberként mégis az Úristennek tulajdonítja ezt a szabadító tettet. Prófétai látomásában maga

az Úr vezeti vissza népét a szír-arab pusztán keresztül Jeruzsálembe. Az út elkészítésére való felszólításában az erkölcsi életút megújítására gondol: azt hirdeti meg, hogy a hazatérők élén közeledő Úr méltó fogadására Jeruzsálemnek és a várost környező települések lakóinak erkölcsileg kell felkészülniük, mert csak a szívében tiszta ember képes felfedezni a szabadulás eseményében Isten jelenvalóságát és üdvözítő tettét. – Évszázadokkal később Keresztelő János azért idézte fel az Úr útjának egyengetésére vonatkozó izajási szavakat, mert a rövidesen fellépő Messiás személyében valamiképpen ő is a közeledő Úristent látja: a Messiást az Úristen képviselőjének tekinti, akinek érkezését csak a bűnbánatra és az erkölcsi tisztulásra kész emberek tudják hívó látással felismerni.

„És meglátja minden test (azaz minden ember) Isten üdvösségét” – hangzik a prófétai idézet második mondata. Ezek a szavak a Kr. e. 6. században azt hirdették, hogy a Babilonból kiszabaduló zsidók és a zsidóságot környező pogány népek rövidesen megtapasztalják az Úr dicsőségét, amennyiben tanúi lesznek annak, hogy Izrael Istene volt az, aki lehetővé tette a fogságból való szabadulást és a Jeruzsálembe való visszatérést a száműzöttek számára. – Keresztelő János ajkán az üdvösség már nem a babiloni fogságból való megmenekülést jelenti, hanem a bűn örök halállal fenyegető fogságának állapotából való kiszabadulást, vagyis azt a megmenekést és megmenekülést, amelyet az Isten által küldött Messiás nyújt nem csupán a zsidóságnak, hanem az egyetemes emberiségnek.

Az első advent végén elhangzó Keresztelő János-i prédikáció nekünk is szól, akik a második adventben élünk, és Urunk második eljövetelének végső megnyilvánulására várunk. A prédikáció arra buzdít bennünket, hogy egyengessük az Úr útját, távolítsuk el életünkől a látásunkat zavaró erkölcsi akadályokat, hogy ne csak karácsonykor, hanem életünk minden napján fel tudjuk fedezni a másodszor érkező, a szívünkhöz állandóan közeledő Messiást, s meg tudjuk „látni” benne üdvösségünk zálogát.

Advent harmadik vasárnapja**Lk 3,10–18**

Ekkor megkérdezte [Keresztelő Jánost] a tömeg: „Mit cselekedjünk tehát?” Ő ezt felelte nekik: „Akinek két köntöse van, ossza meg azzal, akinek nincsen; és akinek ennivalója van, hasonlóképpen tegyen.” Odajöttek a vámosok is, hogy megkeresztelkedjenek, és megkérdezték tőle: „Mester! Mit cselekedjünk?” Ő ezt válaszolta nekik: „Semmit ne követeljete az azon felül, ami elő van írva nektek.” Megkérdezték őt a katonák is: „Hát mi mit cselekedjünk?” Azt mondta nekik: „Senkit se bántalmazzatok, ne zsaroljatok, és elégedjete meg a zsoldotokkal.” A nép pedig várakozott, és mindenki tanakodott szívében János felől, vajon nem ő-e a Krisztus. János így szólt mindnyájukhoz: „Én csak vízzel keresztelek titeket. De jön, aki erősebb nálam, akinek nem vagyok méltó a saruszíját megoldani. Ő Szentlélekkel és tűzzel fog megkeresztelni titeket. Szórólapátja a kezében van, és megtisztítja szérűjét. A búzát összegyűjti a magtárjába, a pelyvát pedig olthatatlan tűzzel elégeti.” Még sok egyébre is intette, tanította a népet.

A harmadik adventi vasárnapot a szentmise kezdőénekének szövege (Fil 4, 4–5) alapján Örvendezés, latin eredetű szóval „Gaudete” vasárnapjának nevezzük. Az öröm oka az, hogy az adventi emlékezések sorozatában a zsidó történelemnek arra az időszakára gondolunk, amikor már nagyon közel volt a Messiás első eljövételének eseménye, amelyet mi keresztények a liturgikus év karácsonyán ünneplünk. – Az evangéliumi részlet a messiásvárás végső időszakára irányítja figyelmünket: Tibériusz császár uralkodásának 15. évében, azaz 28/29-ben, amikor Poncius Pilátus volt Júdea helytartója, Heródes pedig Galilea negyedes fejedelme (vö. Lk 3,1–2), fellépett Keresztelő János, aki a Messiás előfutáraként megkezdte a Názáreti Jézus Messiás-ként való bemutatását Izrael népében.

A Jézust bemutató beszédében a Keresztelő mérsékeli saját szerepét, és hallgatói figyelmét az általa meghirdetett Messiás Jézusra irányítja. – „A pusztában kiáltó hangja vagyok” (vö. Jn 1,23) kijelentésével nemcsak azt fejezi ki, hogy ő csupán előhírnöke a Messiásnak, hanem azt is, hogy a

Messiás személyében Isten látogatja meg népét. A ‘pusztában kiáltó hang’ kifejezés a Kr. e. 6. századból származik, amikor a zsidók számára lehetővé vált, hogy a babiloni fogságból hazatérhessenek Jeruzsálembe. A kor próféta a fogságból hazatérőket a szír-arab pusztában vándorló tömegként ábrázolja, amelyben titokzatos módon jelen van Isten is, miközben egy hírnök arra szólítja fel a pusztai települések és Jeruzsálem lakóit, hogy tegyék kényelmessé az áthaladást a száműzöttekkel együtt hazatérő Isten számára, azaz erkölcsileg készüljenek fel a vele való találkozásra. Keresztelő János ehhez a hírnökhöz hasonlítja önmagát, akinek feladata, hogy felkészítse az embereket annak az Úrnak fogadására, aki immár a Messiás személyében jön el népéhez. – Az „én csak vízzel keresztek titeket” kijelentéssel János azt fejezi ki, hogy a tisztulási szertartások, sőt még az általa kiszolgáltató keresztség is legfeljebb a bűnös állapotból való szabadulás vágyának kifejezői lehetnek, mert a bűnös állapotot eltörölni, a bűnök halálos következményeit felszámolni csak a Messiás lesz képes, aki isteni hatalommal, azaz Szentlélekkel keresztel (vö. Jn 1,31–33). – A „nem vagyok méltó a saruszíját megoldani” kifejezés különös szimbolikájával a Keresztelő azt fejezi ki, hogy senki sem foszthatja meg a Messiást tulajdonától, a megváltásra váró néptől. A zsidó kultúrkörben a saru a birtoklás szimbóluma volt: ezért mondja a zsoltárban az edomiták országát birtokba vevő Isten azt, hogy Edomra vetem sarumat (vö. Zsolt 60,10). Ezzel szemben a saruszíj megoldása vagy a saru elvétele azt jelképezte, hogy valakit megfosztanak jogigényétől vagy tulajdonától (vö. MTörv 25,9; Rút 4,7). A saru elvételének zsidó szimbolikáját ismerő hallgatóság számára világos volt: a Keresztelő semmilyen értelemben sem tartja magát képesnek és méltónak arra, hogy megfossza a Messiást jogigényétől, a megváltandó néptől, mert ezt a népet Isten adta a Messiásnak örök tulajdonul.

A harmadik adventi vasárnap evangéliumán elgondolkodva adjunk hálát Istennek, hogy Jézus személyében nem csupán egy kiváló embert küldött megmentésünkre, hanem olyasvalakit, aki által Ő maga jelent meg az emberek között, olyasvalakit, aki Szentlélekkel felkent Messiásként ténylegesen megszabadított bennünket az örök halál fenyegetésétől, s aki a megváltandó emberiséget örök tulajdonul kapta Istentől.

Advent negyedik vasárnapja

Lk 1,39–45

Mária pedig útra kelt azokban a napokban, és sietve elment a hegyek közé, Júda városába. Bement Zakariás házába, és köszöntötte Erzsébetet. És történt, hogy amint Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, felujjongott méhében a magzat, és Erzsébet eltelt Szentlélekkel. Hangosan felkiáltott: „Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse! De hogyan történhet velem az, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám? Mert íme, amint fülemben felhangzott köszöntésed szava, felujjongott a magzat méhemben. És boldog vagy te, aki hittél, mert be fog teljesedni, amit az Úr mondott neked.”

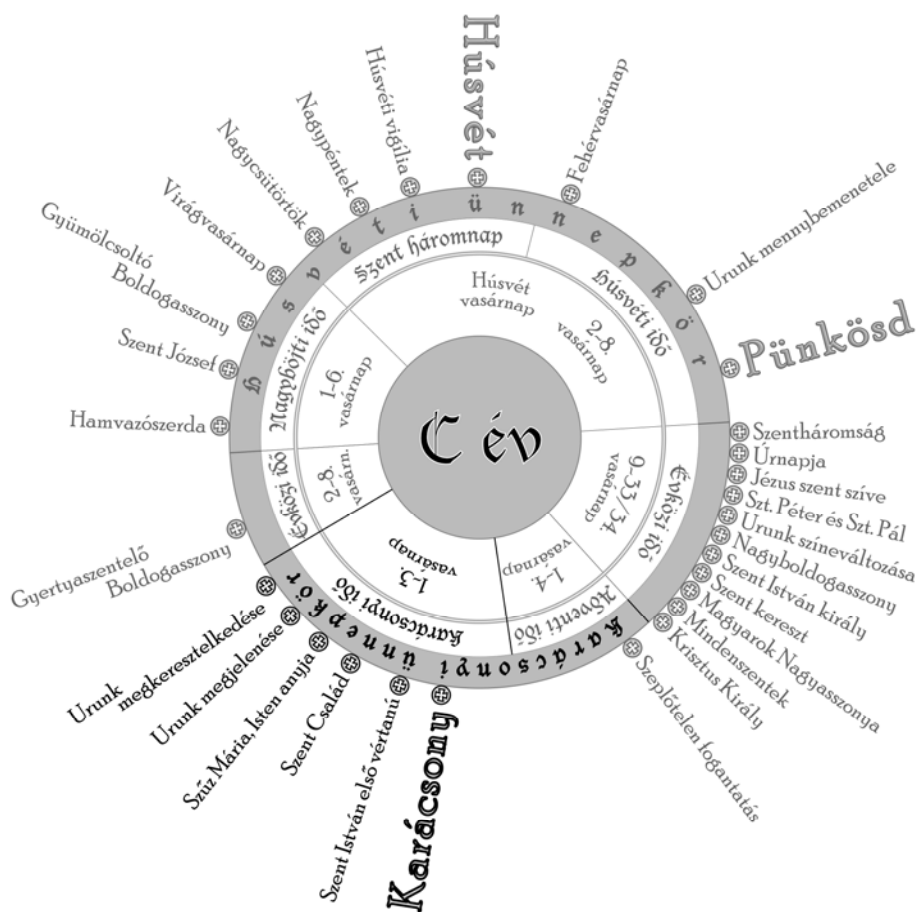
Advent negyedik vasárnapjának evangéliumi részlete irodalmi műfaját tekintve nem riport, és nem is valamiféle részlet egy családregényből, hanem gyermekségtörténet. Az ilyen alkotás szerzője egy-egy művészien alkotott dráma szimbólumaival mindig azt akarja igazolni, hogy az általa bemutatott híres történeti alak már gyermekkorában, illetve anyja méhében is azonos volt azzal a személlyel, akinek felnőtt korában mutatkozott. A Mária Erzsébetnél tett látogatásáról szóló evangéliumi részlet szerzője két ószövetségi szimbólummal fejezi ki azt a keresztyény meggyőződést, hogy a történeti Jézus, akiben föltámadása után követőinek kis csoportja örvendezve ismerte fel az Izraellel kötött szövetség isteni újjáalkotóját, már fogantatásától kezdve, anyja méhében is az Izraellel kötött isteni szövetség megújítója volt.

A leírás egyik szimbóluma a szövetség ládája, amely a zsidóknál az Izraellel kötött isteni szövetség valóságát jelképezte. Egy ószövetségi elbeszélés szerint Kr. e. 1000 körül Dávid király és társai egy Siló nevű településről Jeruzsálembe, a zsidó nép vallási központjába vitték a szövetség valóságát jelképező frigyládát (vö. 2Sám 6). Az evangélista ennek az eseménynek mintájára rajzolja meg a rokonát meglátogató Mária útját: a Názáretből Júda hegyei felé haladó, azaz Jeruzsálembe igyekvő Mária valamiféle új frigyládát szimbolizál, aki méhében hordozza Jézust, az Izraellel kötött isteni szövetség megújítóját és beteljesítőjét.

A leírás másik szimbóluma: Erzsébet és a méhében rejlő magzat öröme. Az ószövetségi elbeszélés szerint a Jeruzsálembé érkező frigyládát a városban tánccal és örömujjongással fogadták (vö. 2Sám 6). Az evangélista ennek az örvendezésnek hangulatát felidézve írja le Erzsébet és a méhében lévő magzat (Keresztelő János) örömét, akik ujjongva fogadták Máriát, az Úrnak nevezett Jézus anyját. Erzsébet és a magzat örömének leírásával képnnyelven azt fogalmazza meg: Jézus már anyja méhében is azonos volt azzal a személlyel, akiben az Erzsébet és a magzat által szimbolizált tanítványok az ő húsvéti feltámadása után Szentlélekkel eltelve örömmel ismerték fel a régi szövetség megújítóját és beteljesítőjét.

Karácsonyra, a Messiás Jézus földi születésének ünnepére készülünk. Az evangéliumi részlet szimbólumai örömet hirdetnek minden embernek. A történeti Jézus ugyanis, aki a zsidó néppel kötött isteni szövetség megújítójának bizonyult, azzal teljesítette be az Izraelnek szóló régi szövetséget, hogy kereszthalálával nemcsak a zsidókat, hanem minden embert megváltott a bűn örök halállal fenyegető fogságából, és minden ember számára lehetővé tette a boldog feltámadást az örök életre. Mondjunk ezért köszönetet Istennek! Egyben kérjük a mennyei Atyát: segítsen, hogy az Erzsébet és a magzat Keresztelő János által szimbolizált emberek táborába tudjunk tartozni. Adja meg nekünk, hogy életünk eseményeiben mindig örömmel tudjuk felismerni a titok fátylában érkező Messiást, hogy a fátylat szétszakító halálunk után a színről színre látásban boldogan tudjuk majd élvezni a vele való találkozás leírhatatlan örömét.

KARÁCSONYI IDŐ

Urunk születése (Karácsony), éjféli mise

Lk 2,1–14

Azokban a napokban Augusztusz császár elrendelte, hogy írják össze a földkerekség lakosságát. Ez az első összeírás akkor történt, amikor Szíria kormányzója Kirinusz volt. Mindenki elment a maga városába, hogy összeírják. Galilea Názáret nevű városából József is fölment Dávid városába, a júdeai Betlehembe, hogy összeírják eljegyzett feleségével, Máriával, aki gyermeket várt. Amíg ott tartózkodtak, beteltek Mária napjai, hogy megszüljön gyermekét. Világra hozta elsőszülött fiát, pólyába takarta, és jászolba fektette, mert nem kaptak helyet a szálláson. A környéken pásztorok tanyáztak a szabad ég alatt, nyájukat őrizték az éjszakában. Egyszerre csak megállt előttük az Úr angyala, és az Úr dicsősége beragyogta őket. Nagyon megrémültek. Az angyal így szólt hozzájuk: „Ne féljete! Íme, jó hírt hozok nektek, amely nagy öröm lesz az egész népnek. Ma megszületett a Megváltótok, az Úr Krisztus, Dávid városában. Ez lesz nektek a jel: Kisdedet találtok pólyába takarva és jászolba fektetve.” Az angyalt hirtelen nagy mennyei sereg vette körül. Istent dicsőítve ezt zengték: Dicsőség a magasságban Istennek, és békesség a földön a jóakarató embereknek!

Karácsony szent éjszakája van. A keresztény világ Jézus földi születésnapját ünnepli. Az idézett evangéliumi részlet nem a születésről szóló riport vagy a krónika, hanem a gyermekségtörténet irodalmi műfajában írt alkotás. Az ilyen műfajú írások szerzői híres történelmi személyekkel kapcsolatban szimbólumokkal telített és képzeletszülte események bemutatásával azt hangsúlyozzák, hogy a szóban forgó személy már születésekor, illetve gyermekkorában is az volt, akinek felnőtt korában bizonyult. Lukács evangélista gyermekségtörténete is ilyen jellegű írás: valójában egy olyan hitvallás, amely Jézus feltámadása után keletkezett az őt követők körében. Ez a hitvallás két gondolatot hangsúlyoz.

Az evangélista egyrészt azt a gondolatot emeli ki, hogy a Betlehemben született gyermek azonos azzal a Jézussal, akit földi életében, halálában és feltámadásában isteni természetű Messiásnak ismertek fel hívei. A jelenetben az angyal azt hirdeti a pásztoroknak: „ma megszületett... az Úr

Krisztus, Dávid városában.” Figyelemre méltó, hogy az örömhír közlője nemcsak azt mondja, hogy Jézus az Úristen által küldött Krisztus (Messiás), hanem azt állítja, hogy ő az Úr Krisztus. Mivel az evangélista szótárában az Úr általában az Istent jelenti, az angyal ajkára adott Úr Krisztus megnevezés arra utal, hogy ez a messiás az Úrral szoros kapcsolatban álló, vele közösségben lévő, azaz isteni természetű lény.

Az evangélista által hangsúlyozott másik gondolat az, hogy a betlehemi újszülött azonos azzal a Jézussal, aki halálában az emberiség megváltójának, a bűn végzetes következményétől megszabadító és az embert Istennel kibékítő üdvözítőnek bizonyult. A keleti uralkodók és Augustusz császár is maguknak tulajdonították a megváltó, a szabadító vagy üdvözítő címet, amennyiben alattvalóik számára a fegyverek erejével ők biztosították a mindenkor törekény politikai békességet. Lukács evangélista számára egyedül Isten a megváltó, szabadító vagy üdvözítő (vö. Iz 44,6; Zsolt 79,9; Lk 1,47), aki nem fegyverekkel, hanem azáltal lett szabadítóvá, hogy Fia kereszthalála által megszabadította az emberiséget a kárhozát kényszerétől, és békességet szerzett Isten és a reá haragvó bűnös emberiség között (vö. Kol 1,19–20; 2Kor 5,19).

Az ünnepen adjunk hálát Istennek, hogy nem csupán egy kiváló embert küldött az emberiség megmentésére, hanem szent Fia személyében Ő maga jött el hozzánk. Köszönjük meg neki, hogy Fia által kibékített bennünket önmagával, hogy az angyalok kórusához csatlakozva mi is hálátelt szívvel tudjuk imádkozni: Dicsőség a magasságban Istennek, és békesség a földön az isteni jóakarat embereinek!

Urunk születése (Karácsony), pásztorok miséje Lk 2,15–20

Miután az angyalok visszatértek a mennybe, a pásztorok így biztatták egymást: „Menjünk hát Betlehembe, nézzük meg a történeteket, amelyeket az Úr hírül adott nekünk!” El is mentek sietve, és megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő Kisdedet. Miután látták, elbeszélték mindazt, amit már korábban megtudtak a Gyermekekről. Aki csak hallotta, csodálkozott a pásztorok elbeszélésén. Mária pedig szívébe véste szavaikat, és gyakran elgondolkodott rajtuk. A pásztorok ezután hazatértek. Dicsérték és magasztalták Istent mindazért, amit láttak és hallottak, pontosan úgy, amint előre megmondták nekik.

Karácsony napja van. Jézus Krisztus földi születését ünnepeljük. Mivel az ókorban nem volt anyakönyvezés, Jézus születésének pontos dátumát sem ismerjük. A nyugati egyházban a születés ünnepe a 4. század közepén került az akkoriban használatos Julián-naptár szerinti december 25. napjára, a téli napforduló közelébe. Az ünnep időpontjának kiválasztásával a keresztények, akik Krisztust ószövetségi szimbólumok alapján az Igazság Napja, illetve a Nemzetek Világossága nevekkel illették, valószínűleg a téli napéjegyenlőséghez kapcsolódó Napisten, illetve a Legyőzhetetlen Nap (lat. Sol Invictus) pogány ünnepét akarták ellensúlyozni. Azt akarták mondani, hogy születésekor Jézus úgy kezdte meg a bűn legyőzését, mint ahogyan a téli napforduló után a Nap fokozatosan legyőzi a sötétséget.

Az evangéliumi részlet a gyermekségtörténet irodalmi műfajában fogalmazódott meg. Szerzője nem krónika formájában emlékezik meg Jézus születéséről, hanem egy képzeletszülte drámában a szimbólumok nyelvén azt a hitvallást fogalmazza meg, hogy Jézus már születésekor is az volt, akinek feltámadásában bizonyult: ő már születésekor ember és isteni Üdvözítő volt egy személyben, aki azért vállalta az emberi sorsot, hogy lehetővé tegye számunkra a bűn rabságából való szabadulást és az örök életre való feltámadást. – A dráma cselekményében Jézus emberi valóságára utalnak: a szegényes körülmények között jászolban fekvő emberi kisded, a

mellette álló Mária és József, valamint a gyermek látogatására készülő pásztorok. Ezek a pásztorok azokat az embereket szimbolizálják, akiknek szívében Jézus feltámadása után először talált visszhangra a jézusi tanítás, mert elismerték egyszerűségüket, szegénységüket, bűnös voltukat, illetve azt, hogy rászorulnak Isten irgalmára. – A pásztorok látogatásáról szóló dráma cselekményében az Üdvözítő Jézus isteni mivoltára utal az angyalok jelenléte, valamint az, amit a pásztorok a gyermek felől hallottak. A pásztorok látogatását megelőző jelenetben az angyal nemcsak Üdvözítőnek (szabadítónak, megváltónak) nevezi a gyermeket, hanem az Istennek kijáró Úr címmel is megilleti őt. A dráma szerzője ezzel azt akarja mondani: Jézus már születésekor is az volt, akinek dicsőséges feltámadásában bizonyult, ő volt Isten Fia, aki azért lett emberré, hogy megváltsa a világot.

Karácsony ünnepén a hívő embert szimbolizáló pásztorokkal együtt adjunk hálát a mennyei Atyának Jézus megtestesüléséért és a megváltásért. A szentmise után pedig a pásztorokhoz hasonlóan osszuk meg karácsonyi örömünket másokkal is. Hirdessük a kétségbeesett, az élet útján céltalanul és reménytelenül botorkáló embereknek, hogy van értelme az életnek, vannak távlataink, mert az Istennek bizonyuló Názáreti Jézus kétezer évvel ezelőtt emberré lett, hogy megváltsa az egész emberiséget, s így mindenki számára lehetővé tegye a halálból való feltámadást és az örök életre való eljutást.

Urunk születése (Karácsony), ünnepi mise Jn 1,1–5.9–14

Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. Ő volt kezdetben Istennél. Minden általa lett, és nála nélkül semmi sem lett, ami lett. Benne élet volt, és az élet volt az emberek világossága. A világosság a sötétségben világít, de a sötétség azt föl nem fogta. Az igazi világosság, aki minden embert megvilágosít, a világba jött. A világban volt, a világ őáltala lett, de a világ nem ismerte fel őt. A tulajdonába jött, övéi azonban nem fogadták be. Mindazoknak azonban, akik befogadták, hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek; azoknak, akik hisznek az ő nevében, akik nem a vérből, sem a test ösztönéből, sem a férfi akaratából, hanem Istentől születtek. Az Ige testté lett, és köztünk lakott, és mi láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttének dicsőségét, aki telve volt kegyelemmel és igazsággal.

Karácsony ünnepi evangéliumában a János-evangélium himnikus előszavából olvashatunk egy részletet. A himnusz három kijelentésben utal Jézus isteni természetére, megtestesülésének titkára és világba jövetelének motívumára.

„Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige” – hangzik az első kijelentés. János evangélista a görög filozófiából ismert Ige (Világértelem vagy Logosz) kifejezést alkalmazza a betlehemi Jézusra. A kifejezéssel arra a keresztény meggyőződésre utal, hogy a betlehemi kisdéd nem csupán egy különleges emberi lény, hanem isteni természetű valóság, aki a teremtés előtt is létezett. Érdemes figyelni arra, hogy János szóhasználata nem sérti a zsidó egyistenhitet. Az Isten szó a zsidók számára mindig az egyetlen Atyaistent jelentette. Az evangélista nem azt mondja, hogy az Ige is isten volt, mintha az Atyán kívül egy másik isten is létezhetne, hanem azt állítja, Isten volt az Ige, azaz részesült az Atya egyetlen isteni természetéből.

„Az Ige testté lett” – ez a második kijelentés. Ezek a szavak azt a felfoghatatlan titkot fejezik ki, hogy a világot teremtő és a világot mérhetet-

lenül felülmúló Isten belépett a teremtmények világába, sorsközösséget vállalt az emberrel, amennyiben emberré, a görög szöveg szerint „hússá” lett. Az evangélista azért fogalmaz ilyen naturalista módon, mert el akarja kerülni azt a téves tanítást, amely szerint Jézusnak csak valamiféle „álruhája”, látszatteste volt.

A himnusz harmadik kijelentése a megtestesülés céljára, motívumára utal: az Ige emberré lett, és „mindazoknak..., akik befogadták, hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek”. E mondat világossá teszi, hogy az isteni természetű Jézus nem kirándulni jött, nem öncélúan érkezett a világba, hanem azért, hogy lehetőséget adjon az emberi teremtményeknek a biológiai halál legyőzésére, túlélésére. Aki Isten gyermeke, az valamiképpen részesül Isten dicsőségéből, halhatatlan, örök életéből, amely felülmúlja a biológiai létrendet. Jézus azért jött a világba, azért lett emberré, hogy mindazoknak, akik befogadják őt, lehetőséget adjon a minden képzeletet felülmúló boldog élet elnyerésére. Őt befogadni annyit jelent, mint lelkiismeretünk szavának engedelmeskedve követni útmutatását, s segítségét elfogadva bűnbánatot gyakorolni. A megtestesülés motívuma tehát az életadás, a boldoggá tevés.

A himnikus előszó három kijelentése, amely filozófiai fogalmakkal foglalja össze karácsony titkát, méltóságot, isteni rangot és örök távlatokat ad emberi életünknek. Méltóságot ad, mert bármilyen méltatlanok vagyunk is a kitüntetésre, a betlehemi Kisdeden keresztül maga Isten szólít meg bennünket. Isteni rangot nyújt, mert a megtestesült Igében Isten felemelte és magához ölelte az egész emberiséget. Karácsony titka örök távlatokat is feltár előttünk, mert a megtestesült Igének köszönhetően Isten gyermekeivé lehetünk, azaz részeseivé válhatunk a Teremtő boldog és soha el nem múló életének.

Szent István első vértanú Mt 10,17–22

Evangélium: [Abban az időben Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Óvakodjatok az emberektől! Mert átadnak benneteket a törvényszékeknek, és zsinagógáikban megkorbácsolnak majd titeket. Helytartókhoz és királyokhoz hurcolnak benneteket miattam, hogy tanúságot tegyetek előttem és a pogányok előtt. Amikor pedig átadnak titeket, ne aggódjatok előre, hogy hogyan vagy mit beszéljete. Mert megadatik nektek abban az órában, hogy mit mondjatek. Hiszen nem ti vagytok, akik beszéltek, hanem Atyátok Lelke az, aki beszél általatok. Akkor halálra adja majd a testvér a testvérét és apa a fiát. A gyermekek szüleik ellen támadnak, és halálra juttatják őket. Gyűlöletesek lesztek minden nemzet előtt az én nevemért, de aki kitart mindvégig, az megmenekül.”

Szentlecke: Amikor ezeket hallották, megdühödtek szívükben, és fogukat csikorgatták [István ellen]. Ő azonban Szentlélekkel telve föltekintett az égre, látta Isten dicsőségét, és Jézust Isten jobbra felől állni. Megszólalt: „Íme, nyitva látom az egeket, és az Emberfiát állni Isten jobbra felől.” Erre ők fennhangon kiáltva befogták fülüket, és egy akarattal rárohantak. Azután kihurcolták őt a városon kívülre, és megkövezték. A tanúk pedig letették ruháikat egy ifjú lábához, akit Saulnak hívtak. Megkövezték Istvánt, aki így könyörgött: „Úr Jézus, vedd magadhoz lelkemet!”

(ApCsel 7,54–59)

Karácsonykor a történeti Jézus születésnapját ünnepeltük, aki életében, halálában és feltámadásában isteni természetű lénynek bizonyult. Szent István első vértanú ünnepén arra emlékezünk vissza, hogy nem sokkal Jézus halála után megszületett a hit Krisztusa, illetve a Jézus isteni mivoltába vett hit azoknak az embereknek lelkében, akik a Szentlélek erejében nyitott szívvel elfogadták a történeti Jézus feltámadásának titkát, illetve az ő isteni valóságát. A hit Krisztusának születésére István diakónus személye és vértanúsága emlékeztet. – István egyike volt annak a hét diakónusnak, akiket Jézus halála és feltámadása után az apostolok segítőtársnak választottak a szegények szolgálatára (ApCsel 6,5).

Az Apostolok Cselekedeteiből idézett szentírási szemelvény szerzője azt hangsúlyozza, hogy az ifjú diakónus nem önerejéből vált vértanúvá, hanem annak a hitnek köszönhetően, amellyel elfogadta az üldözéseket megjövendőlkő és a hitvallóknak támogatást ígérő Jézus segítségét. Pusztán emberi szempontból szinte teljességgel érthetetlen az, hogy odaadta legdrágább kincsét, földi életét. Ha megtagadja Jézust, megmenekült volna a haláltól, de ő nem tette. Miért, és mi adott neki erőt a bátor hitvalláshoz? Erre a kérdésre válaszol Az Apostolok Cselekedeteinek szerzője, amikor megemlíti: István „Szentlélekkel telve föltekintett az égre, látta Isten dicsőségét, és Jézust Isten jobbja felől állni”. Ezek a szavak képnnyelven fejezik ki, hogy az ifjú diakónus a Szentlélek erejében mélységesen hitt a feltámadt Jézusban, aki földi életében megmenekülést, üdvösséget ígért mindazoknak, akik az üldözések közepette is megvallják őt. A Jézus isteni mivoltába és ígéretébe vetett bizalmának igazoló jele az is, hogy haldoklása közben Jézushoz hasonlóan megbocsátott kivégzőinek (vö. ApCsel 7,58–60).

Az egyház a szenteket azért állítja elénk, hogy tanuljunk tőlük, kövessük példájukat. Bár bennünket nem fenyegetnek olyan súlyos veszélyek, mint Istvánt, a mindennapok vértelen vértanúságában gyakorta nekünk is üldözéseket, hátrányos megkülönböztetéseket kell elviselnünk. Ez az ünnep arra emlékeztet bennünket, hogy az ilyen enyhébb üldözések között is csak akkor leszünk képesek tanúságot tenni Jézusról, ha elfogadjuk a Szentlélek segítségét, akinek nemcsak Jézus megtestesülésében volt szerepe, hanem a Krisztusba vetett hitnek a születésében is, amely Istvánt képessé tette a vértanúságra.

A Szent Család ünnepe

Lk 2,22.39–40

Mikor pedig elteltek a tisztulás napjai, Mózes törvénye szerint felvitték [Jézust] Jeruzsálembe, hogy bemutassák az Úrnak... Miután mindent elvégeztek az Úr törvénye szerint, visszatértek Galileába, az ő városukba, Názáretbe. A gyermek pedig növekedett és erősödött, telve bölcsességgel, és az Isten kegyelme volt vele.

Ezen a vasárnapon az egyház a Szent Családot, a Gyermekeket Jézus, Szűz Mária és Szent József kicsiny közösségét állítja követendő példaként a keresztyén családok elé.

A Biblia alapján az egyház háromféle értelemben használja a szent kifejezést. Az isteni jelenlét szempontjából szentnek nevezi azt a teremtményt, amelyben titokzatos módon jelen van az Isten. Istentiszteleti szempontból azt a teremtményt nevezi szentnek, amelyet Isten lefoglalt az emberek üdvözítésének szolgálatára. S végül valláserkölcsei értelemben az a teremtmény szent, aki igazodik a mennyei Atya akaratához. A Biblia tanúsága szerint a gyermek Jézus családja mindhárom értelemben szent.

Az isteni jelenlét szempontjából azért szent ez a család, mert Isten jelenvalósága hatotta át egész életét. Jézus személyében ugyanis maga a megtestesült Isten volt jelen e kis közösség életében. – Istentiszteleti szempontból azért szent Jézus családja, mert Isten ezt a kis közösséget elkülönítette és lefoglalta arra a célra, hogy közreműködjön vele az emberek üdvözítésének művében. Jézus ezt azáltal tette meg, hogy önmaga feláldozása árán megszabadította az emberiséget a bűn örök halállal fenyegető és végzetesnek látszó hatalmától. Édesanyja és nevelőapja azáltal bizonyult Isten számára lefoglalt lénynek, hogy készségesen segítették Jézust megváltói szolgálatában. – Erkölcsi szempontból azért szent ez a család, mert mindegyik tagja tökéletesen igazodott a mennyei Atya akaratához, aki minden ember üdvösségét akarja (vö. 1Tím 2,4). Jézus szenvedésével és megváltó halálával tanúsította ezt az igazodást. Mária is elfogadta ezt az üdvözítő akaratot: az ajkáról elhangzó „legyen nekem a te igéd szerint” mondat

(vö. Lk 1,38) nemcsak születendő gyermekének elfogadását jelentette, hanem olyan „igen” volt, amely Jézus anyjának egész életét jellemezte. És végül erkölcsileg szent volt a nevelőapa, József is, akit a Biblia igaz embernek, azaz olyan személynek nevez (vö. Mt 1,19), aki Isten akaratához igazodik.

Ennek az ünnepnek a mondanivalója az, hogy a keresztény családnak a Szent Család példáját kellene követnie. Hogyan? Bár a Szent Család életéről történeti szempontból csak nagyon kevés részletet tudunk, három legfontosabb jellemzőjét mégis ismerjük. E jellemzők figyelembevételével gondoljunk arra, hogy bármilyen (gyermeki, szülői, nagyszülői stb.) szerepet töltünk be saját családukban, hozzá tudunk járulni kis közösségünk megszentelődéséhez. Mindenekelőtt azzal tudjuk ezt megtenni, hogy gyakorta tudatosítjuk: családukban a legnehezebb, a legkilátástalanabb élethelyzetekben is jelen van a szent Isten. Másodszor akkor tudjuk követni a Szent Családot, ha minden gyarlóságunk ellenére újra és újra megpróbálunk közreműködni Istennel az emberek üdvözítésében. S végül úgy léphetünk a Szent Család nyomába, ha bűnbánatunkkal és erkölcsi tisztaságra való törekvésünkkel tanúságot teszünk arról, hogy bár egyáltalán nem vagyunk tökéletesek, mégis ahhoz az Istenhez igyekszünk tartozni, aki minden embert üdvözíteni akar. Kérjük a Teremtőt, segítsen, hogy családi közösségünkben gyarló emberként is a Szent Család példája nyomán tudjunk élni!

Szűz Mária, Isten anyja

Lk 2,16–21

[A pásztorok] elmentek tehát sietve, és megtalálták Máriát és Józsefet, és a jászolban fekvő kisdedet. Amikor meglátták őket, elbeszélték azt, amit a gyermek felől hallottak. És mindnyájan, akik hallották, csodálkoztak azon, amiről a pásztorok beszéltek nekik. Mária pedig megjegyezte mindezeket a dolgokat, és el-elgondolkodott rajtuk szívében. A pásztorok pedig visszatértek, magasztalták és dicsérték Istent mindazokért a dolgokért, amiket hallottak és láttak, úgy, ahogy megmondták nekik. Amikor elérkezett a nyolcadik nap, hogy körülmétéljék a gyermeket, a Jézus nevet adták neki, úgy, amint az angyal nevezte, mielőtt anyja méhében fogantatott.

Január 1-jén Mária istenanyaságának ünnepe és a béke világnapja van. Az istenanyasággal kapcsolatban tudatosítanunk kell, hogy a katolikus egyház Mária-dogmái elsősorban nem Jézus anyjáról, hanem magáról Jézusról adnak tanítást. Ez azt jelenti, hogy ezen az ünnepen elsősorban nem Máriát, hanem a tőle született istenembert magasztaljuk, aki szabadító Istenként, második isteni személyként emberré lett, hogy a bűnös világot kibékítse Istennel.

Bár a Biblia sehol sem nevezi Máriát Isten anyjának, a Bibliát értelmező keresztények – abból kiindulva, hogy a Máriától született Jézus feltámadásában Isten hatalmas Fiának bizonyult (vö. Róm 1,4) – a 2. századtól kezdve az istenszüdő névvel kezdték illetni Jézus anyját. Végül 431-ben, a kis-ázsiai Efezusban tartott zsinaton az egyház ünnepélyesen is istenszüdőnek nevezte őt. Erre a nyilatkozatra azért volt szükség, mert a keresztények között sokan voltak olyanok, akik Jézust csupán egy csodálatos embernek tartották, aki csak felnőtt korában vált Isten fogadott fiává. Az ünnepélyes nyilatkozat mondanivalója az, hogy Mária emberi gyermeke már fogantatása előtt is Isten volt, s ezért Mária nem csupán Krisztusszüdő, nem csupán egy rendkívüli képességekkel megáldott emberi messiás anyja, hanem istenszüdő is, akiben felfoghatatlan módon emberré vált a második isteni személy, Isten örök Igéje.

A gyermeknek a Jézus nevet adták – mondja az evangélista. A héber Jesua név jelentése: Jahve szabadítás. Ez a név tehát azt a keresztyény meggyőződést fejezi ki, hogy a Máriától született istenember megszabadította az emberiséget a bűn fogságából (vö. Mt 1,21), s ezáltal megteremtette annak lehetőségét, hogy az emberek békességben élhessenek Istennel és egymással.

Jóllehet az ünnep középpontjában a megtestesült Isten Fia áll, az ünnep fényei Mária alakját is bearanyozzák. Az emberek részéről ugyanis ő volt az a személy, aki elfogadta Isten legcsodálatosabb ajándékát, az emberi sorsot vállaló második isteni személyt. Ha eltekintünk attól a dicsfénytől, amellyel az egyház Jézus feltámadása után övezte Mária alakját, beláthatjuk, e törékeny palesztinai leánynak nem lehetett könnyű a sorsa. Mária éppúgy a hit zarándokútját járta, mint mi (vö. LG 58). Ám ez a törékeny lény mindig kitartott, és Istenbe vetett mélységes bizalommal járta végig földi keresztútját.

Ezen az ünnepen azért imádkozzunk, hogy követni tudjuk Mária példáját. Segítsen bennünket Isten, hogy legyünk képesek egyre tudatosabban elfogadni a Máriában emberré lett Isten Fia útmutatásait, hogy ennek az elfogadásnak gyümölcseként elnyerhessük belső, lelki békénket, és a megváltásból fakadó békesség életünkben kisugározva eltöltse a szűkebb és tágabb környezetünkben élő emberek lelkét is.

Urunk megjelenése (Vízkereszt)

Mt 2,1–12

Amikor Heródes király napjaiban Jézus megszületett a júdeai Betlehemben, íme, napkeletről bölcsek érkeztek Jeruzsálembe, és megkérdezték: „Hol van, aki született, a zsidók királya? Mert láttuk csillagát napkeleten, és eljöttünk, hogy hódoljunk neki.” Amikor Heródes király meghallotta ezt, megrettent, és vele együtt egész Jeruzsálem. Azután összegyűjtötte a nép minden főpapját és írástudóját, és tudakozódott tőlük, hogy hol születhetett a Krisztus. Azok ezt felelték neki: „A júdeai Betlehemben, mert így van megírva a próféta által: »És te Betlehem, Júda földje, semmiképp sem vagy a legkisebb Júda fejedelmi városai között, mert belőled támad majd a fejedelem, aki pásztora lesz népemnek, Izraelnek.«” Akkor Heródes titokban magához hívta a bölcseket, és pontosan megtudakolta tőlük a csillag megjelenésének idejét. Azután elküldte őket Betlehembe ezekkel a szavakkal: „Menjetek, tudakozódjatok pontosan a gyermek felől, és amikor megtaláltátok, jelentsétek nekem, hogy én is elmenjek és hódoljak neki.” Azok pedig, miután meghallgatták a királyt, elmentek. És íme, a csillag, amelyet napkeleten láttak, előttük haladt, majd odaérkezve megállt a hely fölött, ahol a kisgyermek volt. Mikor a csillagot meglátták, örönden kezdték igen nagy örömmel. Azután bementek a házba. Meglátták a kisgyermeket Máriával, az anyjával, és a földre borulva hódoltak neki. Majd felnyitották kincsesládáikat és adományokat ajánlottak föl neki, aranyat, tömjént és mirhát. Mivel álmukban intést kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza országukba.

Az eredetét illetően a 3-4. századra visszanyúló ünnepet, Urunk megjelenésének napját a görög epiphaneia (megjelenés vagy megnyilvánulás) szó alapján epifániának nevezzük. Ezen a napon arra emlékezünk, hogy Jézus földi életében és feltámadásában kinyilvánította messiási mivoltát a nemzeteknek: világossá tette, hogy az ő messiási küldetése nem csupán a zsidó néphez szól, hanem azokhoz is, akiket a zsidók pogányoknak tekintettek, és a nemzetek névvel illeltek. Az ünnepet vízkeresztnek és háromkirályoknak is nevezzük. A vízkereszt név ősi hagyományra nyúlik vissza: a keleti egyház ugyanis, amely e napon emlékezett meg Jézus megkeresztelkedésé-

ről is, az ünnep alkalmával vizet szentelt, amellyel aztán megáldotta a családi otthonokat. A háromkirályok elnevezés az evangéliumban említett bölcsekre utal, akiket a hagyomány a 6. századtól kezdve mondott királyoknak, s adta nekik a Gáspár, a Menyhért és a Boldizsár nevet.

Az ünnep mondanivalóját az evangéliumi részlet szerzője egy rövid dráma keretében fogalmazza meg. Nyilvánvaló, hogy Jézus születésekor a zsidók és a nem zsidó világ képviselői sem ismerhették még fel, hogy a kicsiny gyermek a világ üdvösséget nyújtó messiása. Erre a meggyőződésre Jézus követői is csak Mesterük feltámadása után jutottak el. Ám ha figyelembe vesszük, hogy a leírás a gyermekségtörténet irodalmi műfajában fogalmazódott meg, beláthatjuk: az evangélista nem hamisítja meg a történelmet, amikor a Messiás hódolatára érkező pogány bölcseket Jézus bölcsője köré állítja. Ő ugyanis a feltámadt Jézus egész életművének ismeretében és a gyermekségtörténet irodalmi szabályaihoz igazodva azt akarja hangsúlyozni: ez a Jézus már születésétől fogva azonos volt a világ számára üdvösséget hozó messiással. Arról beszél, hogy ezt a Jézust már gyermekkorában megillette volna az a hódolat és ünneplés, amelyben feltámadása után részesült azoknak a pogányoknak részéről, akik felismerték és hittel elfogadták az ő messiási méltóságát.

Jézus személyét és messiási méltóságát az arany, a tömjén és a mirha szimbólumai világítják meg. Az arany a királyokat megillető ajándék gyanánt arra emlékeztet, hogy a betlehemi gyermek azonos azzal a Jézussal, aki az emberiség királyává lett azáltal, hogy minden ember üdvösségét szolgálta. A tömjén – mint a templomban használatos illatszer – arra utal, hogy ez a király azonos azzal a főpappal, aki egyedüli közvetítő a mennyei Atya és az emberiség között. S végül a mirha, a fájdalom és a szenvedést csillapító orvosság, azt jelképezi, hogy Jézus isteni orvosként is tevékenykedett, amikor minden embert meggyógyított a bűnös állapot örök halállal fenyegető betegségéből.

Vízkereszt ünnepén a bölcsekhez hasonlóan mi is rójuk le hódolatként az életünkben titokzatos módon jelenvaló Messiásnak. Nyújtuk át neki a királyságát elismerő hitünk aranyát, a főpapi szolgálatáért adott hálánk tömjénjét és a gyógyító megváltásáért mondott köszönetünk mirháját.

Urunk megkeresztelkedése

Lk 3,15–16.21–22

A nép pedig várakozott, és mindenki tanakodott szívében [Keresztelő] János felől, vajon nem ő-e a Krisztus. János így szólt mindnyájukhoz: „Én csak vízzel keresztellek titeket. De jön, aki erősebb nálam, akinek nem vagyok méltó a saruszíját megoldani. Ő Szentlélekkel és tűzzel fog megkeresztelni titeket.” Történt pedig, hogy amikor már az egész nép megkeresztelkedett, Jézus is megkeresztelkedett. Miközben imádkozott, megnyílt az ég, és mint egy galamb, testi alakban leszállt rá a Szentlélek, s ez a szózat hangzott az égből: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem.”

Urunk megkeresztelkedésének ünnepén az evangéliumi részlet keresztiségünk és üdvösségünk szerzőjét, Jézust állítja elénk, aki aláveti magát a Keresztelő János által kiszolgáltatott kereszttségnek. Az elbeszélés két kérdést vet fel: Vajon a bűntelen Jézus miért vetette alá magát egy olyan szertartásnak, amelyet maga a Keresztelő is csak vízzel való keresztelésnek, azaz olyan cselekménynek nevezett, mely nem hatékony, mert legfeljebb a bűnöktől való tisztulás vágyát fejezi ki, de nem törli el a bűnöket? A másik kérdés: Mit jelent a Keresztelőnek az a mondata, amely szerint Jézus Szentlélekkel és tűzzel fog keresztelni? A kérdések megválaszolásához segítséget nyújt az evangélista: ő ugyanis úgy írja le az eseményt, hogy nemcsak Jézus megkeresztelkedésének tényéről emlékezik meg, hanem a teofánia (istenjelenés) irodalmi műfajának szimbólumait alkalmazva azt is érzékelteti, hogy ezt a keresztelkedést a keresztények Jézus feltámadása után hogyan értelmezték.

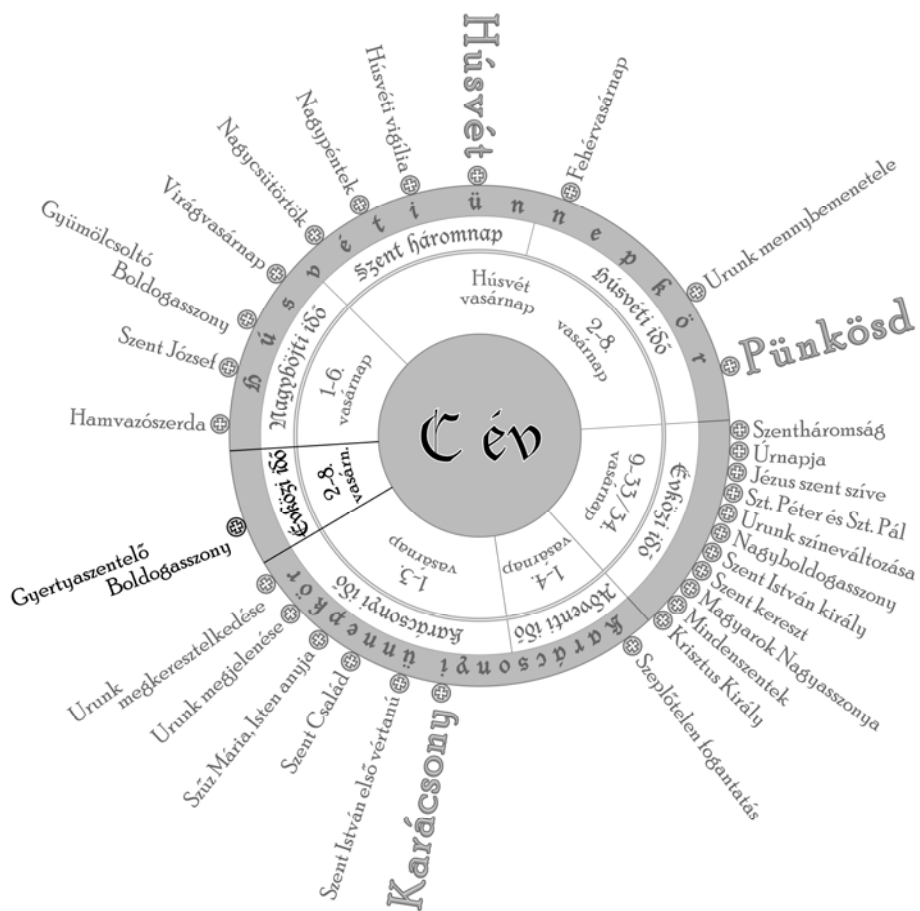
Miért vetette alá magát a bűntelen Jézus a János-féle bűnbánati kereszttségnek? Az evangélista tudatában van annak, hogy Jézus nem szorult rá erre a bűnbánati szertartásra, amely, ha ki is fejezte a tisztulás vágyát, önmagában véve nem tette tisztává az embert. Ha ennek ellenére megemlékezik Jézus megkeresztelkedéséről, ezzel csak azt akarja mondani: a bűntelen Jézus sorsközösséget vállalt bűnös embertestvéreivel. Ő azért állt be a keresztelkedők sorába, hogy a bűnösökkel sorsközösséget vállalva jelkép

értékű cselekedettel jelezze: a bűnös állapotból való szabadulás vágya Isten elgondolása szerinti és szent törekvés az emberben, és ő a szertartás vállalásával éppen azt akarta igazolni, hogy Isten szándéka szerint élnek azok, akiknek szívében jelen van a tisztulás vágya.

Mire utal a Keresztelő, amikor azt mondja, hogy Jézus Szentlélekkel és tűzzel fog keresztelni? A mondat jelentése kiviláglik a leírás szimbólumaiból: Jézus a keresztkedésnek mondott megváltó életművével (vö. Lk 12,50), illetve az igazi keresztség megalapításával hatékonyra fogja tenni a tisztulásra irányuló emberi vágyakat, hogy embertestvérei ne csak a vágyak szintjén, hanem ténylegesen is a mennyei Atya szeretett fiaivá lehessenek. A teofániában az égi hang szeretett fiúnak vagy szolgának nevezi Jézust, akiben Istennek kedve telik. Izajás próféta az emberekért szenvedő és az embereket megváltó Messiást nevezte Isten fiának vagy szeretett szolgájának (vö. Iz 42,1). Jézus feltámadása után a keresztyének számára nyilvánvalóvá vált, hogy ez a szeretett szolga annak a Jézusnak személyében jelent meg a világban, aki sorsközösséget vállalt a bűnösökkel, hogy megváltó életműve, illetve az általa alapított keresztség révén hatékonyra tegye az emberek tisztulási vágyát, és mindazokat, akik valamilyen módon elfogadják az általa alapított keresztséget, Isten fiaivá vagy szeretett szolgálivá tegye.

Urunk megkeresztelkedésének ünnepén mondjunk köszönetet Jézusnak, aki sorsközösséget vállalt velünk, miközben szavaival és szimbolikus cselekedeteivel is arra buzdított, hogy bánjuk meg bűneinket. Adjunk hálát neki, hogy az általa nyújtott keresztségben lehetővé tette számunkra a hatékony bűnbánatot, illetve azt, hogy ténylegesen a mennyei Atya szeretett fiaivá válhassunk, azaz eljuthassunk az üdvösségre. Köszönjük meg neki keresztségünk ajándékát, s életvitelünkkel igyekezzünk másokat is ennek az ajándéknak elfogadására hangolni, mert csak ennek az üdvözítő ajándéknak elfogadása biztosíthatja az ember számára a boldog feltámadást és az üdvösség elnyerését.

ÉVKÖZI IDŐ

Évközi 2. vasárnap

Jn 2,1–12

Harmadnapon menyegző volt a galileai Kánában. Ott volt Jézus anyja, és Jézus is hivatalos volt a menyegzőre tanítványaival együtt. Amikor fogytán volt a bor, Jézus anyja így szólt hozzá: „Nincs boruk!” Jézus azt felelte neki: „Mi közünk ehhez, asszony? Még nem jött el az én óráim!” Anyja ekkor ezt mondta a szolgáknak: „Tegyétek meg, amit mond!” A zsidók tisztulására volt ott hat kőedény, egyenként két vagy három mérős. Jézus azt mondta nekik: „Töltsétek meg az edényeket vízzel!” Színig töltötték őket. Ekkor így szólt hozzájuk: „Most merítsetek, és vigyetek belőle a násznagynak!” Azok vittek neki. Amint a násznagy megízlelte a borrá vált vizet, mivel nem tudta, hogy honnan való – de a szolgák, akik a vizet merítették, tudták –, odahívta a vőlegényt, és azt mondta neki: „Minden ember a jó bort adja először, és miután megittasodtak, akkor a kevésbé jót. Te mindeddig tartogattad a jó bort!” Jézus ezzel kezdte meg csodajeleit a galileai Kánában. Kinyilatkoztatta dicsőségét, és tanítványai hittek benne. Azután lement Kafarnaumba, ő és anyja, a testvérei és tanítványai, és ott maradtak néhány napig.

Az evangéliumi részlet mondanivalójának megértéséhez figyelembe kell vennünk, hogy a leírás irodalmi műfaját illetően nem riport, hanem csoda-elbeszélés. Bibliai értelemben véve a csoda olyan szokványos vagy rendkívüli esemény, amelyben az ember felfedezi Isten önközlését, és hittel válaszol Isten közeledésére. A kánai menyegzőről szóló evangéliumi részlet szerzője az isteni közeledést és az erre adott emberi választ egy művészi szabadsággal alkotott elbeszélés keretében a szimbólumok nyelvén mutatja be. Az elbeszélés történeti alapját homály fedi, mert a csoda-elbeszélés szimbólumai eltakarják előlünk a történeti részleteket. Az evangélista szándéka ugyanis csupán annak hangsúlyozása, hogy az a Jézus járult hozzá egy lakodalom sikeréhez Kánában, aki nyilvános működése folyamán gyakorta megvalósította a bibliai értelemben vett csodát: kinyilatkoztatta isteni dicsőségét, és ezzel olyan légkört teremtett, amelyben tanítványai hinni tudtak benne.

Jézus kinyilatkoztatta dicsőségét, azaz jelekkel igazolta isteni küldetését és Istenhez tartozását. Erre utalnak a leírás szimbólumai. – A menyegző, illetve a vőlegény és a menyasszony bensőséges kapcsolata az Ószövetségben a messiási kor áldásait jelképezi (vö. Oz 2,16–25; Iz 62,2–5). Jézus egy menyegző sikeréhez járul hozzá. Ez azt jelenti: egyértelművé teszi, hogy vele és általa megkezdődött a messiási kor. – A bor a messiási kor örömét, az élet jóra fordulását szimbolizálja (vö. Jo 4,18; Ám 9,13). Jézus a vizet borra változtatja: ez azt jelenti, hogy a messiási kor örömét, felszabadult, boldog életét is ő biztosítja az emberek számára. – A zsidó vallás tisztulási szertartásaihoz használt kővedrekbe töltött víz az erőtlen bűnbánati gyakorlatok jelképe. Jézus a kővedrekbe töltött vizet változtatja borra. Ez a szimbólumok nyelvén azt jelenti: ő az emberek erőtlen, azaz bűnbocsánatot nem eredményező tisztulási gyakorlatait hatékonyra, Isten bocsánatát valóban elnyerő cselekedetekké teszi.

Tanítványai hittek benne – mondja az evangélista, aki elbeszélésében a Jézust elfogadó, a személye iránt nyitott szereplőkre is ráirányítja a figyelmet. Mária és a kővedreket vízzel megtöltő szolgák azokat a tanítványokat jelképezik, akik hinni tudtak isteni küldetésében. Magatartásukat a nyitottság és a Jézus iránti bizalom jellemzi. Mária kezdettől fogva bízik Jézusban. A szolgák is hasonló bizalmat tanúsítanak, amikor készségesen megtöltik a kővedreket vízzel, s Jézus utasítására visznek ebből a borra vált vízből a násznagynak. Az evangélista megjegyzi: végül is csak ezek a szolgák „tudták”, hogy honnan való a borra vált víz. Ezzel azt emeli ki: Jézus dicsőségét és a messiási kor áldásait csak azok tudták a sejtések szintjén felismerni és hittel fogadni, akik készséget és bizalmat tanúsítottak iránta.

A dicsőségét kinyilatkoztató és a tőlünk hitet váró Jézus titokzatos módon jelen van a mi életünkben is. Ilyen értelemben mi magunk is a kánai menyegző résztvevői vagyunk. Jézus számunkra is kinyilatkoztatja dicsőségét: naponta felkínálja nekünk az általa hozott messiási kor áldásait, örömét, és segíteni akar abban, hogy a kővedrek vize által szimbolizált tisztulási vágyunk „borra”, azaz hatékony bűnbánattá válhasson. Köszönjük meg neki ezeket az ajándékokat, s hitünk jeleként kövessük Mária és a kánai szolgák példáját.

Évközi 3. vasárnap

Lk 1,1–4; 4,14–21

Mivel már sokan megkísérelték rendben elbeszélni a köztünk végbement eseményeket, amint előadták azt nekünk azok, akik kezdet óta szemtanúi és szolgálói voltak az igének, jónak láttam én is, miután mindennek elejétől fogva gondosan a végére jártam, neked, kegyelmes Teofil, sorrendben leírni, hogy jól megismerd azon dolgoknak bizonyosságát, amelyekre téged oktattak.

Jézus pedig a Lélek erejével visszatért Galileába, és a híre elterjedt az egész környéken. Tanított a zsinagógáikban, és mindenki dicsőítette. Azután elment Názáretbe, ahol felnövekedett. Szokása szerint bement szombaton a zsinagógába, és fölállt olvasni. Odaadták neki Izajás próféta könyvét. Amikor felnyitotta a könyvet, arra a helyre talált, ahol ez van írva: „Az Úr Lelke van rajtam; azért kent föl engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, elküldött, hogy szabadulást hirdessek a foglyoknak és látást a vakoknak, hogy szabadon bocsássam a megtörteket, és hirdessek az Úr kedves esztendejét.” Aztán összehajtotta a könyvet, visszaadta a szolgának, és leült. A zsinagógában minden szem rásegeződött. Ő pedig elkezdett hozzájuk beszélni: „Ma teljesedett be ez az Írás a ti fületek hallatára.”

Lukács evangélista, aki az 1. század harmadik harmadában történeti kutatások alapján dolgozta fel a Jézusra vonatkozó szóbeli hagyomány anyagát, műveit (az evangéliumot és Az Apostolok Cselekedeteit) egy Teofil nevű előkelő antióchiai kereszténynek ajánlja. Evangéliumának elején a nyilvános működését megkezdő Jézust mutatja be, aki a názáreti zsinagógában elmondja programbeszédét. Beszédében az ószövetségi prófétára hivatkozik, aki a Kr. e. 6. században ezekkel a képekkel és kifejezésekkel írta le a messiási kor áldásait: a messiás örömhírt hoz a szegényeknek, szabadulást a foglyoknak, és a vakoknak visszaadja a látást (vö. Iz 61,1–2). Jézus a prófétai jövődölés szavait magára vonatkoztatva három állítással jellemzi saját küldetését és prófétai tevékenységét.

Mindenekelőtt azt állítja, hogy ő örömhírt hoz a szegényeknek. A bibliai nyelvhasználatban a szegény elsősorban nem szociológiai, hanem vallási

jelentést hordozó kifejezés. Eszerint szegény az, aki – anyagi helyzetétől függetlenül – megéli, hogy végtelenbe mutató vágyait csak az Isten gazdagsága tudná kielégíteni. Jézus elsősorban az ilyen embereknek hozott örömhírt: biztosítani akarta őket arról, hogy az Isten gazdagsága utáni vágyuk nem értelmetlen és nem elérhetetlen, mert az ő segítségével beteljesülhet.

Második megállapítása szerint szabadulást hoz a foglyoknak, az elnyomottaknak. Kijelentésében a foglyok elsősorban nem a politikai vagy egyéb okokból fogva tartottakat jelentik, hanem a bűn fogságában élőket, az örök halállal fenyegető bűn rabságában sínylődő embereket. Nyilvános működése elején Jézus meghirdeti: az ő megváltó tevékenysége által a bűnös ember megszabadulhat bűnének végzetes következményétől, elkerülheti az örök halált, s lehetőséget kap arra, hogy Isten szabad gyermekeként kiengesztelődhessen Teremtőjével.

Harmadik állítása szerint: visszaadja a vakoknak a látást. A Bibliában a vakság elsősorban nem fizikai, biológiai fogalom, hanem valláserkölcsi állapotra utaló kifejezés. A Szentírás nyelvezetében vak az, aki életének végső értelmét és célját keresve homályban tapogatózik, és nem látja a célt. Amikor egy-egy csodájában Jézus visszaadja egy vaknak a látást, ezzel elsősorban azt jelzi, hogy a fizikai gyógyításon túlmenően megnyitotta a meggyógyított ember szívét és értelmét Isten világára, azaz lehetővé tette, hogy Teremtőjében megtalálja, meglássa életének végső értelmét.

Jézus programbeszéde azért vigasztaló számunkra, mert ő megváltó életművével végre is hajtotta programját, és ez mindenképpen reményt, örök távlatokat nyújt nekünk, akik adott esetben bibliai értelemben vett szegénnyé, fogollyá, illetve vakká válunk. A szentmisén köszönjük meg Jézus ajándékait, és kérjük segítségét: erősítse reményünket az Istent kolduló életvitel gyakorlásában, szabadítson meg a véges és mulandó értékekhez láncoló bűneink fogságából, s valahányszor elhomályosul a végső célt fürkésző tekintetünk, nyissa meg szemünket, hogy újra Istenben tudjuk látni életünk végső értelmét és célját!

Urunk bemutatása (Gyertyaszentelő)

Lk 2,22–32

Mikor pedig elteltek a tisztulás napjai, Mózes törvénye szerint felvitték őt Jeruzsálembe, hogy bemutassák az Úrnak, amint az Úr törvényében írva van: „Minden elsőszülött fiúgyermek az Úrnak legyen szentelve”, és hogy áldozatot mutassanak be, amint az Úr törvénye mondja: „Egy pár gerlicét vagy két galambfiókát”. Élt pedig Jeruzsálemben egy ember, Simeon volt a neve, igaz és istenfélő férfiú, aki várta Izrael vigasztalását, és a Szentlélek volt benne. A Szentlélek kijelentette neki, hogy halált nem lát, amíg meg nem látja az Úr Felkentjét. Ekkor a Lélek ösztönzésére a templomba ment. Amikor szülei bevitték a gyermek Jézust, hogy a törvény szokása szerint cselekedjenek vele, karjaiba vette őt, és Istent magasztalva így szólt: „Most bocsátod el, Uram, szolgádat a te igéd szerint békességben, mert látták szemeim a te megváltásod, melyet minden nép színe előtt készítettél, világossággul a pogányok megvilágosítására és dicsőségére népednek, Izraelnek.”

Gyertyaszentelő Boldogasszony napján Urunk templomi bemutatását ünnepeljük. A gyermekségtörténet irodalmi műfajában megfogalmazott evangéliumi részlet azt hirdeti: Jézus már gyermekkorában, illetve templomi bemutatásakor is az volt, akinek kereszthalálában és feltámadásában bizonyult: kezdettől fogva ő volt a főpap, aki embertestvérei üdvösségéért égő gyertyaként áldozta fel önmagát. Magyar népünk Gyertyaszentelő Boldogasszonynak is nevezi az ünnepet, mert az egyház e napon szenteli meg az önmagát feláldozó Jézust jelképező gyertyát, és felmutatja Istennek annak jeleként, hogy hálásan elfogadja tőle ezt a jézusi önfeláldozást.

A templomi bemutatásról szóló irodalmi portré történeti alapjai a zsidó vallási hagyományban és szimbólumvilágban keresendő. A zsidó vallás nem rendelkezett az újszülöttek templomi bemutatásáról. Minthogy azonban az izraelita felfogás szerint az elsőszülött fiúgyermek Istent illeti meg, a mózesi törvények előírták, hogy az elsőszülött fiúgyermeket vagy papi szolgálatra kellett szentelni, azaz mintegy feláldozni, bemutatni őt az Úrnak, vagy pénzzel kellett kiváltani e szolgálat alól (vö. Kiv 13,2; 13,13).

A leírásból kiviláglik: Mária és József a templomba viszi gyermekét, de nem a kiváltás, nem a szolgálat alóli mentesítés céljából, hanem éppen azért, hogy gyermeküket papi szolgálatra felajánlott személyként mutassák be az Úrnak. Az áldozatot bemutató eljövendő papot fedezi fel Jézus személyében az agg Simeon is, aki Izrael üdvösségének, isteni szabadítójának nevezi a karjába vett gyermeket. – Történetileg biztos: Mária, József és az agg Simeon még nem tudhatta, hogy az Úrnak bemutatott kisgyermek milyen értelemben lesz áldozatot bemutató pap és szabadító. Ám a kis drámát összeállító evangélista nem is erről szándékozik beszélni. Ő ugyanis a Jézus feltámadása utáni (a Mária, József és Simeon által jelképezett) hívők meggyőződését kívánja bemutatni. E meggyőződés szerint Jézus már születésétől fogva azonos volt azzal a Krisztussal, aki az ószövetségi papoktól eltérően nem állatokat ajánlott fel engesztelésül a bűnökért, hanem önmagát áldozta fel azért, hogy az embereket megszabadítsa az örök halállal fenyegető bűn fogságából, és lehetővé tegye számukra az örök életet.

Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén adjunk hálát Jézusnak, hogy az égő és lassan felemésztődő gyertyához hasonlóan önmagát áldozta fel üdvösségünkért, s kérjük Istent, segítsen, hogy azok közé tudjunk tartozni, akik hittel és köszönettel fogadják ezt az áldozatot.

Évközi 4. vasárnap**Lk 4,21–30**

[A názáreti zsinagógában Jézus] elkezdett hozzájuk beszélni: „Ma teljeseedett be ez az Írás a ti fületek hallatára.” Mindnyájan igazat adtak neki, és csodálkoztak a kedves szavakon, amelyek ajkáról fakadtak. De utána megjegyezték: „Nem József fia ez?” Ő ezt felelte nekik: „Bizonyára azt a példázatot fogjátok nekem mondani: »Orvos, gyógyítsd önmagadat! Amiket hallottunk, hogy Kafarnaumban történtek, cselekedd itt is, a hazádban.«” Majd így folytatta: „Bizony, mondom nektek, hogy egy próféta sem kedves a maga hazájában. Bizony, mondom nektek: sok özvegy volt Illés napjaiban Izraelben, amikor bezárult az ég három évre és hat hónapra, úgy-hogy nagy éhínség lett az egész földön; mégis azok közül egyikhez sem küldték Illést, csak a szidoni Szareptába, az özvegyasszonyhoz. És sok leprás volt Izraelben Elizeus próféta idejében, de azok közül senki sem tisztult meg, csak a szíriai Námán.” Ezeket hallva mindnyájukat düh töltötte el a zsinagógában. Fölkeltek, kidobták őt a városból, és föl vitték annak a hegynek az oldalára, amelyen a városuk épült, hogy letaszítsák őt. Ő azonban áthaladt köztük és eltávozott.

A názáreti zsinagógában a történeti Jézus önmagát Szentlélekkel föl kent személynek, azaz Messiásnak nevezte, és messiási programját az Isten gazdagságát kolduló szegények vágyának teljesítésében, a bűn fogságában élő emberek megszabadításában és az élet értelmét nem látó, lelki értelemben vett „vakok” meggyógyításában jelölte meg (vö. Lk 4,16–21). Az idézett evangéliumi részlet arról szól, hogy Jézus két téves előítéletet igyekszik eloszlatni zsidó hallgatóiban, akik csodálkozással vegyes megütközéssel fogadták szavait.

Az első előítélet a Messiás személyére és küldetésének céljára vonatkozik. A zsidók politikai messiást és szabadítót vártak: olyan erős királyról álmodoztak, aki fegyverrel megszabadítja népüket a római elnyomóktól, és ügyes gazdaságpolitikával felvirágoztatja országukat. Az alacsony néprétegből származó názáreti ács fia, az Isten irgalmáról és a mennyországról prédikáló egyszerű tanító személye nem illett bele a messiásról alkotott elkép-

zeléseikbe. Amikor Jézus arra a történelmi tapasztalatra hivatkozik, hogy a prófétának nincs becsülete saját hazájában, azt a helytelen előítéletet ostromozza, amely nem tudja összeegyeztetni az egyszerűséget a nagyszerűséggel, és akadályozza hallgatóit abban, hogy felismerjék személyében a Messiást, akit Isten azért küldött, hogy megszabadítsa az embereket a bűn végzetes következményétől, az örök haláltól, és megnyissa nekik a menny kapuját.

A másik előítélet az isteni üdvözítő akarattal áll kapcsolatban. A zsidók közül sokan kiválasztottságuk tudatában élve úgy gondolták, hogy Isten ígéretei és áldásai csak rájuk, a választott nép tagjaira vonatkoznak. Ezért a „pogányokkal” szóba álló rabbival, aki elsősorban nem a Názáret nevű zsidó település lakói között, hanem a pogányok (azaz a nem izraelita vallású emberek) lakta vidékeken művelte csodáit, sehogyan sem tudtak megbarátkozni. Jézus a kilenc évszázaddal korábban élő próféták – Illés és Elizeus – világából vett példákkal arra figyelmezteti hallgatóit, hogy előítéletük miatt tévednek: mert annak ellenére, hogy Isten ígéreteinek elsődleges címzettjei az izraeliták, az üdvösség ígértét nemcsak a zsidóság tagjai, hanem a pogány világ gyermekei is megkapták.

Az evangéliumi részlet tanítása és tanulsága nekünk is szól. A szentmisén kérjük a mennyei Atyát, szabadítson meg bennünket a vallási előítéletekből fakadó tévedésektől! Esedezzünk hozzá: tisztítsa meg látásunkat, hogy az élet legjelentéktelenebbnek látszó személyeiben vagy legapróbb eseményeiben is fel tudjuk ismerni a szívünkhöz közeledő és az örök élet ajándékát felkínáló Messiás-Jézust! Kérjük őt, formáljon bennünket olyan emberekké, akik belátják és elfogadják: a Messiás által Isten minden embert üdvösségre hívott, mert a Szentírás tanúsága szerint Ő „azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság ismeretére” (1Tim 2,4).

Évközi 5. vasárnap**Lk 5,1–11**

Történt pedig, hogy a tömeg áradt [Jézushoz] Isten igéjét hallgatni, míg ő a Genezáret tava mellett állt. Látott a tó szélén két hajót állni; a halászok kiszálltak, és mosták a hálóikat. Akkor beszállt az egyik hajóba, amely Simoné volt, és megkérte őt, hogy vigye egy kissé beljebb a parttól. Ott leült, és a hajóból tanította a tömeget. Amikor befejezte beszédét, ezt mondta Simonnak: „Evez a mélyre, és vessétek ki hálóitokat halat fogni!” Simon ezt felelte neki: „Mester! Egész éjszaka fáradoztunk, és semmit sem fogtunk. A te szavadra azonban kivetem a hálót.” És miután ezt megtette, a halaknak oly bő sokaságát fogták ki, hogy szakadozott a hálójuk. Intettek tehát a társaiknak a másik hajóban, hogy jöjjenek a segítségükre. Azok odamentek és megtöltötték mind a két hajót, úgyhogy csaknem elmerültek. Ennek láttára Simon Péter Jézus lábaihoz borult és így szólt: „Menj el tőlem, mert bűnös ember vagyok, Uram!” Mert a nagy halfogás miatt, amelyben részük volt, félelem fogta el őt és mindazokat, akik vele voltak, hasonlóképpen Jakabot és Jánost is, Zebedeus fiait, akik Simon társai voltak. Jézus pedig így szólt Simonhoz: „Ne félj! Ezentúl már emberek halászai leszel.” Erre kivonták a hajókat a partra, és mindenüket elhagyva követték őt.

Az evangéliumi részlet értelmezéséhez mindenekelőtt azt kell figyelembe vennünk, hogy Jézus nem azért tett csodákat, hogy elkápráztassa az embereket, vagy megoldja valamilyen súlyos e világi gondjukat, hanem hogy jelezze megváltói művének káprázatos csodáját. E csoda lényege az, hogy elhozta a világba Isten messiási országát, amelynek tagjaiként az emberek megszabadulhatnak bűneik végzetes következményétől, az örök haláltól, és eljuthatnak az örök életre. Jézus minden rendkívüli cselekedetével megváltói életművének erre a nagy csodájára utalt a szimbólumok nyelvén. Követői azonban ezeket a szimbólumokat csak az ő halála és feltámadása után tudták megfelelően értelmezni. Az első húsvét után író evangélista értelmezésében a halfogás csodájának mondanivalója az, hogy Jézus elhozta a bűnök végzetes következményétől megmentő Isten országát, és az ország terjesztését választott munkatársakra bízta, akiknek tevékenységét siker fogja koronázni. Ezt a mondanivalót Jézus tettének egyes elemei, illetve az elbeszélés szimbólumai világítják meg.

Az idézett bibliai részletnek egyik jelképpé váló eleme Genezáret tava (a Galileai-tenger), amely az Ószövetség szimbólumvilágát ismerő keresztényeket az istenellenes erők lakóhelyére (vö. Dán 7), illetve a bűnös hatalmak által uralt földi lét tengerére emlékeztette. Simon Péter bárkáját a keresztények könnyen tekinthették valamiféle új ‘Noé bárkájának’, a krisztusi egyházat szimbolizáló hajónak (vö. 1Pét 3,20–22). Abból a mozzanatból, hogy Jézus Péter bárkájából tanította a népet, a hívők azt olvasták ki: Jézus már kezdettől fogva kitüntetett szerepet szánt Péternek a tanítványi közösségben. Az apostoloknak szóló „vessétek ki hálóitokat” felszólítást az első keresztények olyan felhívásnak tekintették, amelyben Jézus őket is biztatja: fogják ki, mentse ki az embereket a bűnös földi lét tengeréből, és emeljék be őket az üdvösséget jelentő egyház hajójába. Az elbeszélésnek abból a fordulatából, amely szerint a jézusi utasítást követő Péter halak sokaságát fogja ki, a közösség tagjai megértették: ha Jézus útmutatása szerint végzik tanúságtevő munkájukat, sikereik lesznek, azaz meglepően sok ember üdvösségéhez tudnak hozzájárulni. A péteri bűnvallomás Isten irgalmára emlékeztette a feltámadt Krisztusban hívőket: azt tudatosította bennük, hogy Isten nem erkölcsileg kifogástalan és tiszta lényeket, hanem bűnös embereket választ munkatársaivá. A Péternek szóló jézusi kijelentés – „Ne félj! Ezentúl már emberek halásza leszel” – annak tudatát mélyítette el a húsvét utáni közösség tagjaiban, hogy az evangélium terjesztése által embereket halászni, kimenteni a bűn pusztító tengeréből és őket az üdvösséget biztosító egyház hajójába emelni, minden kereszténynek feladata.

Gondolkodjunk el Jézus csodájának jelentésén, és fontoljuk meg a csoda nekünk is szóló üzenetét. Tudatosítsuk, hogy „Péter hajójában” utazva ahhoz az egyházhoz tartozunk, amelynek feladata, hogy kimentse az embereket a bűn pusztító tengeréből. Figyeljünk Jézusnak a lelkiismeretünkben megszólaló útmutatásaira, és ezek szellemében hirdessük az evangéliumot. Gyarlóságunk, bűneink tudata ne akadályozzon tanúságtevő munkánkban: emlékezzünk, hogy Jézus méltatlan választottak közreműködésével akarja üdvözíteni az emberiséget. S annak tudatában igyekezzünk a bűn fogságából kimentő és üdvözítő Jézust közvetíteni a világnak, hogy az emberhalászás, az emberek megmentése és üdvösségre segítése az ő megbízása alapján mindegyikünknek feladata.

Évközi 6. vasárnap**Lk 6,17.20–26**

[Jézus] lement velük és megállt egy sík helyen. Vele volt tanítványa-
inak egy nagy csoportja és hatalmas népsokaság egész Júdeából,
Jeruzsálemből, Tírusz és Szidon tenger mellékéről. Akkor szemeit
tanítványaira emelte, és így szólt: „Boldogok vagytok, ti szegények,
mert tiétek az Isten országa. Boldogok vagytok, akik most éhez-
tek, mert kielégítenek benneteket. Boldogok vagytok, akik most
sírtok, mert nevetni fogtok. Boldogok lesztek, amikor gyűlölnék
titeket az emberek, amikor kirekesztenek és szidalmaznak, és ki-
vetik neveteket mint gonoszat az Emberfiáért. Örüljete az azon a
napon és vigadjatok, mert íme, nagy a ti jutalmatok a mennyben!
Hiszen atyáik éppen így cselekedtek a prófétákkal. De jaj nektek,
gazdagok, mert megkaptátok vigasztalásokat! Jaj nektek, akik
most jóllaktatok, mert éhezni fogtok! Jaj nektek, akik most nevet-
tek, mert majd gyászoltok és sírtok! Jaj nektek, amikor mindenki
magasztal titeket, mert atyáik éppen így cselekedtek a hamis pró-
fétákkal!”

Az evangéliumban olvasható boldogmondások értelmezésével kapcsolatban
figyelembe kell vennünk, hogy Jézus szavait nem gyorsírással jegyezték fel,
hanem a szóbeli hagyomány őrizte meg, amelynek elemeit az evangélisták
saját írói céljaiknak megfelelően csoportosították és tették hangsúlyossá.
Míg Máté evangélista Jézusa hegyen mondja el a nyolc boldogságról szóló
beszédét, addig Lukács szerint síkságon hangzik el a beszéd, s csak négy
boldogmondásról emlékezik meg. Lukács Jézusa boldognak mondja a sze-
gényeket, az éhezőket, a sírókat és az üldözötteket. Vajon hogyan kell érte-
nünk ezeket a kijelentéseket?

Boldogok a szegények. Jézus szótárában a szegény elsősorban nem a
nincstelen embert jelenti, hanem olyasvalakit, aki belátja, hogy a föld értékei
semmit sem jelentenek Isten gazdagságához képest, elismeri, hogy egyedül
Isten teheti őt gazdaggá, s szinte koldulja ezt az isteni gazdagságot. A sze-
gény azért boldog, mert várományosa az értékében minden e világi kincset
felülmúló mennyek országának. – Boldogok, akik éheznek. Jézus szerint

az éhező nem csupán a táplálékot nélkülöző embert jelenti, hanem mindazokat, akik az igazságra (vö. Mt 5,6), vagyis Isten országának megvalósulására (vö. Iz 9,6-tól; Jer 23,5) éheznek. Az ilyen vallási magatartásra általában fogékonyabbak a kizsákmányolt és éhező emberek, de adott esetben a jóllakott ember is várhatja az ország megvalósulását. Ennek jele lehet az, hogy kenyerét megosztja az éhezőkkel. Az igazságra éhezők azért boldogok, mert Isten országa, amely egyedül képes kielégíteni az ember lelki éhségét, már megvalósulóban van. – Boldogok, akik sírnak. Jézus nem a rossz hangulatban lévő embereket vagy a javaik elvesztése miatt siránkozókat mondja boldognak, hanem azokat, akik azon szomorkodnak, hogy Isten üdvözítő terve csak lassan, fájdalmas vajúdások árán bontakozik ki a világban. Az ilyen sírásnak nem sok köze van az ember hangulati állapotához vagy lélektani alkatához: jó kedélyű ember is aggódhat az Isten országa kibontakozásának sikeréért, s szomorkodhat amiatt, hogy Isten tervének megvalósulása akadályokba ütközik. A vallási értelemben sírók azért boldogok, mert nagyon szoros kapcsolatban vannak a feltámadt Krisztussal, aki földi életében szenvedések, megpróbáltatások árán és akadályoztatások közepette valósította meg megváltói életművét. – Boldogok, akiket üldöznek az igazságért. Jézus nem a politikai üldözötteket mondja boldognak, hanem azokat, akiknek életét a tanúságtétel, a jézusi örömhír terjesztése miatt próbálják meg lehetetlenné tenni. Az ilyen állapot nem kapcsolódik szükség-szerűen állami szintű üldözéshez: a jó tanúságtevőt akkor is zaklathatják, ha a kormány türelmet tanúsít a keresztényekkel szemben. Az evangélium igazsága miatt üldözött ember nehéz sorsa ellenére is boldog lehet, ha tudatosítja, életvitele alapján már abba a mennyek országába tartozik, amelynek földöntúli dicsőséges kiteljesedését mennyországnak nevezzük.

A szentmisén azért imádkozzunk Istenhez, tegye lehetővé, hogy lélekben szegényekké, az igazságra éhezőkkel, az Ő ügye miatt sírókká és az evangélium miatt üldözöttekké tudjunk válni. Kérjük Őt, segítsen, hogy megtapasztalhassunk valamit abból a lelki békéből és boldogságból is, amelyet Jézus a vallási értelemben vett szegényeknek, éhezőknek, síróknak, illetve az evangélium terjesztése miatt üldözött embereknek ígért.

Évközi 7. vasárnap**Lk 6,27–38**

[Abban az időben Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Nektek viszont, akik hallgattok engem, azt mondom: Szeressétek ellenségeiteket! Tegyetek jót azokkal, akik gyűlölnék titeket. Áldjátok azokat, akik átkoznak benneteket, és imádkozzatok azokért, akik gyaláznak titeket. Annak, aki arcul üt téged, tartsd oda a másikat is; és attól, aki a felöltődöt elveszi, ne tagadd meg a kabátodat sem. Adj mindenkinek, aki kér tőled; és ha valaki elveszi, ami a tiéd, vissza ne kérd. Amint akarjátok, hogy cselekedjenek veletek az emberek, ti is hasonlóképpen cselekedjete velük. Mert ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, milyen jutalmat érdemeltek? Hiszen a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik. És ha azokkal tesztek jót, akik veletek jót tesznek, milyen jutalmat érdemeltek? Hisz ezt a bűnösök is megteszik. És ha azoknak adtok kölcsön, akiktől reméletek, hogy visszakapjátok, milyen jutalmat érdemeltek? Hiszen a bűnösök is kölcsönöznek a bűnösöknek, hogy ugyanannyit kapjanak vissza. Szeressétek tehát ellenségeiteket! Tegyetek jót és kölcsönözzetek, semmit vissza nem várva; így nagy lesz a ti jutalmatok, és a Magasságbeli fiaí lesztek, mert ő kegyes a hálátlanokhoz és gonoszokhoz. Legyetek tehát irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas! Ne ítéljete, és titeket sem fognak elítélni. Ne kárhoztassatok senkit, és benneteket sem fognak kárhoztatni. Bocsássatok meg, és bocsánatot fogtok nyerni. Adjatok, és adnak majd nektek is: jó és tömött, megrázott és túlradó mértékkel adnak majd az öletekbe. Mert amilyen mértékkel mérték, olyannal fognak visszamérni nektek.”

Az ellenségszeretet kemény követelményét olvasva két kérdés fogalmazódik meg lelkünkben. Az első: nem képtelenséget kér tőlünk Jézus, amikor ellenségszeretetre buzdít? Lehet az ellenséget szeretni? A második: milyen megfontolásból támasztja Jézus követőivel szemben ezt az első olvasásra lehetetlenségnek látszó követelményt?

Az első kérdés megválaszolásához mindenekelőtt azt kell tudatosítanunk, hogy az a szeretet, amelyről Jézus beszél, s amelyet a Biblia görög szövege az agapé szóval jelöl, nem érzelem, nem a másik ember belső értékeinek kedvelése, hanem olyan magatartás, amellyel Isten közelébe segítem embertársamat. Jézus szerint akkor szeretem igazán felebarátomat (adott

esetben ellenségemet), ha meghökkentő magatartással olyan légkört teremtek magam körül, amelyben a másik elgondolkodhat, felfigyelhet az irgalmas Isten jelenvalóságára, s közelebb kerülhet Hozzá. Kétségtelen, hogy az ilyesfajta magatartás nehéz, de nem lehetetlen: mert az embertársunkat imával, türelemmel és megbocsátással Isten felé segíteni akkor is képesek vagyunk, ha érzelmeink tiltakoznak. – Nyilvánvaló, hogy a korhoz kötött módon megfogalmazott példákat nem szó szerint kell értenünk, hanem szellemüket kell elsajátítanunk. Amikor Jézust a kihallgatása folyamán arcul üti egy poroszló, nem tartja oda ismételten az arcát: számonkéri bántalmazóját, de aztán vállalja sorsát, s meghal gyilkosaiért is. Tudjuk, hogy az ember Jézus csak a mennyei Atya erejében volt képes erre az emberi erőket meghaladó magatartásra. Arra buzdítja tanítványait, hogy Isten erejében ők is képesek lesznek az agapé értelmében vett szeretet gyakorlására. Nem azt kéri tőlük, hogy fogadják örömmel a bántásokat, hanem azt, hogy Isten segítségével tanúsítsanak olyan magatartást, amely az ellenség figyelmét Istenre irányítja.

Milyen megfontolásból kéri követőitől az ellenség iránti szeretetet? A válasz abban rejlik, hogy az ő meggyőződése szerint követőinek nem elegendő a tízparancsolatban megfogalmazott egyetemes erkölcsi elvekhez igazodniuk, mert nekik többletfeladatuk van a világban: a többi embertől eltérően nekik az irgalmas, a mindenkinek megbocsátó, a minden embert szerető mennyei Atya magatartását kell megjeleníteniük a világban. Azt a mennyei Atyát kellene utánozniuk, aki „fölkelti napját gonoszokra és jókra, s esőt ad igazaknak és gonoszoknak” (Mt 5,45). „Legyetek... irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas!” – mondja tanítványainak. Kétségtelen, az ilyesfajta magatartás a világ szemében gyávaságnak, meghunyászkodásnak, erőtlenségnek látszik. Ne feledjük azonban, hogy Jézus példája és tanítása szerint Isten ereje a gyöngeségben lesz teljessé (vö. 2Kor 12,9).

A szentmisén gondolkodjunk el azon, hogy az agapé értelmében vett ellenségszeretet nem lehetetlen, azaz a mennyei Atya segítségével megvalósítható. Egyben kérjük is ezt a segítséget: imádkozzunk Istenhez, segítsen bennünket, hogy utánozni tudjuk az Ő jókat és gonoszokat egyaránt szerető magatartását, és így életvitelünk alapján Jézus valódi tanítványainak tudjunk bizonyulni.

Évközi 8. vasárnap**Lk 6,39–45**

[Jézus] hasonlatot is mondott nekik: „Vajon a vak vezethet-e vakot? Nem esnek-e mindketten verembe? Nem nagyobb a tanítvány a mesterénél; valaki akkor tökéletes, ha olyan, mint a mestere. Miért látod meg a szálkát testvéred szemében, a gerendát pedig, amely a te szemedben van, nem veszed észre? És hogyan mondhatod testvérednek: »Testvér, hadd vegyem ki szemedből a szálkát«, a te szemedben pedig nem látod a gerendát? Képmutató! Vesd ki előbb a magad szeméből a gerendát, és csak azután fogj hozzá, hogy ki vedd a szálkát testvéred szeméből! Nem jó az a fa, amely rossz gyümölcsöt terem; és nem rossz az a fa, amely jó gyümölcsöt terem. Mert minden fát gyümölcséről ismerünk meg. Tövisbokorról nem szednek fügét, sem a csipkebokorról nem szüretelnek szőlőt. A jó ember jót hoz elő szívének jó kincséből, és a gonosz ember a gonoszból gonoszat hoz elő; mert a szív bőségéből szól a száj.”

Az evangéliumi részletben Jézus hasonlatok keretében mutatja be a keresztény tanúságtevő jellemzőit.

A világtalant vezető vakra utaló mondása arra figyelmezteti a keresztényeket, hogy csak akkor válhatnak az evangélium hiteles hirdetőivé, ha előbb látóvá válnak. Jézus a világ világosságának nevezte önmagát (vö. Jn 8,12), azaz olyan fénynek, aki megmutatja az emberi élet értelmét és célját, illetve az Istenhez vezető utat. A hasonlat arra emlékezteti a keresztény tanúságtevőket, hogy csak akkor tudják hitelesen továbbadni Jézus világosságát, csak akkor tudják megmutatni a mennyországba vezető utat, ha előbb alaposan tanulmányozzák tanítását, az ő evangéliumát, hogy aztán „látóként” tájékoztathassák embertestvéreiket az Istenhez vezető út jellemzőiről.

A mester-tanítvány kapcsolatra utalva Jézus azt hangsúlyozza, hogy az igazi tanítónak mindig a mester tanítványának kell maradnia, azaz nem változtathatja meg, és nem is „haladhatja túl” a mester utasításait. Ő, a mester, irgalmat, megbocsátást tanúsított mások iránt, és ellenségszeretetet

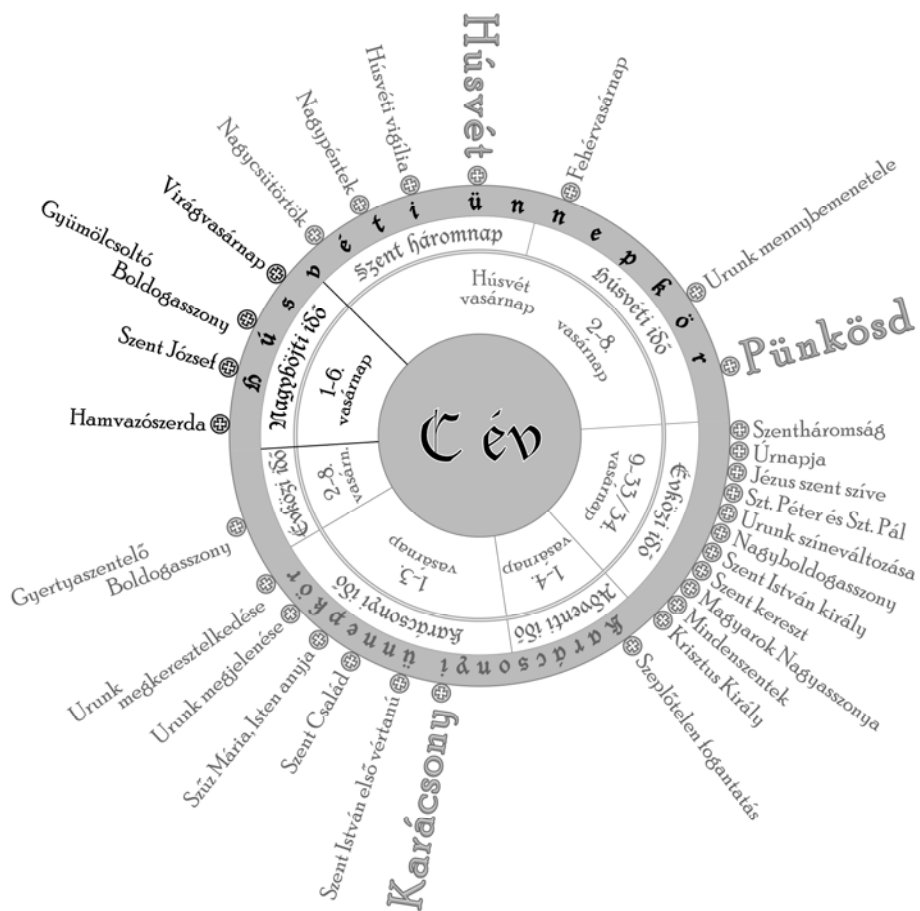
hirdetett. Ha valaki például általában magáévá teszi Jézus tanítását, de az ellenség iránti szeretetet (amely azt jelenti, hogy imádkozom ellenségeimért is) képtelenségnek tartja, s nem fogadja el, voltaképpen föléje akar kerekedni Jézusnak. Ám a tanítvány nem lehet nagyobb mesterénél!

A szálla és a gerenda ironikus metaforája a másokat kárhoztató tanítvány magatartásának helytelen voltát emeli ki. Jézus elítélte a képmutató, a saját bűneiket nem látó, és a másokat kárhoztató farizeusokat (vö. Mt 23). A keresztény közösségben is vannak ilyen farizeusok, akik nem akarják látni saját gerenda nagyságú bűneiket, csak azon fáradoznak, hogy mások kicsiny, szálla nagyságú hibáit felfedjék. Ez azonban képmutatás, amely lehetetlenné teszi Jézus tanításának hiteles hirdetését.

A jó és a rossz gyümölcsöt termő fáról szóló hasonlat mondanivalója egyértelmű. A fákat gyümölcsseikről ismerjük meg. A gyümölcsök az emberi tettek vagy magatartásformák, amelyek a bibliai gondolkodásmód szerint a szívből fakadnak (vö. Mk 7,21). A jó gyümölcsöt termő fa azokat szimbolizálja, akiknek szíve jó, azaz Jézus tanításához igazodó tetteket, gyümölcsöket terem. A rossz gyümölcsöt termő fa ezzel szemben azokat jelképezi, akiknek erkölcsileg megromlott szívéből rossz, azaz Jézus tanításával ellentétes cselekedetek származnak. Jézus szándéka szerint az igazi tanúságtevő jó fa, azaz olyasvalaki, akinek jó szívéből jó gyümölcsök, azaz az evangéliumnak megfelelő tettek és magatartásformák fakadnak.

Gondolkodjunk el az evangéliumi hasonlatok mondanivalóján, és kérjük Istent, segítsen, hogy Jézus útmutatása szerinti tanúságtevőkké tudjunk válni. Kérjük Őt, adjon erőt az evangéliumi tanításban való elmélyüléshez, hogy „látóként” tudjuk terjeszteni Krisztus fényét a sötétben botorkáló emberek világában. Óvjon meg bennünket attól a kísértéstől, hogy Jézus tanítása fölé akarjunk emelkedni, s oltalmazzon meg a képmutató magatartástól is. Tegye szívünket jóvá, hogy ebből a szívből jó gyümölcsök, azaz olyan cselekedetek és magatartásformák fakadhassanak, amelyek teljes összhangban vannak az evangéliumi Jézus tanításával.

NAGYBÖJTÍ IDŐ

Nagyböjt 1. vasárnapja

Lk 4,1–13

Jézus pedig telve Szentlélekkel visszatért a Jordántól, és a Lélek a pusztába vitte negyven napra, és kísértette az ördög. Azokban a napokban nem evett semmit, s ezek elteltével megéhezett. Ekkor az ördög ezt mondta neki: „Ha Isten Fia vagy, mondd ennek a kőnek, hogy változzék kenyérré.” Jézus ezt felelte neki: „Írva van: »Nemcsak kenyérrel él az ember«”. Majd felvitte őt egy magas hegyre, és megmutatta neki egy szempillantás alatt a földkerekség minden országát, és így szólt az ördög: „Mindezt a hatalmat és ennek dicsőségét neked adom; mert az enyém, és akinek akarom, annak adom; ha tehát imádsz engem, mind a tiéd lesz.” Jézus ezt válaszolta neki: „Írva van: »Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!«” Azután Jeruzsálembe vitte őt, a templom ormára állította, és azt mondta neki: „Ha Isten Fia vagy, vedd le innen magadat. Mert írva van: »Angyalainak parancsol felőled, hogy őrizzenek téged«, és »kezükön hordoznak téged, hogy kőbe ne üssed lábadat«”. Jézus ezt felelte neki: „De azt is mondták: »Ne kísértsd Uradat, Istenedet!«” Miután mindezek a kísértések véget értek, az ördög elhagyta őt egy időre.

Hamvazószerdával megkezdődött a nagyböjti időszak, amely előkészület a húsvétra, Krisztus feltámadásának ünnepére. Ebben az időszakban a keresztény ember Jézus negyvennapos böjtjére emlékezve az önmegtagadás és az elmélyült imádság légkörében él, miközben azt tudatosítja magában, hogy a világ csábításait legyőzni és az örök életre eljutni csak annak a Jézusnak segítségével tud, aki emberként maga is megtapasztalta a földi lét próbatételét, s Istenként, második isteni személyként segítségére tud lenni azoknak, akik kísértést szenvednek (vö. Zsid 2,18).

A történeti Jézus megkísértését bemutató evangéliumi leírás irodalmi szempontból a haggada (a tanító, építő jellegű elbeszélés) műfajába tartozik. A dráma jelképei a mondanivaló szolgálatában állnak. Különösen fontos a pusztaság és az ördög szimbóluma. A pusztaság a zsidó vallási irodalomban az Istennel való találkozás színhelyének jelképe: elsősorban nem földrajzi helyet jelöl, hanem a léleknek egy olyan állapotát, amelyben közvetlen kap-

csolatba kerülhet Istennel. Az ördög az istenellenes gondolatokat, sugallatokat szimbolizálja. Függetlenül attól, hogyan gondolkodunk az ördögök mibenlétéről, természetéről, el kell ismernünk, hogy világunkban van valami ördögi. Tagadhatatlan ugyanis, hogy emberi természetünkben, a történelem és a kultúra különféle „redőiben” vannak olyan tényezők, amelyek akadályoznak bennünket az Isten felé való közeledésünkben. Ezeknek a személyes és személytelen tényezőknek összességét szimbolizálja az evangéliumi drámában szereplő ördög.

Jézus megkísértésének jelenete az istenellenes gondolkodás és az isteni bölcsesség párharca: az ember Jézust megkísérti a szűklátókörű emberi logika. Ez a logika azt sugallja, hogy az embert az e világi jóllakottság, a mások feletti uralom vagy az istenkísértő magatartás teszi sikeressé, boldoggá. Ez a túlságosan emberi (s ezért ördögi) bölcsesség Jézusból gazdasági csodatévőt, politikai hatalommal rendelkező messiást és istenkísértő varázslót akar faragni. Jézus azonban elutasítja ezt a gondolkodást. Nem vállalja a gazdasági csodatévő szerepét: mert jóllehet nem tagadja a földi élethez szükséges javak értékét, tudja, hogy a boldogságra éhező ember vágyait egyedül Isten tudja kielégíteni. Elutasítja az e világi hatalom istenítésének kísértését, mert tudatában van annak, hogy az ember csak akkor válhat igazán naggyá, ha elismeri az egyedül imádatra méltó Isten hatalmát. Nemet mond az istenkísértő cselekedet végrehajtására, mert tisztában van azzal, hogy bűnt követünk el, ha Istent földi céljaink elérését szolgáló eszközzé akarjuk tenni.

A Jézus megkísértéséről szóló dráma megismétlődik a mi életünkben is. Gyakorta úgy gondoljuk, hogy az ember boldogsága az e világi javak élvezetében vagy a mások feletti uralom megszerzésében áll, és akkor leszünk sikeresek, ha Istent valamilyen módon rá tudjuk bírni arra, hogy földi boldogulásunk elősegítőjévé váljon. Ám ha így gondolkodunk, az emberi (ördögi) logika rabjaivá válunk. Az evangéliumi részlet arra figyelmeztet, hogy csak akkor lesz esélyünk az örök boldogság elnyerésére, ha a nagybőjt és egész életünk folyamán elutasítjuk ezeket a kísértéseket, és Jézus példáját követjük.

Nagyböjt 2. vasárnapja

Lk 9,28–36

Történt pedig e beszéd után mintegy nyolc nappal, hogy [Jézus] maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, és felment a hegyre imádkozni. Miközben imádkozott, arcának színe elváltozott, a ruházata fehér lett és fényben sugárzó. És íme, két férfi beszélgett vele, Mózes és Illés, akik dicsőségben megjelentek, és beszéltek az ő eltávozásáról, amelyet Jeruzsálemben készült beteljesíteni. Pétert és a vele lévőket elnyomta az álom. Amikor felébredtek, látták dicsőségét, és a két férfit, akik ott álltak vele. És történt, hogy amikor eltávoztak tőle, Péter ezt mondta Jézusnak: „Mester! Jó nekünk itt lenni! Hadd csináljunk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet!” Nem tudta ugyanis, hogy mit mond. Amíg ezeket mondta, felhő szállt le, és elborította őket. Amint a felhőbe jutottak, félelem fogta el őket. A felhőből szózat hallatszott: „Ez az én választott Fiam, őt hallgassátok.” Mikor a szózat elhangzott, Jézus egyedül maradt. Ők pedig hallgattak, és senkinek sem szóltak azokban a napokban mindarról, amit láttak.

Az evangéliumi részlet nem helyszíni közvetítés, nem mai értelemben vett krónika, hanem ószövetségi jelképekkel telített vallási dráma, amely áttételesen, a húsvéti hit prizmáján keresztül teszi „láthatóvá” az apostoloknak Jézussal kapcsolatos tapasztalatát. E különleges ábrázolásmód okán nem tudjuk pontosan, hogy az ősegyház tagjait milyen élmények készítették a színeváltozás jelenetének megfogalmazására. Történetileg azonban bizonyos, hogy Jézus tanítványai fokozatosan megsejtték azt, ami csak mesterük feltámadása után vált teljesen nyilvánvalóvá: Jézus azonos az ószövetségi próféták által ígért Messiással, akinek személyében egy szenvedő ember és egy dicsőséges király vonásai keverednek egymással.

A babiloni fogság egyik prófétája, Második Izajás a Kr. e. 6. században arról jövendölt, hogy a Messiás mint Isten szeretett Szolgája az emberek bűnei miatt vállalja a szenvedést (Iz 42,1 és 53,11). Más ószövetségi várakozásokban ellenben a Messiás dicsőséges királyként szerepel, akit Isten fiának tekint (Zsolt 2,7). – A színeváltozás jelenetében az égi hang „válasz-

tott fiának” nevezi Jézust. Ez egyértelmű utalás arra, hogy Jézus azonos azzal a szenvedő Szolgával, akiről Második Izajás jövendölt. A fénylő arc, a fehérén ragyogó ruha és az Isten világához tartozó próféták megjelenése pedig a szimbólumok nyelvén azt jelzi: a szenvedő Szolga azonos a dicsőséges Messiás-királyal, Isten fiával. A színeváltozás jelenetében tehát a két ószövetségi várakozás egybekapcsolódik: Jézus alakjában a másokért szenvedő Szolga és a dicsőséges királyi Messiás vonásai ötvöződnek egymással.

A leírás szerint az apostolok döbbenten állnak: boldogok, de a félelem is elfogja őket. Boldogság költözik szívükbe, mert elmondhatatlanul jó a dicsőséges vonásokat hordozó Messiás közelében lenni. Péter és társai szeretnék megragadni, megörökíteni ezt az élményt. Ugyanakkor félnek is, mert nem értik, hogy az isteni vonásokat hordozó Jézusnak miért kell szenvednie, és miért beszél saját haláláról. Még képtelenek elfogadni a szenvedés és a megdicsőülés összefüggésének titkát. Sokat kell még érlelődniük ahhoz, hogy belássák: Jézusnak a szenvedés útján kell haladnia, hogy Isten dicsősége teljesen megnyilvánulhasson rajta.

Az Urunk színeváltozásáról szóló bibliai leírás egyértelműen összekapcsolja egymással Jézus szenvedését és dicsőséges feltámadását. Az apostolok kései utódaiként mi is örömteli szívvel, ugyanakkor döbbenten állunk e misztérium előtt. A színeváltozás jelenetén elgondolkodva a szentmisén arra kérjük Istent, segítsen nekünk, hogy egyre jobban el tudjuk fogadni a szenvedés és a megdicsőülés összefüggésének titkát. Imádkozzunk: tegye lehetővé, hogy egyre határozottabban tudjunk a szenvedő Szolga nyomába lépni, hogy egykor az ő dicsőséges feltámadásában is részesülhessünk!

Szent József főünnepé

Mt 1,16.18–21.24

[Jézus nemzetségtáblája]: Jákob pedig nemzette Józsefet. Ő volt a férje Máriának, akitől született Jézus, akit Krisztusnak neveznek. Jézus Krisztus születése pedig így történt: Anyja, Mária el volt jegyezve Józseffel. Mielőtt egybekeltek volna, kitudódott, hogy méhében fogant a Szentlélektől. József pedig, a férje, igaz ember lévén, nem akarta őt hírbe hozni, ezért elhatározta, hogy titokban bocsátja el őt. Amikor ezeket forgatta szívében, íme, az Úr angyala álmában megjelent neki, és így szólt: „József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert ami őbenne fogantatott, a Szentlélektől van. Fiút fog szülni, és a Jézus nevet adod neki, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.” József pedig fölkelte álmából és úgy tett, amint az Úr angyala megparancsolta neki.

Szent József ünnepén idézzük emlékezetünkbe a szentek tiszteletére és a szentek közbenjárására vonatkozó katolikus tanítást. Gondolkodjunk el azon, hogy a mennyei Atyához szóló liturgikus könyörgéseink miért a „mi Urunk, Jézus Krisztus által” záradékkal végződnek.

Amikor a szenteket tiszteljük, Jézus megváltói művét magasztaljuk bennük. Jézus megvalósította a tökéletes embert, amennyiben teljes önátadással, tökéletes szeretettel viszonzta a mennyei Atya emberszeretetét, hogy bennünket is képessé tegyen ugyanerre, és így elnyerhessük bűneink bocsánatát. Ezt a jézusi cselekedetet nevezzük megváltásnak. Amikor az ember szentté válik, Jézus megváltásának erejében részben utánozza ezt a jézusi magatartást, azaz életének valamilyen területén bekapcsolódik abba az önátadásba, amellyel Jézus egész lényét az Atyának szentelte. – Szent József elsősorban abban azonosult Jézus életvitelével, hogy a homályban, életének érthetetlen helyzeteiben is bizalommal hagyatkozott Istenre. A Szentírás ezt a magatartást azzal a kijelentéssel dicséri meg, hogy József igaz ember volt. Nem értette és nem is érthette Jézus misztériumát, születésének körülményeit, de hittet, bizalommal hagyatkozott a mennyei Atyára, s elfogadta a megtestesüléssel kapcsolatos titokzatos isteni tervet. Amikor

tehát Szent Józsefet ünnepeljük, akkor a megváltás ajándékát ünnepeljük, amely lehetővé tette, hogy az igaz emberség területén József azonosulni tudott a tökéletes embert megvalósító Jézus magatartásával.

Amikor valamelyik szent közbenjárását kérjük, azt kérjük az Atyától, hogy tekintsen a jézusi önátadásnak arra a területére, amellyel a szent azonosulni tudott, s Jézus érdemére való tekintettel segítsen bennünket örök célunk elérésében. A szent élete és személye csak annyiban fontos, hogy reflektorfénybe helyezi az Atya felé forduló Jézus életének valamelyik vonását. Erre a megvilágításra természetesen nem Istennek van szüksége, hanem nekünk, akik hozzánk hasonló emberek példái alapján tájékozódunk. – Az Isten erejére támaszkodó Szent József a megváltás történetileg visszafelé is ható erejében a jézusi életnek elsősorban azzal a területével azonosult, amelyet igaz emberségnek nevezünk. Amikor tehát közbenjárását kérjük, ez nem azt jelenti, hogy Isten ellenében akarjuk őt kijátszani (nem arra gondolunk, hogy József protekciót szerez nekünk Istennél). Valójában arra kérjük az Atyát, hogy Jézus végtelenül gazdag életében, tökéletes önátadásában elsősorban az igaz embervoltot vegye figyelembe (mert mi is erre figyelünk), és segítsen bennünket ennek megvalósításában.

Ezen az ünnepen köszönjük meg Istennek, hogy Szent József példájának közvetítésével élénk tárta a jézusi önátadásnak azt a vonását, amelyet igaz emberségnek nevezünk, s kérjük az Atyát, segítsen, hogy Jézus megváltásának erejében és József példája nyomán mi is feltétlenül tudjunk Istenre hagytatkozni.

Nagyböjt 3. vasárnapja

Lk 13,1–9

Éppen abban az időben voltak ott néhányan, akik hírt hoztak [Jézusnak] azokról a galileaiakról, akiknek a vérét Pilátus az áldozatukéval vegyítette. Ő ezt felelte nekik: „Azt hiszitek, hogy ezek a galileaiak bűnösebbek voltak a többi galileainál, mivel mindezt elszenvedték? Mondom nektek: Nem! De ha nem tartotok bűnbánatot, mindnyájan ugyanígy elvesztek. Vagy az a tizennyolc, akire Sílóében rádőlt a torony, és megölte őket? Azt hiszitek, hogy vétkesebbek voltak minden más embernél, aki Jeruzsálemben lakik? Mondom nektek: Nem! De ha nem tartotok bűnbánatot, mindnyájan ugyanígy elvesztek.” Aztán ezt a példabeszédet mondta: „Egy embernek egy fügefa volt a szőlőjében. Kiment, gyümölcsöt keresett rajta, de nem talált. Ezért így szólt az intézőjéhez: »Íme, három esztendeje, hogy ide járok, gyümölcsöt keresek ezen a fügefán, de nem talállok. Vágd ki, miért foglalja hiába a földet?« De az így felelt neki: »Uram! Hagyd meg még ebben az évben, amíg körülásom és megtrágyázom, hátha gyümölcsöt hoz jövőre; ha pedig nem, akkor vágd ki.«”

Az evangéliumi részletben Jézus kis kiigazítással jóváhagyja azt a zsidó felfogást, amely szerint a földi sorscsapások és a végső szerencsétlenség (a kárhozat lehetősége) nem Isten jóváhagyó akarataként, hanem az emberi bűnök következményeként vannak jelen a világban. Ugyanakkor a megmenekülés lehetőségére, arra is utal, hogy ha a földi szenvedéseket nem is tudjuk megszüntetni, lehetőségünk van arra, hogy a legnagyobb szerencsétlenséget, az Istentől való örök távolmaradás, a kárhozat állapotát el tudjuk kerülni.

A zsidó hit szerint a sorscsapások, a gonoszság tobzódásai és az örök kárhozat lehetősége Isten engedélyével az emberi bűnök logikus következményeként vannak jelen a történelemben. Jézus jóváhagyja ezt a hitet, de kiigazítja a farizeusok felfogását, akik úgy gondolták: a sorscsapások a személyes bűnök közvetlen büntetései. Úgy vélték például, hogy azok az emberek, akik életüket veszítették a Pilátus által rendezett vérengzésben

vagy a Siloe tavánál összedőlt toronynál, azért jutottak erre a sorsra, mert súlyos bűneik voltak, amelyekért megérdemelten kapták a büntetést. Jézus abból kiindulva, hogy minden ember egyformán bűnös, elutasítja ezt a felfogást. Hangsúlyozza: az említett szerencsétlenségek áldozatai semmivel sem voltak bűnösebbek, mint a többi ember. Minthogy azonban minden ember bűnös, s bűnei következményeivel mindenki megfertőzi a történelmet, e fertőzés következtében a sorscsapások, szenvedések előbb-utóbb minden embert elérnek. A szerencsétlenségek közül a legnagyobb a földi világon túli örök kárhozat. Erre a végső veszedelemre utal Jézus, amikor azt mondja a farizeusoknak: „ha nem tartotok bűnbánatot, mindnyájan... elvesztek”.

A terméketlen fügefáról szóló metaforában Jézus azt a vigasztaló üzenetet fogalmazza meg, hogy a bűnbánat tartására és a megmenekülésre – neki köszönhetően – minden embernek lehetősége van. Példázatában a terméketlen fügefa Izrael bűnös népét, illetve a bűnös emberiséget, a tulajdonos a mennyei Atyát, a vincellér pedig őt magát szimbolizálja, aki közbenjár az emberek üdvösségéért. Hasonlatában a képek nyelvén azt a bátorító üzenetet fogalmazza meg, hogy még a bűn állapotában élő és a bűnök következményeit sorscsapásként viselő embereknek is van alapjuk és okuk a reménykedésre. A mennyei Atya ugyanis az ő közbenjárói tevékenységére való tekintettel mindig és mindenkinek lehetőséget ad a megtérésre, illetve a végső szerencsétlenség, a kárhozat állapotának elkerülésére.

Az evangélium tanításán elgondolkodva egyrészt tudatosítsuk, hogy mindenképpen kerülnünk kell a bűnt. Bűnös tetteinkkel ugyanis pokollá és az örök kárhozat fenyegetését hordozó siralomvölgyé tesszük nemcsak önmagunk, hanem mások földi életét is. Másrészt gondoljunk a vincellér-Jézusra, adjunk hálát neki, aki közbenjáró tevékenységével megszünteti az örök kárhozat kényszerét, s lehetővé teszi minden bűnbánó ember számára a megmenekülést és az örök életre jutást.

Urunk születésének hírüladása (Gyümölcsoltó)

Lk 1,26–38

Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábriel angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhöz, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.” Őt zavarba ejtette ez a beszéd, és elgondolkodott, hogy miféle köszöntés ez. Az angyal pedig folytatta: „Ne félj, Mária! Kegyelmet találtál Istennél. Íme, méhedben fogansz és fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz ő, a Magasságbeli Fiának fogják hívni; az Úr Isten neki adja Dávidnak, az ő atyjának trónját, és uralkodni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem lesz vége.” Mária erre megkérdezte az angyaltól: „Miképpen lesz ez, hiszen férfit nem ismerek?” Az angyal ezt felelte neki: „A Szentlélek száll rád, és a Magasságbeli ereje megárnnyékozik téged; azért a Szentet is, aki tőled születik, Isten Fiának fogják hívni. Íme, Erzsébet, a te rokonod is fiat fogant öregségében, és már a hatodik hónapban van, ő, akit magtalanak hívtak, mert Istennél semmi sem lehetetlen.” Mária erre így szólt: „Íme, az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint.” És eltávozott tőle az angyal.

Ezen a napon Jézus fogantatását, illetve születésének hírüladását ünnepeljük. Arra a történeti eseményre és egyben felfoghatatlan hittitokra emlékezünk, hogy a keresztény időszámítás kezdetén egy Mária nevű palesztinai leány méhében megfogant a megtestesülés kalandját vállaló második isteni személy, Jézus Krisztus, akit a Biblia Isten Fiának nevez. Az ünnepen, amelyet mi magyarok Gyümölcsoltó Boldogasszony napjaként ismerünk, hálásan emlékezünk arra a palesztinai leányra is, aki az egész emberiség nevében és javára elfogadta a földre születő Isten Fiát. A születés hírüladásáról szóló elbeszélés nem riport, és nem is Mária emlékiratának részlete, hanem ószövetségi szimbólumokkal tarkított vallási dráma, amelynek szerzője Jézus feltámadása után, az első húsvét tapasztalata alapján értelmezi Isten Fiának személyét. E drámának két fontos mondanivalója van.

Az angyali üdvözléetről szóló leírás egyik üzenete az, hogy a történeti Jézus azonos azzal az Isten fiának nevezett titokzatos fejedelemmel, akiről

Kr. e. 1000 körül Nátán próféta azt jövendölte, hogy az Úristen neki adja majd Dávid király trónját, s e trónt megszilárdítva örökké fog uralkodni (vö. 2Sám 7,13–14). A próféta természetesen csak nagyon tág értelemben beszélhetett Isten fiáról (miként az izraeliták a királyokat, a prófétákat vagy Izrael népét is Isten fiának mondták). Az angyali üdvözet drámájának szerzője azonban szoros értelemben használja a kifejezést. Ennek magyarázata az, hogy Jézus föltámadásában nemcsak rendkívüli embernek (nagy királynak vagy prófétának), hanem Isten hatalmas Fiának, azaz isteni lénynak is bizonyult (vö. Róm 1,4). Ez az isteni lény azért kapja a Jézus nevet, mert ez a név jelzi örök uralmának módját. A Jézus, illetve a héber Jesua szó jelentése: az Úr a szabadítás. Isten Fia tehát úgy szilárdítja meg Dávid trónját, és úgy uralkodik majd mindörökké, hogy egyszer s mindenkorra megszabadítja az embereket a bűn fogságából, s lehetővé teszi számukra a halál utáni élet elnyerését.

A leírás másik mondanivalója az, hogy Isten Fiának befogadásában Mária példáját kell követnünk. Ő igent mondott az angyal szavára, Isten titokzatos közeledésére. Jézus fogantatásakor Mária természetesen még nem tudhatott semmit a megtestesülés minden emberi képzeletet felülmúló csodájáról. Csak annyit sejtett, hogy Izrael Istenének különleges elgondolása van vele és születendő gyermekével. A keresztény tanítás szerint hozzánk hasonlóan Mária is „a hit zarándokútját járta” (vö. LG 58). Neki éppúgy meg kellett harcolnia az Isten Fiába vetett hitéért, mint bármelyikünknek. S ez a törékeny palesztinai leány hőiesen helytállt: egész élete egy nagy igenné, az isteni akarat elfogadásává vált. Életszemléletének egészét foglalja össze az angyali üdvözet drámájának szerzője, amikor már Jézus fogantatásának eseményében Mária ajkára adja a „legyen nekem a te igéd szerint” szavakat.

Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén köszönjük meg a mennyei Atyának, hogy isteni Fiát küldte a földre azért, hogy ez a Fiú megváltson, megmentsen bennünket a bűn fogságából, s megnyissa számunkra a mennyország kapuját. Gondoljunk azonban arra is, hogy köszönő szavunk és ünneplésünk csak akkor lesz hiteles, ha Isten Fiának elfogadásában a hit zarándokútját járó Mária példáját követjük!

Nagyböjt 4. vasárnapja**Lk 15,1–3.11–32**

Vámosok és bűnösök is mentek [Jézushoz], hogy hallgassák. A farizeusok és az írástudók azonban méltatlankodtak: „Ez bűnösökkel áll szóba és velük eszik.” Akkor ezt a példabeszédet mondta nekik: „Egy embernek volt két fia. A fiatalabb azt mondta apjának: »Apám! Add ki nekem az örökség rám eső részét!« Erre szétosztotta köztük vagyonát. Nem sokkal ezután a fiatalabb fiú összeszedte mindenét, elment egy távoli országba, és ott léha élettel eltékozolta vagyonát. Miután mindent elpazarolt, nagy éhínség támadt azon a vidéken, és nélkülözni kezdett. Erre elment és elszegődött egy ottani gazdához, aki kiküldte a tanyájára, hogy őrizze a disznókat. Szeretett volna jóllakni a disznók eledelével, de abból sem adtak neki. Ekkor magába szállt, és azt mondta: »Apámnak hány bérese bővelkedik kenyérben, én meg itt éhen halok. Fölkelek, elmegyek apámhoz, és azt mondom neki: Apám! Vétkeztem az ég ellen és teellened! Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz, csak béreseid közé fogadj be engem!« Föl is kerekedett, és elment apjához. Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta. A fiú így szólt hozzá: »Apám! Vétkeztem az ég ellen és teellened; már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezz.« Az apa azonban ezt mondta szolgálinak: »Hozzátok hamar a legdrágább ruhát és adjátok rá, húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára! Azután hozzátok elő a hizlalt borjút, vágjátok le, együnk és vigadjunk, mert ez a fiam meghalt, és föltámadt, elveszett, és megtaláltatott.« Aztán elkezdtek vigadozni. Az idősebb fiú pedig a mezőn volt, és amikor hazatérőben a házhoz közeledett, meghallotta a zeneszót és táncot. Odahívott egyet a szolgák közül, és megkérdezte, hogy mi történt. Az így válaszolt neki: »Megjött az öcséd, és apád levágta a hizlalt borjút, mivel egészségben kapta őt vissza.« Erre az megharagudott, és nem akart bemenni. Ezért az apja kijött, és kérlelte. Ő azonban ezt mondta apjának: »Lásd, hány esztendeje szolgállok neked, soha meg nem szegtem parancsodat, mégsem adtál nekem soha egy kecskét sem, hogy mulathassak barátaimmal. De amikor megjött ez a te fiad, aki a vagyonodat parázna nőkre költötte, levágtad neki a hizlalt borjút.« Ő azonban azt mondta neki: »Fiam! te mindig velem vagy, és mindenem a tiéd. De vigadozni és örvendezni kellett, mert ez az öcséd meghalt, és föltámadt, elveszett, és megtaláltatott.«”

A húsvétra készülő katolikus egyház nagyböjt 4. vasárnapján a tékozló fiúról szóló jézusi példázatot állítja elénk. Jézus ebben a példázatban rajzolta meg legszemléletesebb módon a mérhetetlenül jóságos és irgalmas mennyei Atya alakját. Különös, hogy nem mindig tölt el bennünket reménnyel és igazi örömmel ez az istenkép. Ennek oka többnyire az, hogy öntelt módon a példabeszédben szereplő idősebb fiúval azonosítjuk magunkat; szívünk mélyén neki adunk igazat, és érthetetlennek, igazságtalannak tartjuk a bűnös fiút kitüntető szeretettel fogadó atya magatartását.

Ellenben most azonosítsuk magunkat a tékozló fiúval, gondoljuk azt, hogy mi vagyunk ez a tékozló gyermek, és most az ő szemével vessünk egy pillantást a Jézus által elmondott példázatra! Ha figyelembe vesszük, hogy Jézus a mennyei Atya tökéletességének utánzását kéri tőlünk (vö. Mt 5,48), és azt tanítja: mindaz, aki önmagát büntelennek mondja, hazudik (vö. 1Ján 1,8), beláthatjuk, hogy valamennyien bűnösök, tékozló fiúk vagyunk. E belátás alapján már nem is lesz olyan nehéz a tékozló fiú helyébe képzelnünk magunkat, és az ő szemszögéből tekintenünk a mennyei Atya alakjára.

Gondolkodjunk el a példázat tanításán, s kérjük a mennyei Atyát, segítsen bennünket ahhoz, hogy örvendezni tudjunk, amikor arra a csodálatos portréra tekintünk, amelyet Jézus rajzolt Róla. Segítsen, hogy tudjunk örülni annak: Ő nem egy rideg, kíméletlenül igazságos és büntető Isten, hanem olyasvalaki, aki nem ítéli el a bűnöst, hanem irgalmasan megbocsát neki, és örömmel fogadja vissza szerető közelségébe. Köszönjük meg ennek a csodálatos Istennek jóságát és irgalmát, s hálánk jeléül igyekezzünk az Ő magatartását követni. Ha pedig jónak tartjuk magunkat, gondoljunk arra, hogy mindaz, ami bennünk jó, az is az Ő ajándéka. Ezért ne tartsuk magunkat többre másoknál, hanem a mennyei Atya magatartását utánozva mi is legyünk irgalmasok embertársaink, különösen a megtérő bűnösök iránt.

Nagyböjt 5. vasárnapja

Jn 8,1–11

Jézus pedig kiment az Olajfák hegyére. Korán reggel ismét megjelent a templomban, ahol az egész nép köréje sereglett. Leült, és tanította őket. Az írástudók és a farizeusok odavittek hozzá egy asszonyt, akit házasságtörésen értek. Középre állították, és azt mondták Jézusnak: „Mester! Ezt az asszonyt házasságtörésen kapták. Mózes a törvényben azt parancsolta nekünk, hogy az ilyeneket meg kell kövezni. Te ugyan mit mondasz?” Ezt természetesen azért mondták, hogy próbára tegyék, és hogy bevádolhassák. Jézus azonban lehajolt, és ujjával írt a földre. Amikor azok tovább faggatták őt, fölegyenesedett, és azt mondta nekik: „Aki közületek bűn nélkül van, az vessen rá először követ.” Aztán újra lehajolt, és írt a földre. Azok pedig ennek hallatára egymás után elmentek, kezdve a vénektől, s ő egyedül maradt a középen álló asszonnyal. Jézus fölegyenesedett, és azt mondta neki: „Asszony, hol vannak űk? Senki sem ítél el téged?” Az így felelt: „Senki, Uram!” Jézus ekkor azt mondta neki: „Őn sem ítélek el. Menj, és többé már ne vétkezzél!”

Nagyböjt ötödik vasárnapján az evangéliumi részlet az egyik legszebb példáját mutatja be Isten megbocsátó irgalmának, egyben figyelmeztet, hogy mások megítélésében a nagylelkűen megbocsátó Jézus magatartását kell követnünk.

Az írástudók és a farizeusok kelepcét állítanak Jézusnak: ha ugyanis felmenti a bűnös asszonyt, összeütközésbe kerül Mózes törvényével, amely halálbüntetést helyezett kilátásba a házasságtörőknél és a nemi erőszakot elkövetőknél (MTörv 22,22–24); ha pedig jóváhagyja a megkövezést, a Júdeát megszálló római hatalommal kerül szembe, amely nem engedélyezte a lincselés jellegű halálbüntetés kiszabását és végrehajtását.

Jézus elkerüli e kelepcét azzal, hogy bár jóváhagyja Mózes törvényét, olyan feltételt szab, amely gyakorlatilag lehetetlenné teszi az ítélet végrehajtását. Egy jelképes cselekedettel, majd határozott szavakkal arra utal, hogy az asszony vádlói valamennyien bűnös emberek, akiknek nincs erkölcsi alapjuk arra, hogy elítéljék embertársukat. A jelképes cselekedet, hogy

tudniillik Jézus a földre kezdett írni, Jeremiás próféta szavaira emlékeztet, aki szerint az Istentől elpártoló, bűnös emberek nevét a porba írják (Jer 17,13): a próféta képnelvén ez azt jelenti, hogy megszégyenülnek, mert fennmaradásuk, létük olyan bizonytalanná válik, mint a porba írt neveké, amelyeket bármikor összekuszálhat vagy eltüntethet a szél. S ha valaki számára nem volna elég világos a vádlók bűnösségét kifejező jelképes cselekedet, érthetővé teszik ezt a Jézus ajkáról elhangzó szavak, amelyek határozottan hirdetik, a bűnösök erkölcsi elítélésére valójában csak annak van jogalapja, aki maga nem követ el bűnt: aki bűntelen közületek, az vesse rá az első követ – mondja a vádlóknak. Érthető, hogy e felszólítás után az asszony „önkéntes bírái” egyenként elsomfordálnak.

A bűntelenség feltételének egyedül Jézus felel meg. Egyedül ő ítélhet. S mit tesz? Meghökkenő, hogy az a Jézus, aki nagyon szigorú erkölcsi követelményeket támasztott hallgatóival szemben, és keményen bírálta a farizeusok hamis vallásosságát, nagylelkűen, mérhetetlen szeretettel megbocsát a bűnös asszonynak: menj, és többet ne vétkezzél! Magatartásában annak az irgalmas Istennek alakja villan fel, aki az ószövetségi próféta szavai szerint nem a bűnös halálát akarja, hanem azt, hogy megtérjen, és éljen (vö. Ez 33,11).

Az evangéliumi részlet üzenetén elgondolkodva adjunk hálát Istennek, hogy sorsunkat, a ránk váró ítéletet nem egy kegyetlenül ítélő szigorú bíróra, hanem Jézusra bízta. Egyben kérjük, segítsen, hogy mások megítélésében ne a képmutató emberi bírák (ne a farizeusok), hanem az irgalmas Jézus példáját tudjuk követni életünk minden napján.

Virágvasárnap, az utolsó vacsora

Lk 22,14–23

Amikor eljött az óra, asztalhoz ült a tizenkét apostollal együtt, és azt mondta nekik: „Vágyva vágytam arra, hogy elfogyasszam veletek ezt a húsvéti vacsorát, mielőtt szenvednék. Mert mondom nektek: többé nem eszem ebből, amíg be nem teljesedik az Isten országa.” Azután fogta a kelyhet, hálát adott, és így szólt: „Vegyétek ezt, és osszátok el magatok között. Mert mondom nektek: mostantól fogva nem iszom a szőlő terméséből, amíg el nem jön az Isten országa.” Aztán fogta a kenyeret, hálát adott, megtörte, és odaadta nekik ezekkel a szavakkal: „Ez az én testem, mely értetek adatik. Ezt tegyétek az én emlékezetemre!” Ugyanígy a vacsora végén fogta a kelyhet, és azt mondta: „Ez a kehely az új szövetség az én véremlében, amely értetek kiontatik. De íme, az áruló keze az enyémmel együtt van az asztalon. Mert az Emberfia ugyan elmegy, amint el van rendelve, de jaj annak az embernek, aki elárulja őt!” Erre ők kérdezgetni kezdték egymástól, hogy ki az közülük, aki ezt megteszi?
(Részlet a Lk 22,14 – 23,56 evangéliumból)

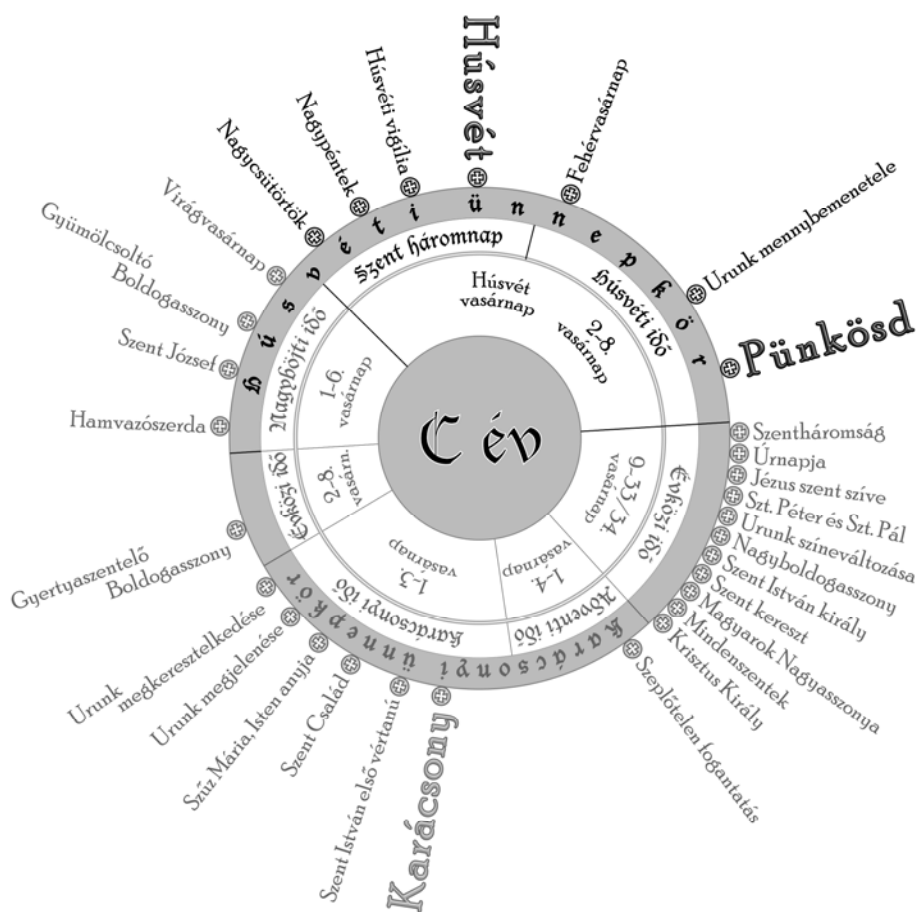
A Lukács-féle szenvedéstörténetből kiragadott szemelvény jól megvilágítja Jézus szenvedésének értelmét. Az utolsó vacsorán a szenvedésére készülő Jézus az étkezés megtört kenyerét saját testének nevezte, a vacsora boráról pedig azt mondta, hogy az az ő vére. Közben azt a kijelentést tette, hogy többé nem eszik a kenyérből, illetve nem iszik a szőlő terméséből, amíg el nem jön az Isten országa. Felszólította követőit, hogy ezt tegyék majd az ő emlékezetére. A vacsorán részt vevő tanítványok számára a vacsorán történtek és az ott elhangzó jézusi szavak rejtélyesek voltak és maradtak mindaddig, míg Jézus fel nem támadt a halálból. Csak Jézus feltámadása után, a Szentlélek által megvilágosítva jutottak el arra a hitbéli felismerésre, hogy a vacsora asztalközösségében történtek és az ott elhangzó szavak a szimbólumok nyelvén magyarázatot adtak Mesterük szenvedésének önkéntes jellegére, értelmére és az emberiség számára üdvösséget hozó jelentőségére.

A tanítványok számára világossá vált: Jézus azért vágyakozott a húsvéti vacsora együttes elköltésére, mert kínhalála előtt jelezni akarta övéinek:

önként vállalt szenvedése és halála nem értelmetlen vagy cél nélküli törté-
nés, hanem a mennyei Atyának olyan ajándéka, amely a feltámadás ígérete
és az örök élet záloga minden embertestvére számára. Feltámadása után
Jézus követői belátták, az utolsó vacsora alkalmával Mesterük a szimbólu-
mok nyelvén azt jelentette be, amit korábban úgy fogalmazott meg, hogy ő
az élő kenyér, akinek teste (azaz másokért feláldozott emberi valósága) az
örök élet tápláléka, és kiontott vére az örök élet itala (vö. Jn 6,51–58).
Annak tudatában, hogy Mesterük az Isten országát ünnepi lakomához (Lk
14,15) és szőlőskerthez (vö. Mt 21,33; Mk 12,1) is hasonlította, a tanítvá-
nyok azt is megértették, hogy mire utalt Jézus, amikor a vacsora folyamán
kijelentette, hogy nem eszik többé a kenyérből és nem iszik többé a borból,
míg el nem jön az Isten országa. Felfogták: e szavakkal Mesterük azt hir-
dette meg, hogy a bűn végzetes következményétől, az örök haláltól meg-
szabadító Isten országa csak az ő szenvedése, halála és dicsőséges feltáma-
dása által fog teljessé válni. A tanítványok, akik tudták, hogy az emlékezés
a zsidó vallásban nem csupán visszagondolás egy régi eseményre, hanem
annak megjelenítése, lélekben való újra átélése, az „ezt tegyétek az én emlé-
kezetemre” felszólítás jelentését is megértették: belátták, hogy valahányszor
megünneplik a vacsorát (a szentmisét), lélekben mindig találkoznak az értük
és minden emberért szenvedő, a halált is vállaló Mesterükkel, aki immár
feltámadt Krisztusként él Isten örökkévalóságában.

E vasárnapon gondolkodjunk el a Jézus szenvedésének értelmét és
jelentését megvilágító szentírási szemelvény üzenetén! Egyben kérjük a
mennyei Atyát, segítsen bennünket, hogy mi is el tudjunk jutni arra a hit-
beli felismerésre, amelyre az apostolok Jézus feltámadása után eljutottak.
Erősítsen meg bennünket annak hívő elfogadásában, hogy Jézus nem
csupán az emberi gonoszság áldozata lett, hanem irántunk való szeretetből
önként vállalta a szenvedést, hogy megvalósulhasson a földön az a lelki
ország, amelynek polgáraiként megszabadulunk bűneink következményei-
től, azonosulunk Isten üdvözítő akaratával, és annak tudatában vállaljuk
földi szenvedéseinket, hogy Jézus áldozata ezt a szenvedést megneemesítet-
te, és feltámadásunk, illetve örök boldogságunk forrásává tette.

A HÚSVÉTI SZENT HÁROMNAP ÉS A HÚSVÉTI IDŐ

Nagycsütörtök este

Jn 13,1–15

A húsvét ünnepe előtt Jézus tudta, hogy eljött az ő órája, hogy átmenjen e világból az Atyához, mert szerette övéit, akik a világban voltak, mindvégig szerette őket. A vacsora alkalmával, amikor az ördög már szívébe sugallta Júdásnak, az iskarióti Simon fiának, hogy elárulja őt, Jézus tudva, hogy mindent kezébe adott az Atya, és hogy Istentől jött el és Istenhez megy, fölkel a vacsorától, letette felsőruháit, fogott egy kendőt és maga elé kötötte. Azután vizet öntött a mosdótálba, és mosni kezdte a tanítványok lábát, majd megtörölte a kendővel, amely a derekára volt kötve. Amikor odaért Simon Péterhez, az így szólt hozzá: „Uram, te mosod meg az én lábamat?” Jézus azt felelte neki: „Amit teszek, azt te most nem érted, de majd később meg fogod érteni.” Péter erre így szólt: „Az én lábamat ugyan meg nem mosod soha!” Jézus azt felelte neki: „Ha nem moslak meg, nem lesz részed velem.” Akkor Simon Péter ezt mondta: „Uram, ne csak a lábamat, hanem a kezemet és a fejeimet is!” Jézus azt felelte: „Aki megfürdött, annak elég, ha csak a lábát mossák meg, akkor egészen tiszta. Ti is tiszták vagytok, de nem mindnyájan.” Tudta ugyanis, hogy ki az, aki elárulja őt, azért mondta: „Nem vagytok tiszták mindnyájan.” Miután megmosta a lábukat és fölvette felsőruháit, újra leült, és azt mondta nekik: „Tudjátok-e, mit tettem veletek? Ti úgy hívtok engem: 'Mester' és 'Uram', és jól mondjátok, mert az vagyok. Ha tehát én, az úr és a mester megmostam a lábatokat, nektek is meg kell mosnotok egymás lábát. Mert példát adtam nektek, hogy amint én tettem veletek, ti is úgy tegyetek.”

Az utolsó vacsorán Jézus szimbólumokkal jelezte: a mennyei Atya akaratának engedelmeskedve önmaga feláldozásával fogja megtisztítani ember-testvéreit a bűntől, és így szolgálja majd üdvösségüket. János evangélista az önfeláldozó Jézus szolgálatát a lábmosás cselekedetével írja le.

Jézus valószínűleg azért választotta ezt a szimbolikus cselekedetet, mert ezzel akarta jelezni: rövidesen hatalmas szolgálatot fog tenni tanítványainak és az egész emberiségnek. Az ókori zsidó ember mezítláb vagy saruban járta Palesztina poros útjait. Így vendégségbe érkezésekor például

elengedhetetlen volt a lábmosás: hozzátartozott az udvariassághoz, hogy a vendégnek alkalmat adjanak a lábmosásra. Az asszony köteles volt a férje lábát megmosni; a nem zsidó rabszolganak és talán a zsidó rabszolganőknek is kötelességük volt uruk lábának megmosása. Ha valaki önként vállalta ezt az egészen alacsonyrendű szolgálatot, az a lehető legnagyobb szolgálatkészség, a legteljesebb odaadás jelének számított (vö. 1Sám 25,41). Jézus a lábmosás cselekményével, e mélységesen megalázkodó tettel jelezte előre, hogy önmaga feláldozása árán fogja megtisztítani tanítványait és valamennyi embertestvérét a bűn szennytől.

A leírás szerint Péter nem érti a szimbólumot, ő csak a megalázkodást látja, s a cselekményt nem tartja méltónak mesteréhez. Amikor azonban Jézus szavai nyomán megsejti, hogy miről van szó, vagyis felfogja, hogy a mester megalázkodó cselekedete olyan titokzatos eseményre utal, amely a feltétele annak, hogy ő és társai Jézushoz tartozhassanak, már nemcsak a lábát, hanem a kezét és a fejét is meg akarja mosatni Jézussal. Ő és társai csak Jézus halála és feltámadása után fogják megérteni, hogy ez a titokzatos esemény nem más, mint Jézus kereszthalála az egész emberiség bűntől való megtisztításának érdekében. – Jézus feltámadása után válik világosabbá a lábmosás alkalmával tett rejtélyes kijelentése is: „Aki megmosdott, annak csak a lábát kell megmosni, és egészen tiszta lesz. Ti tiszták vagytok, de nem mindnyájan” – mondja. Jézus halála és feltámadása után megértik: már a jézusi tanítás, illetve annak elfogadása is megtisztítja őket (vö. Jn 15,3), de teljes tisztulásukhoz, „megmosdásukhoz”, a bűntől való radikális megszabadulásukhoz szükséges a kereszthalál is, amelyet Jézus a lábmosás megalázkodó cselekedetével szimbolizált.

„Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta” érte (Jn 3,16). Ezt a felfoghatatlan titkot, az önmagát megalázó, az ember lábát mosó Istennek az ember iránti szeretetét ünnepeljük nagycsütörtök estéjén. Hálánk és ünneplésünk azonban csak akkor lesz hiteles, ha mi is megmosuk egymás lábát, azaz erőnkhez mérten mi is mindent megteszünk azért, hogy embertársainkat hozzásegítsük az üdvösség elnyeréséhez.

Nagypéntek

A Pilátus előtti kihallgatás: Jn 18,33 – 19,18

Ismét bement tehát Pilátus a helytartóságra, hívatta Jézust, és megkérdezte őt: „Te vagy-e a zsidók királya?” Jézus azt felelte: „Magadtól mondod ezt, vagy mások mondták neked rólam?” Pilátus ezt válaszolta: „Hát zsidó vagyok én? Saját nemzedet és a főpapok adtak téged a kezembe. Mit tettél?” Jézus azt felelte: „Az én országom nem ebből a világból való. Ha az én országom ebből a világból volna, szolgálaim harcra kelnének, hogy a zsidók kezébe ne kerüljek. De az én országom nem innen való.” Pilátus erre megkérdezte: „Tehát király vagy te?” Jézus azt felelte: „Te mondod, hogy király vagyok. Arra születtem és azért jöttem a világba, hogy tanúságot tegyek az igazságról. Mindaz, aki az igazságból való, hallgat a szavamra.” Pilátus erre így szólt: „Mi az igazság?” Majd e szavak után ismét kiment a zsidókhoz, és azt mondta nekik: „Én semmi vétket sem találok őbenne. Szokás pedig nálatok, hogy húsvétkor szabadon bocsássak nektek valakit. Akarjátok-e, hogy szabadon bocsássam nektek a zsidók királyát?” Erre ismét így kiáltoztak: „Ne ezt, hanem Barabást!” Barabás pedig rabló volt. Akkor Pilátus elvezettette Jézust és megostoroztatta. A katonák pedig koronát fontak tövisből, a fejére tették, és bíborszínű köpenyt adtak rá. Aztán eléje járultak, és azt mondogatták: „Üdvözlégy, zsidók királya!” És arcul verték őt. Pilátus újra kiment, és azt mondta nekik: „Íme, kihozom őt nektek, hogy megtudjátok, hogy semmi vétket sem találok benne.” Akkor kijött Jézus, töviskoronával, bíborköpenyben. Ő pedig azt mondta nekik: „Íme, az ember!” Amikor a főpapok és poroszlók meglátták, kiáltozni kezdtek: „Feszítsd meg, feszítsd meg!” Pilátus így szólt: „Vegyétek át ti őt, és feszítsétek keresztre, mert én nem találok vétket benne.” De a zsidók így szóltak: „Nekünk törvényünk van, és a törvény szerint meg kell halnia, mert Isten Fiává tette magát!” Amikor Pilátus meghallotta ezeket a szavakat, még jobban megijedt. Újra bement a helytartóságra, és megkérdezte Jézustól: „Honnan való vagy te?” Jézus azonban nem adott neki feleletet. Ezért Pilátus azt mondta neki: „Nekem nem válaszolsz? Nem tudod, hogy hatalmam van arra, hogy szabadon bocsássalak, és arra, hogy megfeszítselek?” Jézus azt felelte: „Semmi hatalmad sem volna felettem, ha onnan felülről nem adott volna neked. Ezért annak, aki engem kezdedbe adott, nagyobb

a bűne.” Ettől fogva Pilátus azon volt, hogy elbocsássa őt. De a zsidók így kiáltoztak: „Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja! Mindaz, aki királlyá teszi magát, ellenszegül a császárnak.” Amikor Pilátus meghallotta ezeket a szavakat, kihozatta Jézust, és a bírói székbe ült azon a helyen, amelyet kövezett udvarnak neveznek, héberül meg Gabbatának. A húsvét készületnapja volt akkor, körülbelül a hatodik óra. Így szólt a zsidókhoz: „Íme, a ti királyotok!” De azok így kiáltoztak: „El vele, el vele, feszítsd meg őt!” Pilátus megkérdezte tőlük: „A királyotokat feszítsem meg?” A főpapok azt felelték: „Nincs királyunk, csak császáruk!” Akkor aztán kezükbe adta őt, hogy feszítsék meg. Azok átvették Jézust. Ő pedig keresztjét hordozva kiment az úgynevezett Koponyahelyre, amelyet héberül Golgotának neveznek. Ott keresztre feszítették őt, és vele másik kettőt kétfelől, Jézust pedig középen.

(Részlet a Jn 18,1 – 19,42 evangéliumból)

A Názáreti Jézust a 30-as vagy 33-as év zsidó húsvétját megelőző napon feszítették keresztre Jeruzsálemben. Sorsáról, szenvedéséről, peréről és kereszthaláláról mind a négy evangélista beszámol. Ezek a beszámolók irodalmi műfajukat tekintve nem krónikák, hanem szenvedéstörténetek, a latin passio (szenvedés) szóról elnevezett passiók. A passió vagy szenvedéstörténet hasonlít az eseményeket pontosan rögzítő krónikához, ettől mégis különböző irodalmi műfaj.

A János-passióból vett szemelvény Jézusa három kijelentés keretében foglalja össze a személyével kapcsolatos végzetes félreértés okát, küldetésének célját, és felcsillantja azt a reményt, hogy sikertelennek látszó életsorsa nem értelmetlen és céltalan áldozat, mert a vele kapcsolatos események, amelyeket a felszínen a vakvéletlen és az emberi gonoszság irányít, végső fokon a jóságos mennyei Atya tudtával és engedélyével bekövetkező történések. A párbeszédben elhangzó kijelentések nem szó szerinti idézetek, annyiban mégis hitelesek, hogy tökéletes összhangban vannak mindazzal, amit az evangéliumokból a történeti Jézus tanításáról és küldetéséről tudunk.

„Az én országom nem ebből a világból való” – mondja Jézus a római helytartónak. E kijelentésével arra utal, hogy ő Isten országát akarta megalapítani a földön. Ezért szándékát teljességgel félreértették azok, akik ezt az országot valamiféle politikai képződménynek gondolták, amelyben

ő királyi, vezetői szerepet igényelt volna magának. Az általa hozott ország valójában az ő személyéhez kapcsolódó emberek lelki birodalma, amelyet később Pál apostol majd így jellemez: „igazságosság, béke és öröm a Szentlélekben” (Róm 14,17). Ez az ország igazság, amennyiben tagjai Jézusnak köszönhetően Isten akaratához igazodva tudnak élni, megszabadulnak az örök kárhozát kényszerétől és elnyerhetik bűneik bocsánatát. Ez az ország békesség, mert lakói békességben élhetnek egymással és Istennel. Ez a birodalom öröm, mert polgárai a feltámadás és az örök élet reményében járhatják földi életútjukat. Az „én országom” kifejezéssel Jézus arra utal, hogy az országot a mennyei Atya szándékának megfelelően ő, illetve az általa küldött Szentlélek teszi valósággá az emberek számára. Ezzel azt is kifejezésre juttatja, hogy tévednek vagy bűnös félreértés rabjai azok, akik úgy vélik, hogy ő politikai uralomra tört, vagy e világi értelemben akart Izrael uralkodója lenni.

„Arra születtem és azért jöttem a világba, hogy tanúságot tegyek az igazságról” – hangzik a második kijelentés. E mondatban Jézus küldetésének és működésének célját fogalmazza meg. Az igazság a zsidó ember számára általánosságban azt jelenti, amiben meg lehet bízni, ami érvényes, tehát amire az ember ráhagyatkozhat, amihez igazodhat, sőt igazodnia is kell. Személyre vonatkoztatva az igazság szó a hűségesnek maradásra és az őszinteségre is utal. Az ember beszéde sem csak azért igaz, mert megfelel a tényeknek, hanem mert az illető személy megbízható, hűséges, szavai pedig hitelt érdemlők, építeni lehet rájuk. A zsidó felfogás szerint elsődleges értelemben Isten az igaz, Ő az Igazság, a megbízható és hűséges Valóság. Jézus azért jött a földre, hogy tanúságot tegyen a megbízható Istenről, aki megtartja ígéreteit, hűséges önmagához, az embert üdvözíteni szándékozó akaratához, és Fia által az embert is igazzá, az atyai üdvözítő akaratához igazodó lényvé tudja és akarja tenni (vö. Róm 3,21–24).

„Semmi hatalmad sem volna felettem, ha onnan felülről nem adatott volna neked” – mondja Jézus a helytartónak. A kihallgatás szomorú és tragikus jelenetében ez a mondat reményt sugárzó hangként hirdeti, hogy a Jézus felett kimondott halálos ítéletben nem az emberi szűklátókörűség vagy bűnös közömbösség diadalát kell látnunk, hanem Isten titokzatos üdvözítő tervének megvalósulását: a zsidó vezetők és Pilátus hatalma ugyan-

is „felülről adatott”. Az isteni gondviselést elfogadó Jézus abban a tudatban mondja ezt, hogy a jószágos Isten kezében van a sorsa: azt hirdeti, hogy valójában nem a gonosz emberek diadalmaskodnak, amikor elveszik tőle életét, mert ő az Atya akaratával teljes összhangban önként adja oda ezt az életet a gonoszok üdvösségéért (vö. Jn 10,17–18). Belenyugvó magatartását erősíti az a hit, hogy a történelmet felügyelő és gondviselő Atya olyasvalaki, aki előbb-utóbb, a Biblia képnélvén „a harmadik napon” kiszabadítja választottait nyomorúságos helyzetükből (vö. Mt 16,21; Jn 2,19).

Gondolkodjunk el Jézus három kijelentésén. Köszönjük meg neki, hogy elhozta számunkra Isten országát! Adjunk hálát azért, hogy tanúságot tett az igazságról, az embert üdvözíteni szándékozó mennyei Atya akaratáról! S kérjük az Atyát, erősítsen meg bennünket hitünkben, hogy nagypéntek szomorú óráiban is azzal a reménnyel tudjunk készülni húsvét ünnepére, mint amellyel Jézus készült saját halálára és feltámadására, arra a győzelemre, amely a mi feltámadásunknak is záloga!

Nagyszombat este, húsvéti vigília

Lk 24,1–12

A hét első napján kora hajnalban [az asszonyok] a sírhoz mentek, magukkal vitték az illatszereket, amelyeket készítettek. A követ a sírtól elhengerítve találták. Amikor beléptek, nem találták az Úr Jézus testét. Történt pedig, hogy amíg ezen tanakodtak, egyszerre két férfi állt ott mellettük, ragyogó ruhában. Az asszonyok megijedtek, és a földre szegezték tekintetüket. Azok pedig így szóltak hozzájuk: „Miért kerсите az élő a holtak között? Nincs itt, hanem feltámadt. Emlékezzetek csak vissza, mit mondott nektek, mikor még Galileában volt: »Az Emberfiának a bűnös emberek kezébe kell kerülnie, hogy megfeszítsék, de harmadnapra föltámad.«” Ekkor eszükbe jutottak ezek a szavai. Visszatértek tehát a sírtól, és elmondták mindezt a tizenegyznek és a többieknek. Mária Magdolna, Johanna, Mária, Jakab anyja, és a velük lévő többi asszony mondta el mindezt az apostoloknak. Ők azonban képzelődésnek tartották szavaikat, és nem hittek nekik. Péter mégis útra kelt, és a sírhoz futott. Behajolt, de csak a lepleket látta, ezért a történeteken csodálkozva hazament.

Húsvét vigíliáján a liturgia a Jézus üres sírjáról szóló elbeszélés keretében hirdeti meg a feltámadás örömhírét. – Az elbeszélés értelmezéséhez figyelembe kell vennünk a beszámoló irodalmi műfaját, illetve azt, hogy Jézus feltámadása nem az ő holttestének újraéledése, azaz nem a földi létbe való visszatérése (miként az általa életre keltett emberek esetében), hanem végérvényes távozás ebből a világból és átlépés a földöntúli, természetfeletti létrendbe. Minthogy a feltámadás eseménye lényegét illetően tér-idő világunkon, történelmünkön kívül zajlik, elérhetetlen az emberi érzékelő ismeret számára. Jézus feltámadásának ezért nem lehetett szemtanúja. Másként fogalmazva, ezt az eseményt akkor sem lehetett volna videóra venni, ha Jézus korában már létezett volna videokészülék.

Az evangélisták a feltámadási jelenés vagy Krisztus-jelenés (görög eredetű szóval krisztofánia) irodalmi műfajában, a szimbólumok nyelvén adnak hírt Jézus feltámadásáról, illetve arról, hogy nem sokkal a nagypén-

teki tragédia után a tanítványok kicsiny csoportja a vallási tapasztalat világában (a közös imádságok és az Úr vacsorájának megünneplése közben) fokozatosan bizonyóságot szerzett arról, hogy Mesterük él, legyőzte a halált: s ha nem is érzékelhetik őt, titokzatos módon velük van, segíti és bátorítja őket. A vallási tapasztalatot leíró különféle beszámolók műfajukat illetően nem riportok, hanem szimbólumokat tartalmazó Krisztus-jelenések. Az ilyesfajta irodalmi eljárástól nem szabad idegenkednünk: mint ahogy a szépséget vagy a szerelem élményét sem tudjuk megfelelő módon leírni szűkre szabott tudományos fogalmakkal, úgy a vallási tapasztalat tartalmát, a misztérium átélését is csak a szimbólumok nyelvén tudjuk közölni másokkal. A szimbólum jellemzője az, hogy kevés érzékelhető, fogalmilag megragadható tartalommal rendelkezik, ugyanakkor a felfoghatatlan titokra utal. Ez nem azt jelenti, hogy a Krisztus-jelenések műfajában leírtak nem valóságos események, hanem azt, hogy nem úgy valóságosak, mint a betű szerinti értelmezésben.

Lukács evangélista elbeszélése arról szól, hogy nem sokkal a keresztre feszítés tragédiája után asszonyok kicsiny csoportja üresen találta Jézus sírját. Ez az esemény zavart, félelmet és értetlenséget kelt szívükben. Ugyanakkor azonban felsejlik bennük egy képtelenségnek látszó gondolat is, nevezetesen az, hogy Jézus legyőzte a halált, mint ahogyan ezt halála előtt többször is megjövendölte. Zavarukat fokozza az a tény, hogy ezt a képtelenségnek látszó gondolatot isteni eredetű sugallatként élik meg. Erre utal az evangélista, amikor írásában szerepelteti a fehér ruhás ifjút, az „értelmező angyal” irodalmi motívumát, aki égi küldötként szimbolizálja azt az isteni sugallatot, amely szerint Jézus feltámadt a halálból.

Jézus sírkamrája üresen maradt, de nem azért, mert ellopták holttestét, hanem mert a mennyei Atya feltámasztotta őt a halálból. Elképesztően nagy örömhír ez minden jóakarátú ember számára, mert Jézus feltámadása a mi feltámadásunknak és örök életünknek is záloga. Ő ugyanis azt ígérte, hogy aki hittel elfogadja őt, azt magával viszi majd az örök dicsőségbe.

Húsvétvasárnap, ünnepi mise

Jn 20,1–9

Mária Magdolna a hét első napján kora reggel, amikor még sötét volt, a sírhoz ment, és látta, hogy a kő el van mozdítva a sírbolttól. Elfutott tehát, elment Simon Péterhez és a másik tanítványhoz, akit Jézus szeretett, és azt mondta nekik: „Elvitték az Urat a sírból, és nem tudjuk, hová tették!” Erre Péter és a másik tanítvány elindultak, és a sírhoz mentek. Ketten együtt futottak, de a másik tanítvány gyorsabban futott, mint Péter, és elsőként ért a sírhoz. Lehajolt, és látta lerakva a golycsokat, de nem ment be. Azután odaért Simon Péter is, aki követte őt, és bement a sírboltba. Látta letéve a golycsokat és a kendőt, amely a fején volt, nem a golycsok mellé helyezve, hanem külön egy helyen, összehajtva. Akkor bement a másik tanítvány is, aki először érkezett a sírhoz; látta és hitt. Még nem értették ugyanis az írást, hogy fel kell támadnia halottaiból.

Húsvét vasárnapján a történeti Jézus feltámadásának titokzatos eseményét ünnepeljük, amely a mi feltámadásunknak is záloga. Jézus feltámadása nem azt jelenti, hogy ő ebbe a világba tért vissza, miként azok, akiket a klinikai halál állapotából ő hívott vissza a földi létbe, hanem azt, hogy átlépett Isten titokzatos, földöntúli birodalmába, amely érzékeink számára elérhetetlen és fogalmainkkal megragadhatatlan. Az ő feltámadása tehát egyszerre történelemben gyökerező és történelem feletti esemény. A 30-as vagy 33-as év nagypénteki tragédiája után követői fokozatosan megbizonyosodtak arról, hogy Mesterük legyőzte a halált, titokzatos módon jelen van életükben, és bátorítja tanúságtételüket. Pontosan nem tudjuk, hogy a tanítványok miként jutottak erre a meggyőződésre. A megbizonyosodást bemutató bibliai történetek ugyanis nem riportszerű beszámolók, hanem vallási drámák, költeményekhez hasonló irodalmi alkotások, amelyek szimbólumokkal utalnak a titok világába tartozó és az emberi lélek mélyén megszülető vallási tapasztalatra.

Az evangéliumi dráma szerzője három „látás” jelképének tükrében mutatja be ezt a megbizonyosodási folyamatot, illetve azt, hogy Jézus követői a nagypénteki tragédia után csak fokozatosan jutottak el arra a fel-

ismerésre, hogy Mesterük legyőzte a halált. – Mária Magdolna látta a sírt, de az üres sír látványa csak azt a gondolatot szüli benne, hogy valaki elvitte az Úr holttestét. Az ő látása az apostolok hitre jutásának kezdeti szakaszát idézi fel, akik a nagypéntek árnyékában csupán árvaságuk miatt keseregnek, és még képtelenek megfelelően értelmezni az eseményeket. – Péter apostol nemcsak kívülről szemléli a sírt, hanem megbizonyosodás végett be is lép abba, és a maga módján értelmezi is a látottakat: a rendezetten összegöngyölt lepleket látván rádöbben, hogy itt szó sem lehet sírrablásról. Az ő látásmódja a tanítványok hitbeli érlelődésének arra a szakaszára utal, amelyben Jézus követői már megpróbálnak behatolni az őket körüllegő titok belsejébe. – S végül a másik tanítvány (János apostol) nemcsak lát, hanem eljut arra a hívő meggyőződésre, hogy Jézus valóban legyőzte a halált. Ez a fajta hívő látás a tanítványok hitbeli fejlődésének végső időszakát szimbolizálja, amelyben Jézus követői eljutnak a teljes hitre: rádöbbennek, hogy az Úr emlékezetére tartott vacsorákon vagy a közösségi imák alkalmával azért telik meg szívük békével, reménnyel és bátorító gondolatokkal, mert titokzatos módon valóban jelen van közöttük a testi szemmel nem látható Jézus.

Mi keresztények hittel valljuk, hogy Jézus föltámadt a halálból. Hinni azonban nem egyszerű dolog. Ezen az ünnepen kérjük a mennyei Atyát, tisztítsa meg látásunkat: segítsen nekünk, hogy ne csak keseregjünk Jézus hiánya miatt, ne csupán arra döbbenjünk rá, hogy az ő föltámadására nincs természetes magyarázat, hanem hogy János apostolhoz hasonlóan minél többször el tudjunk jutni a hívő látásra: annak hívő elfogadására, hogy a történeti Jézus a halált legyőzve átlépett a történelem feletti világba, és ez a győzelem a mi feltámadásunk zálogaként célt, értelmet ad szenvedéseinknek és olykor reménytelennek látszó földi életünknek.

Húsvétvasárnap, este Lk 24,13–35

Aznap ketten közülük egy Emmausz nevű helységbe mentek, amely Jeruzsálemtől hatvan stádium távolságra volt, s beszélgettek egymással mindarról, ami történt. Miközben beszélgettek és tanakodtak, egyszer csak maga Jézus közeledett, és csatlakozott hozzájuk. De a szemüket akadályozta valami, hogy fel ne ismerjék. Megszólította őket: „Miről beszélgettek egymással útközben?” Ők szomorúan megálltak. Az egyik, akinek Kleofás volt a neve, azt felelte: „Te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod, mi történt ott ezekben a napokban?” Ő megkérdezte tőlük: „Micsoda?” Azt felelték: „A Názáreti Jézus esete, aki tettben és szóban hatalmas próféta volt Isten és az egész nép előtt. Hogy hogyan adták őt a főpapok és főembereink halálos ítéletre, és hogyan feszítették meg őt. Pedig mi azt reméltük, hogy ő fogja megváltani Izraelt. Azonfelül ma már harmadik napja, hogy ezek történtek. De néhány közülünk való asszony is megzavart bennünket, akik hajnalban a sírnál voltak, s mivel nem találták a testét, visszajöttek azzal a hírral, hogy angyalok jelenését is látták, akik azt mondták, hogy él. Társaink közül néhányan a sírhoz mentek, és úgy találták, ahogy az asszonyok mondták, de őt magát nem látták.” Erre ő azt mondta nekik: „Ő, ti okatlanok és késedelmes szívűek arra, hogy elhigyétek mindazt, amit a próféták mondtak! Hát nem ezeket kellett elszenvednie a Krisztusnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” És kezdve Mózesen és valamennyi prófétán, mindent megmagyarázott nekik, ami az Írásokban róla szólt. Mikor odaértek a faluhoz, ahová mentek, úgy tett, mintha tovább akarna menni. De marasztalták: „Maradj velünk, mert esteledik, és lemenőben van már a nap!” Bement hát, hogy velük maradjon. Amikor asztalhoz ült velük, fogta a kenyeret, áldást mondott, megtörte, és odanyújtotta nekik. Ekkor megnyílt a szemük, és felismerték, de ő eltűnt a szemük elől. Ők pedig így szóltak egymáshoz: „Hát nem lángolt a szívünk, amikor beszélt hozzánk az úton, és feltárta előttünk az Írásokat?” Még abban az órában útra keltek, és visszatértek Jeruzsálembe, ahol egybegyűlve találták a tizenegyet és a velük levőket. Azok elmondták: „Valóban feltámadt az Úr, és megjelent Simonnak!” Erre ők is elbeszélték, ami az úton történt, és azt, hogy hogyan ismerték fel őt a kenyértöréskor.

A keresztény tanítás szerint a 30-as vagy 33-as év zsidó húsvétjának előkészületi napján keresztre feszített Jézus feltámadása nem azt jelenti, hogy Jézus ebbe a világba tért vissza, miként azok, akiket a klinikai halál állapotá-

ból ő hívott vissza a földi létbe. Feltámadásakor Jézus nem ebbe a világba tért vissza, hanem átlépett Isten titokzatos, földöntúli birodalmába, amely érzékeink számára elérhetetlen, és fogalmainkkal megragadhatatlan. Éppen ezért a feltámadt Jézussal való találkozásokat bemutató bibliai szövegek nem betű szerint értendők. Ezek a történetek nem riportszerű beszámolók, hanem költeményekhez hasonló irodalmi alkotások, amelyek szimbólumokkal utalnak a titok világába tartozó és az emberi lélek mélyén megszülető vallási tapasztalatra. Az imént olvasott feltámadásijelenés-elbeszélés két mondata rávilágít arra, hogy Jézus tanítványai milyen körülmények között bizonyosodtak meg a feltámadott Mester jelenvalóságáról.

„Ugye, lángolt a szívünk, amikor beszélt hozzánk és feltárta előttünk az Írásokat?” – mondják egymásnak a tanítványok. Az Emmausz felé tartó vándorok társalognak, de nem akármiről, hanem a Messiásnak bizonyuló Jézussal kapcsolatos eseményekről. Társalgásuk nem üres fecsegés, hanem az ószövetségi szent iratokat jelentő Írás és a megjövendölt Messiás személyének értelmezése. A hozzájuk csatlakozó idegen is az Írásra hivatkozik: a próféták tanítása alapján mutatja be, hogy Isten elgondolása szerint a feltámadás a Messiás szenvedésének logikus következménye. – A vándoroknak pedig lángol a szívük, mert a jól értelmezett Írásokon keresztül fogékonnyá válnak a feltámadt Krisztus boldogító jelenvalóságának megtapasztalására.

A dráma másik kulcsmondata az idegen társaságában elköltött vacsorát követően hangzik el: „ekkor megnyílt a szemük, és felismerték” őt. Az emmauszi tanítványok betérnek egy házba, és asztalhoz ülnek. Az elbeszélés szerzője az utolsó vacsora leírásának szavait ismétli: a titokzatos idegen „fogta a kenyeret, áldást mondott, megtörte, és odanyújtotta nekik”. A kenyértörés pillanatában megnyílik a szemük, s hívő látással felismerik Jézust. Ez azt jelenti, hogy az emmauszi vándorok a kenyértöréskor, vagyis a szentmisén tapasztalták meg a legteljesebb módon a feltámadt Krisztus titokzatos jelenvalóságát.

Igeliturgia és eucharisztikus lakoma: két olyan „közeg”, amelyben valamennyien megtapasztalhatjuk Krisztus jelenlétét. A szentmisén arra kérjük Istent, adjon nekünk nyitott szívet és erős hitet, hogy templomunk Emmauszában mindenkor föl tudjuk fedezni a feltámadt Krisztus jelenvalóságát.

Húsvét 2. vasárnapja (Irgalmasság vasárnapja)

Jn 20,19–31

Mikor azon a napon, a hét első napján este lett, és a helyiség ajtaja, ahol a tanítványok összegyűltek, be volt zárva a zsidóktól való félelem miatt, eljött Jézus, megállt középen, és azt mondta nekik: „Békesség nektek!” Miután ezt mondta, megmutatta nekik a kezét és az oldalát. A tanítványok megörültek, amikor meglátták az Urat. Aztán újra szólt hozzájuk: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” Amikor ezt mondta, rájuk lehel, és így szólt hozzájuk: „Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok bűneiket, bocsánatot nyernek; akiknek pedig megtartjátok, azok bűnei megmaradnak.” Tamás pedig, egy a tizenkettő közül, akit Ikernek hívnak, nem volt velük, amikor eljött Jézus. A többi tanítvány elmondta neki: „Láttuk az Urat!” Ő azonban így szólt: „Hacsak nem látom kezén a szegek nyomát, és ujjamat a szegek helyére nem teszem, és kezemet az oldalára nem helyezem, én nem hiszem!” Nyolc nap múlva ismét együtt voltak a tanítványai, és Tamás is velük volt. Jézus eljött a zárt ajtón át, megállt középen, és így szólt: „Békesség nektek!” Azután azt mondta Tamásnak: „Tedd ide ujjadat és nézd a kezeimet; nyújtsd ki kezedet és tedd az oldalamra, és ne légy hitetlen, hanem hívő!” Tamás azt felelte: „Én Uram és én Istenem!” Jézus erre azt mondta neki: „Mivel láttál engem, hittél. Boldogok, akik nem láttak, és mégis hittek.” Jézus még sok egyéb jelet is művelt tanítványai szeme láttára, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben. Ezeket pedig azért írták le, hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és a hit által az ő nevében életetek legyen.

Húsvét második vasárnapja (fehérvasárnap) az isteni irgalmasság ünnepe. Ez az ünnep arra emlékezteti a keresztény világot, hogy Isten irgalmasságának legdöntőbb bizonyítéka a történeti Jézus halála és feltámadása. Jézus ugyanis a mennyei Atya akarásával teljes összhangban azért vállalta az emberi sorsot, hogy embertestvéreit magához ölelve megszabadítsa őket az örök kárhozát kényszerétől, s föltámadva a halálból lehetővé tegye minden ember számára a bűnbocsánat és az örök élet elnyerését. Isten irgalmának és irántunk való szeretetének olyan nagy csodája ez, hogy első hallásra

szinte hihetetlen. Olyan döbbenet állunk e titok előtt, mint Tamás, a kételkedő apostol. – Jézus hitet kért Tamástól, s hitet vár tőlünk is. Ahhoz, hogy el tudjunk jutni vagy meg tudjunk erősödni a hitben, érdemes elgondolkodnunk az apostol hitbeli fejlődését bemutató evangéliumi részleten.

Az apostol hitének fejlődésében az első mozzanat a kételkedés. Jól ismerjük Tamást: ő az, aki kételkedik Lázár halálakor; ő az, aki nem szereti a bizonytalanságot. Egy alkalommal szemére is veti Jézusnak: Uram, nem tudjuk, hová mégy, és az utat sem ismerjük. Most ez a kritikus és józanul kételkedő ember azt a hírt hallja társaitól, hogy látták az Urat, azaz meg tapasztalták jelenvalóságát. Nem, ez nem lehet igaz! – ez az első, ösztönös reakciója. – Itt azonban érdemes figyelni a második fontos mozzanatra is, amelyről gyakorta megfeledkezünk: ez a keresés. Tamás nem áll meg a kételkedésnél, hanem keresi a megbizonyosodást. Kételkedik, de választ akar találni kérdéseire. Nem zárja ki eleve, hogy józan okossága ellenére mégiscsak ő az, aki téved. Megtehetné, hogy szakít a föltámadást hirdető közösséggel, de nem teszi. A szeretet és az istenkeresés újra elviszi őt a tanítványok közösségébe, amely már megtapasztalta a föltámadt Krisztus jelenvalóságát. – Ekkor következik a harmadik, a döntő fordulat: találkozás Jézussal a tanítványok körében. A kételkedő, de kereső apostol megbizonyosodik arról, hogy Jézus él, s titokzatos módon jelen van a közösség életében. Azt, hogy milyen természetű volt e megbizonyosodás, hogyan zajlott le e „találkozás”, pontosan nem tudjuk megállapítani. A krisztofánia irodalmi műfajában megfogalmazott dráma jelképes mozzanatai (Jézus megjelenése a zárt ajtókon keresztül, a látás kifejezés vagy a fölszólítás a sebek helyének megérintésére) ugyanis nem érzékelő tapasztalatra utalnak, hanem csak azt fejezik ki, hogy a találkozás valóságos volt, de eltakarják előlünk e tapasztalat természetét. Biztos azonban, hogy Tamás életében is bekövetkezik a döntő fordulat, eljut a hit bizonyosságára, és megfogalmazódik ajkán az első hitvallás: Én Uram, én Istenem!

Az evangéliumi tanításon elgondolkodva kérjük Istent, segítsen, hogy Tamáshoz hasonlóan mi is hittel tudjuk elfogadni az Ő irgalmának legnagyobb csodáját, Jézus feltámadását, amely a mi feltámadásunknak és örök életünknek is záloga.

Húsvét 3. vasárnapja

Jn 21,1–19

Ezek után Jézus ismét megjelent a tanítványoknak a Tibériási tenger-nél. Így jelent meg: Együtt volt Simon Péter, Tamás, akit Ikernek hívnak, a galileai Kánából való Natanael, Zebedeus fiai, és még másik kettő a tanítványai közül. Simon Péter azt mondta nekik: „Megyek halászni.” Azok azt felelték: „Megyünk veled mi is.” Elindultak tehát, és beszálltak a hajóba, de azon az éjszakán semmit sem fogtak. Amikor már megvirradt, Jézus a parton állt, de a tanítványok nem tudták, hogy Jézus az. Jézus azt mondta nekik: „Fiaim, nincs valami ennivalótok?” Azt felelték: „Nincsen!” Ő ekkor azt mondta nekik: „Vessétek a hálót a hajó jobb oldalára, és találni fogtok!” Kivetették, de kihúzni már nem tudták a tömérdek hal miatt. Akkor az a tanítvány, akit Jézus szeretett, így szólt Péterhez: „Az Úr az!” Amint Simon Péter meghallotta, hogy az Úr az, magára öltötte köntösét, mert mezítelen volt, és a tengerbe vetette magát. A többi tanítvány pedig tovább hajózott, mert nem voltak messze a szárazföldtől, csak mintegy kétszáz könyöknyire, és vonták magukkal a halakkal telt hálót. Amikor partra szálltak, égő paraszt pillantottak meg, rajta halat és kenyeret. Jézus azt mondta nekik: „Hozzatok a halakból, amelyeket most fogtatok!” Erre Simon Péter visszament, és partra vonta a hálót, amely meg volt tömve százötvenhárom nagy hallal. És bár ennyi volt, nem szakadozott a háló. Jézus azt mondta nekik: „Gyertek, egyetek!” A tanítványok közül senki sem merte őt megkérdezni: „Ki vagy te?” Tudták ugyanis, hogy az Úr az. Jézus odament, fogta a kenyeret, és odaadta nekik, ugyanígy a halat is. Jézus ekkor már harmadszor jelent meg a tanítványainak azóta, hogy föltámadt halottaiból. Miután ettek, Jézus megkérdezte Simon Pétert: „Simon, János fia, jobban szeretsz-e engem, mint ezek?” Ő azt felelte: „Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek!” Erre azt mondta neki: „Legeltesd bárányaimat!” Majd másodszor is megkérdezte: „Simon, János fia, szeretsz-e engem?” Azt felelte: „Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek!” Erre azt mondta neki: „Legeltesd juhaimat!” Aztán harmadszor is megkérdezte: „Simon, János fia, szeretsz-e engem?” Péter elszomorodott, hogy harmadszor is megkérdezte őt: „Szeretsz-e engem?”, és azt felelte: „Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek!” Ekkor így szólt: „Legeltesd juhaimat! Bizony, bizony mondom neked: amikor fiatalabb voltál, felövezted magadat, és oda mentél, ahova akartál. Ha azonban megöregszel, kiterjeszted kezeidet; más

övez fel téged, és oda visz, ahova nem akarod.” Ezt pedig azért mondta, hogy jelezze, milyen halállal fogja megdicsőíteni az Istent. Miután ezt mondta, így szólt hozzá: „Kövess engem!”

A csodálatos halfogásról szóló evangéliumi részlet nem valamiféle sikeres halászatról szóló tudósítás, hanem a feltámadási jelenés (krisztofánia) irodalmi műfajában megfogalmazott dráma. Szerzője a húsvét utáni tanítványi közösség egyik fontos felismerését fogalmazza meg a szimbólumok nyelvén. Jézus feltámadása után a tanítványok a vallási tapasztalat világában (a közös imákon, s főleg az utolsó vacsora emlékeztétét őrző szentmiséken) eljutottak egy fontos felismerésre: ha nem saját erejükre és elképzeléseikre hagyatkoznak, hanem odafigyelnek az életükben titokzatos módon jelenvaló Krisztusra, és követik Jézus korábbi útmutatásait, megerősödnek a hitben, erőt kapnak a feltámadás örömének hirdetéséhez, és nagyon sok embert hozzá tudnak segíteni a jézusi örömhír elfogadásához.

Az elbeszélésben említett hét tanítvány az egyház egészét szimbolizálja, amely a földi Jézus útmutatásának megfelelően „emberhalásszá” válik, hogy embereket halásszon az örökkévalóság számára. – A 153 nagy hal is jelképes értékű adat. Minthogy az ókorban összesen 153 halfajtát ismertek, ez a szám a teljességet jelenti: arra utal, hogy a mennyei Atya minden nép leányait és fiait képessé teszi a jézusi örömhír elfogadására, hiszen Ő mindenkit üdvözíteni akar. – Jézus, aki a hajnali fényben tündöklő partra lép, azonos a feltámadt Krisztussal. Ő már célba ért, megvetette a lábát a mi halandóságunk tengerén kívül, elérte az örök boldogságot, és felkínálja segítségét az „emberhalászoknak”. – A tengerparton elköltött reggeli az örök boldogság, Isten örök lakomájának szimbóluma. A sült hal a szenvedő Krisztus emberségét jelképezve arra emlékeztet, hogy a húsvéti győzelem szenvedésből született. A kenyér pedig az eucharishtiára, illetve arra a Krisztusra utal, aki megígérte, hogy az emlékeztetere tartott lakomán különleges módon is jelen lesz tanítványai körében.

A szentmisén kérjük Istent, tegyen bennünket „jó emberhalászokká”, és tegye lehetővé, hogy amikor elérjük a halandóság tengerét határoló partot, mindazokkal együtt, akiket hozzásegítettünk az üdvösséghez, részesei lehessünk az örök élet boldogságának, amelyet a leírásban a tengerparti reggeli szimbolizál!

Húsvét 4. vasárnapja

Jn 10,27–30

[Abban az időben Jézus ezt mondta tanítványainak]: „Az én juhaim hallgatnak szavamra; én ismerem őket, ők pedig követnek engem, és én örök életet adok nekik. Nem vesznek el soha, és senki sem ragadja el őket a kezemből. Amit Atyám nekem adott, az minden-nél nagyobb, és senki sem ragadhatja ki az Atya kezéből. Én és az Atya egy vagyunk.”

A hivatások vasárnapján az evangéliumi részlet annak a Jézusnak alakját idézi fel, aki az ószövetségi szimbólumvilághoz igazodva jó pásztornak nevezte önmagát. Ennek a jó pásztornak ajkáról elhangzik három olyan rejtélyes kijelentés, amelyeknek értelmét és igazát a tanítványok csak Jézus feltámadása után foghatták fel. Melyek ezek a kijelentések, s mi az, amit húsvét után a hitbeli megértésben el tudtak fogadni a tanítványok? Az evangélium kapcsán ezen gondolkodjunk el egy kicsit!

„Juhaim hallgatnak szavamra” – hangzik az első kijelentés. Az ószövetségi próféták jövendölései a mennyei Atyát és a nevében eljövendő Messiást jó Pásztorhoz hasonlították (vö. Ez 34,11–23). A pásztor metaforája Isten szeretetét és gondviselő jóságát szimbolizálta. Amikor a történeti Jézus a szavára hallgató tanítványait juhoknak nevezi, arra utal, hogy ő az a jó Pásztor, akiről a próféták jövendöltek, és aki gondját viseli mindazoknak, akiket a mennyei Atya neki adott. – Nyilvánvaló, hogy amikor e szavak elhangzottak, a tanítványok még nem érthették jelentésüket (vö. Lk 7,19). Azt ugyanis, hogy Jézus a Messiás, a mennyei Atya által küldött isteni pásztor, csak azt követően láthatták igazoltnak, hogy Jézus feltámadt a halálból.

„Én örök életet adok nekik” – hangzik Jézus ajkáról a második kijelentés. Valószínűleg ez a mondat is nagyon zavarba ejtette a tanítványokat. Jézus többször beszélt nekik az igazi életről: amelyet menyegzős lakomának (Mt 22,2), örök hajléknak (vö. Lk 16,9), illetve olyan hajléknak nevezett, amelyben Isten letöröl majd a szemükről minden könnyet, és nem lesz többé sem halál, sem gyász, sem jajgatás és fájdalom” (Jel 21,1–4). Ők

azonban nem tudtak mit kezdeni az életnek ezzel a fogalmával, mert zsidó módon gondolkodtak. Ez azt jelenti: a zsidókhoz hasonlóan ők is hittek a halál utáni életben, de ezt nem tartották igazi életnek. A zsidó hit szerint az emberi lélek a halál után az alvilágba (héber: seolba) kerül, ahol a lelkek árnyyszerű módon tengődnek. Jézus tanítványai minden bizonnyal hitetlenkedve fogadták a szavakat, amelyekben Mesterük a feltámadás gondolatával és egy földöntúli, igazi élet ígéretével vigasztalta őket. – Jézus feltámadása után azonban már hihetőbben hangzott mindaz, amit Jézus erről az igazi, örök életről mondott.

„Én és az Atya egy vagyunk” – hangzik a harmadik, nem kevésbé zavarba ejtő kijelentés. E nyilatkozata miatt a zsidók egyszer már istenkáromlással vádolták Jézust, s meg akarták őt kövezni (Jn 5,18): hiszen aki Isten helyébe emeli önmagát, annak a törvény szerint halállal kell lakolnia. A tanítványok nyilvánvalóan tudták, hogy Mesterük nem káromkodik, azaz nem az Isten helyébe emeli önmagát, hanem csak azt állítja: ő nagyon szoros, bensőséges kapcsolatban áll a mennyei Atyával, amint ez imádságain és Isten akaratát követő életvitelén is látszott. Ennek ellenére őket is zavarhatta az „én és az Atya egy vagyunk” állítás. – Csak húsvét után juthattak el annak hitbeli felismerésére, hogy ez az egység azt is jelenti: Jézus a mennyei Atyához hasonlóan isteni természetű valóság. Csak Jézus feltámadása után válhatott elfogadhatóvá számukra: Jézus éppen isteni természete, a mennyei Atyával való bensőséges kapcsolata alapján győzhette le a halált, és ígérhetett örök életet mindazoknak, akik tudatosan vagy legalábbis lelkiismeretük szavát követve hallgatnak rá.

A hivatások vasárnapjának evangéliuma azt tudatosítja bennünk, hogy Jézus a hívők jó pásztor, aki örök életet ígér követőinek, s ezt az ígéretét azért tudja valóra váltani, mert isteni ereje alapján a történelemben elsőként és végérvényesen legyőzte a halált. A papok, a szerzetesek és a világi hithirdetők, akikért ezen a vasárnapon imádkozunk, ezzel a tanítással vigasztalják a reménytelenségben élő embereket. Imádkozzunk azért, hogy gyarapodjon ezeknek a hithirdetőknek a száma, akik a jó Pásztor nyomában járva hirdetik a reménytelenségben élő világnak a feltámadásról és az örök életről szóló örömhírt.

Húsvét 5. vasárnapja

Jn 13,31–33a.34–35

Miután [Júdás] kiment [az utolsó vacsora terméből], Jézus így szólt: „Most dicsőült meg az Emberfia, és Isten megdicsőült benne. Ha Isten megdicsőült benne, Isten is megdicsőíti őt önmagában, hamarosan megdicsőíti. Gyermekeim, már csak kis ideig vagyok veletek. Keresni fogtok engem, de amint a zsidóknak mondtam, most nektek is mondom: Ahova én megyek, oda ti nem jöhettek. Új parancsot adok nektek, hogy szeressétek egymást; ti is úgy szeressétek egymást, ahogy én szerettelek titeket. Arról ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymás iránt.”

Az evangéliumi részletben meglepő, hogy a „most dicsőült meg az Emberfia, és Isten megdicsőült benne” mondat éppen szenvedésének óráiban hangzik el Jézus ajkáról. Vajon mi annak a magyarázata, hogy Jézus összekapcsolja egymással a szenvedést és a dicsőséget, ezt a két egymást kizárni látszó fogalmat? A választ megkapjuk, ha megvizsgáljuk a bibliai értelemben vett szenvedés és dicsőség fogalmait, illetve elgondolkodunk azon, hogy Jézus milyen alapon kapcsolhatta össze ezt a két ellentétes fogalmat.

A szenvedés az emberi élet egyik legfájdalmasabb titka. Nem látjuk értelmét, nem ismerjük eredetét, de hajlamosak vagyunk Isten akaratának és büntetésének tekinteni. Ám a Biblia – anélkül, hogy teljesen érthetővé tenné ezt a fájdalmas titkot – annyit határozottan állít, hogy a szenvedés nem Isten akarata, hanem legfeljebb engedménye, és az ember bűnének következményeként van a világban: abból fakad, hogy elszakadunk Istentől, s akarva-akaratlanul a világ értékeit (az egészséget, a testi szépséget, a vagyont vagy egyéb „kincseket”) kezdjük isteníteni. Ám ezek a mulandó értékek egyrészt nem elégitik ki végtelenbe mutató boldogságvágyunkat, másrészt a földi lét könnyörtelen logikája szerint ezeket is sorra elveszítjük. – A dicsőség, a boldog élet szemben áll a szenvedés nyomorúságos állapotával. A Bibliában a dicsőség szó héber megfelelője (a kabód) annyit jelent, mint súly, fontosság. S mivel a legfontosabb valóság Isten, ezért a dicsőség

kifejezés a Bibliában elsősorban magát Istent jelenti. Az ember akkor dicsőíti meg Istent, ha elfogadja, hogy Ő a legfontosabb, legsúlyosabb valóság az életében. Ez az istendicsőítés az ember megdicsőülése is, hiszen minél nagyobb teret enged életében Istennek, annál teljesebben részesül az Ő dicsőséges, örök életéből.

Milyen alapon kapcsolhatta össze Jézus a szenvedés és a dicsőség fogalmát? Nos, azon az alapon, hogy megváltó szeretetével az emberi szenvedést a megdicsőülés forrásává tette. Szeretetből lett emberré, vállalta a földi szenvedést, amelyet az ember bűne csempészett bele az Isten által teremtet szép világba. Életpéldájában megmutatta, hogy ha Teremtőnket tartjuk a legfontosabb valóságnak életünkben, akkor éppen a világ értékeitől való kényszerű elszakadásban juthatunk egyre közelebb a dicsőséggel és boldogsággal azonos Istenhez. Ám nemcsak példát adott, hanem hatékony segítséget ígért mindenkinek a szenvedés elviseléséhez. Megígérte, hogy mindenkinek, aki ezt kéri, segítséget nyújt annak hívő belátásához, hogy a jelen üdvrendben éppen a véges értékektől való elszakadásban nyílhatunk meg egyre teljesebben a végtelen Értékre, s juthatunk egyre közelebb a boldogságát nyújtó Dicsőség Istenéhez, aki célt és értelmet ad küzdelmes életünknek.

A történeti Jézus irántunk való szeretetből kapcsolta össze a szenvedés és a megdicsőülés titkát. Köszönjük meg neki e cselekedetét, s kérjük, támogasson bennünket a két titok összefüggésének elfogadásában. Segítsen bennünket abban is, hogy szeretetét utánozni tudjuk, azaz szeretetét utánzó életvitelünkkel mi is hozzá tudjunk segíteni másokat annak hívő elfogadásához, hogy a szenvedés türelmes elviselése a dicsőséghez vezet, annak a történeti Jézusnak köszönhetően, aki az emberileg kilátástalan gyötrelmeket és szenvedéseket a megdicsőülés és az örök boldogság forrásává tette.

Húsvét 6. vasárnapja

Jn 14,23–29

[Jézus így szólt tanítványaihoz]: „Ha valaki szeret engem, megtartja szavamat. Atyám is szeretni fogja őt, hozzá megyünk, és lakóhelyet veszünk nála. Aki nem szeret engem, nem tartja meg szavaimat. A szó pedig, amelyet hallottatok, nem az enyém, hanem az Atyáé, aki küldött engem. Ezeket mondtam nektek, amíg veletek voltam. A Vigasztaló pedig, a Szentlélek, akit az Atya küld az én nevemben, megtanít majd titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek. Békét hagyok rátok, az én békémet adom nektek. Nem úgy adom nektek, ahogy a világ adja. Ne nyugtalankodjék szívetek és ne féljen. Hallottátok, hogy azt mondtam nektek: Elmegyek, és visszajövök hozzátok. Ha szeretnétek engem, örülnétek annak, hogy az Atyához megyek, mert az Atya nagyobb nálam. Megmondtam nektek már most, mielőtt megtörténne, hogy amikor bekövetkezik, higgyetek.”

Az evangéliumi részletben Jézus három ígéretben vázolja fel, hogy elmene-tele és visszatérése, azaz halála és feltámadt Krisztusként való titokzatos visszajövetele milyen áldásokat jelent majd tanítványai földi életében. Mivel bátorító szavai nekünk is szólnak, érdemes elgondolkodnunk: tanítványként mikor és miben tapasztalhatjuk meg Jézus ígéreteinek valóra válását.

„Ha valaki szeret engem, megtartja szavamat. Atyám is szeretni fogja őt, hozzá megyünk, és lakóhelyet veszünk nála” – hangzik Jézus ajkán az első ígéret. A tanítvány a mennyország felé tart abban a tudatban, hogy igazi hazája nem a földön, hanem Isten mennyországában van. A földi lét göröngyös útján haladva azonban gyakorta megfárad, és otthontalannak érzi magát a világban. – Ám ha Jézus útmutatása szerint él, időnként meg-
tapasztalhatja, hogy mérséklődik, elmúlik ez a rossz érzés. Ilyenkor érdemes arra gondolni, hogy ez a változás nem véletlenül történik, hanem annak a Jézusnak erejében, aki ígéretének megfelelően az Atyával együtt eljön, hogy elővételezett formában részesítse őt az otthonosság élményében, az örök otthon meghitt hangulatát varázsolja szívébe, hogy könnyebben folytat-
hassa vándorlását a mennyország felé vezető úton.

„A Szentlélek, akit az Atya küld az én nevemben, megtanít majd titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek” – fogalmazódik meg Jézus ajkán a második ígéret, a második áldás. A Lélek szerepe az, hogy folytassa Jézus tanítását: segítse a tanítványokat a jézusi örömhír felidézésében és mélyebb megértésében. A tanítvány az örök ott-hon felé halad, de szereteteinek halála vagy az élet szenvedései időnként elhomályosítják számára a célt: ilyenkor megkísérti őt az élet értelmetlenségének gondolata. – Ám ha ilyenkor eszébe jut, hogy Jézus éppen azért vállalta a földi lét megpróbáltatásait, hogy örök otthont biztosítva számunkra értelmet adjon földi szenvedéseinknek, akkor gondoljon arra, hogy a Jézus által ígért Szentlélek vigasztaló, bátorító tevékenységét tapasztalja meg.

„Békét hagyok rátok, az én békémet adom nektek. Nem úgy adom nektek, ahogy a világ adja.” Ez az ígéret a harmadik áldás. A profán szóhasználatban a békesség a lélek nyugalomát és a földi javak zavartalan birtoklását jelenti. Ez a békesség azonban ebben a világban elérhetetlen álmom: belső békénket minduntalan megzavarja a bűntudat, a reménytelenség és a halálfélelem; külső békénket pedig emberi bűnökből fakadó tényezők, betegségek, létbizonytalanság, terrorcselekmények és egyéb körülmények veszélyeztetik. – Ám éppen akkor, amikor a tanítvány keserűen megtapasztalja, hogy a világ nem tud igazi békét adni, reménykedve emlékezhet arra, hogy Jézus nem e világi értelemben használja a békesség szót. Ő sokkal többet ígér! Ő olyan békességről beszél, amely abból a tudatból fakad, hogy földi létünk csak felkészülés az igazi életre, az örök béke állapotára, amelynek örömét nem zavarhatja meg az emberi bűn vagy a halál fenyegető réme.

Valamennyien Jézus követői vagyunk. Így a tanítványoknak ígért áldásokat mi is megtapasztalhatjuk. Adja Isten, hogy valahányszor nagyon otthontalannak érezzük magunkat a világban, a szenvedés miatt értelmetlenné válik életünk, vagy a békétlenség szelleme teszi keserűvé sorsunkat, mindig tudjunk emlékezni Jézus tanítására, s egyre többször át tudjuk élni az általa ígért áldások valóságát és örömét!

Urunk mennybemenetele

Lk 24,46–53

[Egy alkalommal Jézus így szólt tanítványaihoz]: „Úgy van megírva, hogy a Krisztusnak szenvednie kell, és harmadnapon feltámadni halottaiból. A nevében megtérést kell hirdetni a bűnök bocsánatára Jeruzsálemtől kezdve minden népnek. Ti tanúi vagytok ezeknek. Én majd elküldöm nektek Atyám ígérését. Ti csak maradjatok a városban, amíg el nem tölt az erő benneteket a magasságból.” Ezután kivezette őket Betánia közelébe, felemelte a kezét, és megáldotta őket. Áldás közben eltávozott tőlük, és fölvitetett a mennybe. Leborulva imádták, azután nagy örömmel visszatértek Jeruzsálembe. Szüntelen ott voltak a templomban, és áldották Istent.

A titokról, a felfoghatatlan misztériumról az ember csak képnyelven, szimbólumokat használva tud beszélni. Ilyen titok volt az az eseménysor is, amelyben Jézus követői a nagypénteki tragédia után megtapasztalták, hogy Mesterük legyőzte a halált, és elfoglalta helyét Isten birodalmában. Ezért a Jézus mennybemeneteléről szóló evangéliumi részletet nem mai értelemben vett krónikának kell tekintenünk, hanem különleges irodalmi műfajú vallási drámának, amelynek szerzője szimbólumokat használva írja le a tanítványok hitének érlelődését, azt a folyamatot, amelyben a nagypénteki tragédia után fokozatosan megbizonyosodtak arról, hogy isteni Mesterük legyőzte a halált. E hitbeli érlelődés három mozzanatát a leírás három szimbólum értékű kulcsmondata fejezi ki.

„Úgy van megírva, hogy a Krisztusnak szenvednie kell, és harmadnapon feltámadni halottaiból” – mondja az elbeszélés Jézusa a tanítványoknak. Ez a mondat arra utal, hogy Jézus halálát követően nem sokkal kétségszű tanítványainak különös élményekben volt részük. Közösségi összefüggéseiken, a Jézus utolsó vacsoráját megismétlő étkezéseiken (a szentmiséken) és imádságaik közben fokozatosan rádöbbentek, hogy a kereszten meghalt Mesterük csodás módon legyőzte a halált: nem hagyta el őket, hanem titokzatos módon ott van körülük, bátorítja szívüket, erősíti reményüket. A nagypéntek és az első tapasztalatok közti időtávot megjelölő

„három nap” szimbolikus értékű adat: háttérében az ószövetségi jelkép-rendszer áll, amely szerint Isten általában a harmadik napon szabadítja meg választottait nyomorúságos helyzetükből (vö. Esz 5,1; Jón 2,1).

„Ti tanúi vagytok ezeknek” – hangzik az elbeszélés második kulcsmondata. Ez a kijelentés és egyben felszólítás a hitben fejlődő tanítványok élményeinek második mozzanatára utal. Jézus követői nem csupán azt tapasztalták meg örvendezve, hogy Mesterük ott van közöttük, hanem tanúságtevő feladatokra is rádöbrentek. Tudatosult bennük, hogy másokkal is meg kell osztaniuk a bűnbocsánatról szóló jézusi tanítást, és hirdetniük kell az örömhírt: Jézus azért támadt fel a halálból, hogy halandó ember-testvérei is eljuthassanak az örök életre.

„Áldás közben eltávozott tőlük, és fölvetetett a mennybe. Leborulva imádták...” Ez a harmadik jelkép értékű mondat az apostolok hitbeli fejlődésének csúcspontját, vagyis azt a szilárdná váló meggyőződésüket fogalmazza meg, hogy Mesterük azért győzhette le a halált, mert a mennyei Atyához hasonlóan ő is isteni természetű lény. Jézus fölvetése a mennybe a mennyei Atyához tartozását szimbolizálja, hiszen a zsidó vallási képnélv szerint Isten lakóhelye odafönt, az égben van. Az a mellékmondat, hogy az apostolok leborulva imádták őt, Jézus isteni természetét jelzi: az ószövetségi zsidók hite szerint ugyanis az imádó tisztelet egyedül Istent illeti meg.

Jézus feltámadása, tanúságtevésre szólító szava és mennybemenetele történelem feletti, az időfolyamon kívüli, csupán hittel megragadható valóság. E valóság történelem felettsége azonban azt is jelenti, hogy ha hívők vagyunk, az apostolokhoz hasonlóan mi is megtapasztalhatjuk életünkben a feltámadt Krisztus boldogító jelenvalóságát, meghallhatjuk tanúságtevésre buzdító szavát, és felismerhetjük isteni mivoltát. – Urunk mennybemenetelének ünnepén kérjük a mennyei Atyát, erősítse meg a Jézus feltámadásába vetett hitünket, nyissa meg fülünket a tanúságtevésre szólító jézusi hang felfogására, és tegye rendíthetetlené a Jézus isteni mivoltáról vallott meggyőződésünket! Kérjük az Atyát, tegye lehetővé, hogy ha majd egyszer itt kell hagynunk a földet, Jézus ajándékaként és az ő nyomában mi is eljuthassunk a mennybe, a számunkra egyelőre felfoghatatlan élet és boldogság birodalmába.

Pünkösdszombat Jn 20,19–23

Mikor azon a napon, a hét első napján este lett, és a helyiség ajtaja, ahol a tanítványok összegyűltek, be volt zárva a zsidóktól való félelem miatt, eljött Jézus, megállt középen, és azt mondta nekik: „Békesség nektek!” Miután ezt mondta, megmutatta nekik a kezét és az oldalát. A tanítványok megörültek, amikor meglátták az Urat. Aztán újra szólt hozzájuk: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” Amikor ezt mondta, rájuk lehelt, és így szólt hozzájuk: „Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok bűneiket, bocsánatot nyernek; akiknek pedig megtartjátok, azok bűnei megmaradnak.”

A húsvéti időszak záróünnepé pünkösöd. A magyar pünkösöd név a görög pentekoszté (ötvenedik) szóból származik. A kifejezés arra utal, hogy Lukács evangélista szerint a tanítványok húsvét után 50 nappal nagy tömeg jelenlétében közösséglek is megtapasztalták a Jézus által ígért Szentlélek eljövételét (vö. ApCsel 2,1–11). Ezen az ünnepen a Krisztus követőit egyházzá formáló és a Krisztus bűnbocsátó hatalmát közvetítő Szentlélek eljövételére emlékezünk. Egyben hálát adunk, hogy a Lélek eljövele folytatódik, azaz a mi életünkben is megismétlődik a pünkösdi csoda.

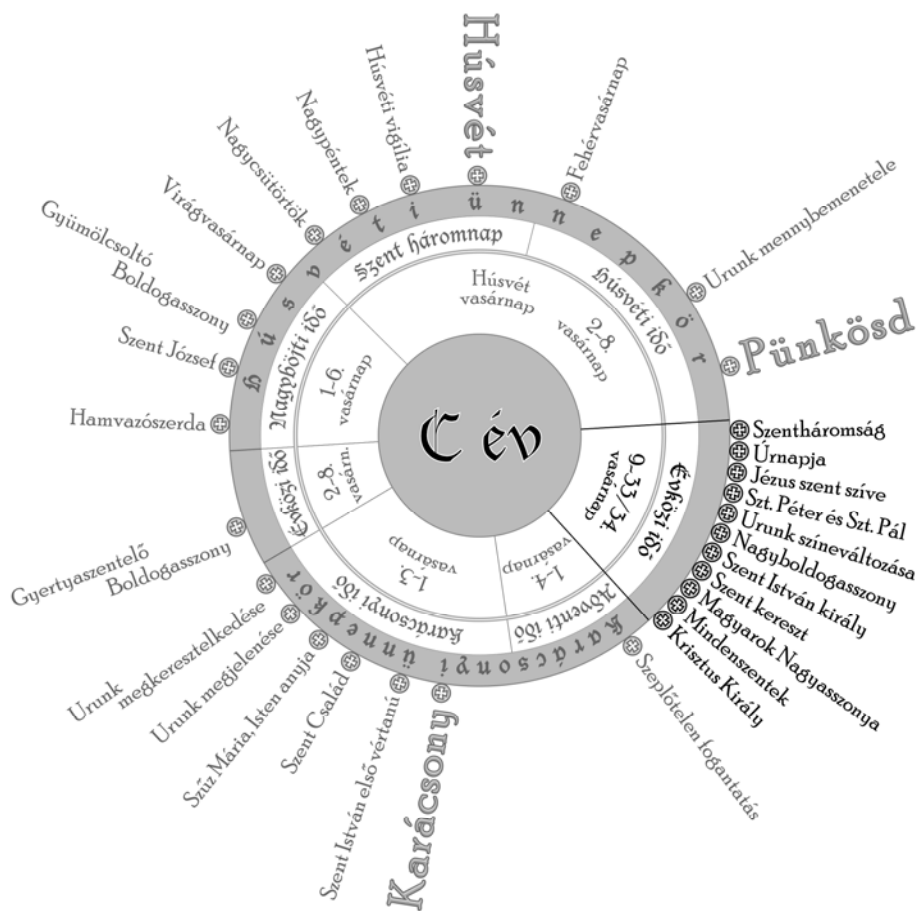
A történeti Jézus ígéretet tett követőinek, hogy miután ő eltávozik a földről, tanítványai nem maradnak árván (vö. Jn 14,16): a mennyei Atya el fogja küldeni a Vigasztalót, a Szentlelket, aki egyé forrasztja a tanítványi közösség tagjait, és közvetíti Krisztus bűnbocsátó, az örök kárhozat kényszerétől megszabadító hatalmát. Jézus kereszthalála, feltámadása és a Lélek eljövele egyetlen titokzatos esemény, amelynek hívő elfogadására nem egyetlen pillanat alatt jutottak el a tanítványok. Időre volt szükségük ahhoz, hogy megbizonyosodjanak a feltámadt Krisztus jelenlétéről és a Lélek eljövételéről. A Lélek eljövele ilyen értelemben folyamat, és János evangélista, aki az eseményt húsvétvasárnap estére helyezi, Lukácstól eltérően nem nagyszabású végkifejletét, hanem kezdetét mutatja be e folyamatnak.

János evangélista a krisztológia vagy Krisztus-jelenés irodalmi műfajában számol be a Lélek eljövételéről. Nem riportot ír a nem e világhoz

tartozó Jézus, illetve az általa küldött láthatatlan Lélek megjelenéséről, hanem a szimbólumok nyelvén utal a tanítványok vallási tapasztalatára. A feltámadt Jézusnak nem lehettek fizikai tulajdonságai, nem beszélhetett, nem mutathatta meg testrészeit, és lehelni sem tudott. Ha az evangélista ennek ellenkezőjét állítja, ez azt jelenti: szavait jelképesen kell értenünk. E jelképekkel azt akarja mondani, hogy a zárt helyiség falai között egybegyűlt és együtt imádkozó tanítványok nem hallucináltak, hanem valós tapasztalatot szereztek a körükben megjelenő Feltámadottról és az általa adott Lélek ajándékáról. Olyan bizonyosságra jutottak vele kapcsolatban, mint amilyen biztosak lehetünk a testi szemmel látható, a békességet emberi hangon hirdető, a testrészeire rámutató vagy a reánk lehelő embertárs valóságában. A tanítványok a bűnök bocsánatára kapják a Lelket. A bűnbocsánatot megváltó kereszthalálával Krisztus szerezte meg minden ember számára. A földről való távozása után azonban az ő Lelke (vö. Gal 4,6) készíti majd az embereket megváltó ajándékának elfogadására, és teszi képessé őket a hatékony bűnbánatra. A tanítványok ezt a Lelket fogják közvetíteni embertársaik felé.

Pünkösdkor hálát adunk azért, hogy a Lélek eljövételének csodája a mi életünkben is folytatódik. Előfordul, hogy Jézus követőjeként a nagypénteki tragédia árnyékába kerülünk: megrendül a jóságos Istenbe vetett hitünk, s az életünket körülvevő ürességben mérhetetlenül magányossá válunk. Ám ha ilyenkor váratlanul erőt tudunk meríteni abból a tudatból, hogy nem vagyunk egyedül, mert velünk van az a Krisztus, aki megígérte, hogy követőivel marad a világ végezetéig, akkor a Lélek vigasztaló tevékenységének vagyunk a tanúi. Valahányszor bűneink miatt összekuszálódnak dolgaink, s az elviselendő szenvedések miatt életünk egésze kérdésessé, értelmetlenné válik, de ekkor eszünkbe jut Jézusnak a meghaló és a pusztulásában új életet hozó búzaszem sorsáról szóló tanítása, újra a pünkösti Lélek emlékeztető tevékenységéről szerzünk tapasztalatot. S amikor elveszítünk valakit, akit nagyon szerettünk, vagy saját halálunk gondolatával szembesülve a végérvényes megsemmisüléstől való félelem iszonyata keríti hatalmába lelkünket, de aztán felcsillan bennünk a feltámadásba és az örök életbe vetett remény, ismét a Lélek eljöveteléről van élményünk. A feltámadás és az örök élet reménye ugyanis nem természetes, emberi logikával nem megalapozható, és ilyen reményt csak Isten Lelke ajándékozhat nekünk.

ÉVKÖZI IDŐ

Szentháromság vasárnapja

Jn 16,12–15

[Jézus egy alkalommal így szólt tanítványaihoz]: „Még sok mondanivalóm volna számotokra, de most még nem tudjátok elviselni. Amikor pedig eljön az igazság Lelke, ő elvezet majd titeket a teljes igazságra, mert nem magától fog szólni, hanem azt fogja mondani, amit hall, és az eljövendő dolgokat hirdeti nektek. Ő majd megdicsőít engem, mert az enyémből vesz, és kijelenti azt nektek. Mindaz, ami az Atyáé, az enyém; azért mondtam, hogy az enyémből vesz, és kijelenti azt nektek.”

Keresztény hitünk legnagyobb misztériumának, a Szentháromság titkának ünnepe van. Erről a titokról a történeti Jézustól tudunk, aki, jóllehet Isten egyetlenségét vallotta, külön beszélt a mennyei Atyáról, mint Istenről, önmagáról, mint isteni Fiúról, és az eljövendő isteni Szentlélekről. Ezt a titkot emberi fogalmakkal nem tudjuk megérteni. A 4. századi zsinatok egyháza sem tüntette el a misztériumot, amikor hittételként kinyilvánította: az egyetlen isteni természetet három személy birtokolja. Isten egy és ugyanakkor három, jóllehet nem ugyanabból a szempontból: valahogy úgy, mint ahogy a megismerés, az akarás és az emlékezés tevékenysége azonos a lelkünkkel, de különböznek egymástól. Ez a fogalmi megközelítés és hasonlat sem teszi azonban érthetővé a Szentháromság titkát. – Ezen az ünnepen arról gondolkodjunk, hogy ez a titok hogyan nyilvánul meg számunkra!

Az első isteni személlyel, a teremtő Atyával akkor találkozhatunk, amikor hittel ráébredünk, hogy határtalan méretű és szépséges világunkat, átmeneti otthonunkat neki köszönhetjük. A tudomány szerint a világmindenség mintegy 14 milliárd esztendővel ezelőtt az úgynevezett ősrobbanással vette kezdetét, s azóta a szükségszerű természeti törvények és véletlenszerű tömegjelenségek irányítása alatt áll. Ám ha elfogadjuk a keresztény tanítást, amely szerint az ősrobbanás hátterében a teremtő Isten áll, aki az általa elgondolt törvényekre, a véletlenszerű tömegjelenségekben érvényre jutó tendenciákra, azaz a játék logikájára építette teremtését, a hitben a teremtő Atyával találkozunk. Ilyenkor ugyanis világmindenségünket már

nem rideg kozmosznak, s nem a vakvéletlen művének tekintjük, hanem ideiglenes lakhelyünknek, ahol felkészülhetünk az örök otthonba lépés eseményére, az Istennel való végső, nagy találkozásra.

A második isteni személyt, a Fiút, a történeti Jézus lényén és tanításán keresztül ismerhetjük meg. Amikor hittel elfogadjuk, hogy Jézusban a második isteni személy lett emberré, a megváltó Fiúval találkozunk, aki szeretetből lett emberré, és azért vállalta önként a kereszthalált, hogy megszabadítson bennünket bűneink végzetes következményétől, az örök haláltól. A hitben azzal a Jézussal találkozunk, aki lehetővé tette számunkra a hatékony bűnbánatot, az isteni szeretet viszonzását, és a halál utáni boldog örök élet elnyerését.

A harmadik isteni személy, a bátorító Szentlélek valóságát is meg tapasztalhatjuk életünkben. Ez a Lélek, aki az első keresztény pünkösdön kisöpörte a nagypénteki tragédia árnyékában élő tanítványok szívéből a félelmet, világosságot gyújtott lelkükben, és erőt adott nekik az igehirdetésre, a mi életünkben is megismétli a pünkösd csodát. Valahányszor ugyanis megriadunk a magánytól, és otthontalannak érezzük magunkat a világban, de aztán megnyugszunk abban a tudatban, hogy átmeneti otthonunk legkínzóbb magányában is velünk van a mennyei Atya, a Lélek segítségét tapasztaljuk meg. Mindannyiszor, amikor összekuszálódnak dolgaink, és céltalanná válik életünk, de aztán Jézus szavaira figyelve el tudjuk fogadni, hogy az élet értelme a felkészülés az örök boldogságra, a Lélek segített rajtunk. S valahányszor halálfélelem lesz úrrá lelkünkön, de aztán reménnyel tölt el a feltámadás tudata, a Lélek segítségét tapasztaltuk meg. Ezekben az élményekben mindig a Szentlélekkel találkozunk, mert a világot a jóságos Isten alkotta átmeneti otthonnak tekinteni, az élet értelmét elfogadni és a feltámadásban reménykedni az ember csak a Szentlélek segítségével képes. Ez még annak az embernek életében is érvényes, aki ostoba és öntelt módon magának tulajdonítja a pozitív életszemléletet kialakító erőt.

Az ünnepen mondjunk köszönetet a háromságos egy Istennek, hogy bár titokzatos lényét megérteni nem tudjuk, életünk folyamán sokféle tapasztalatot szerezhetünk titkának megnyilvánulásairól.

Krisztus szent teste és vére (Úrnapja)

Lk 9,11b–17

Amikor a tömeg ezt megtudta, utánament [Jézusnak]. Ő magához engedte őket, beszélt nekik Isten országáról, és azokat, akiknek gyógyulásra volt szükségük, meggyógyította. A nap azonban már lemenőben volt, ezért a tizenkettő odament hozzá, és azt mondták neki: „Bocsásd el a tömeget, hogy a környékbeli falvakba és tanyákra menjenek, szállást vegyenek és ennivalót keressenek, mert itt pusztán helyen vagyunk.” Ő azonban azt mondta nekik: „Ti adjatok nekik enni!” Azok ezt felelték: „Nincs több, mint öt kenyérünk és két halunk, hacsak nem megyünk el mi, és nem veszünk élelmet ennek az egész népnek.” A férfiak ugyanis mintegy ötezren voltak. Ekkor azt mondta tanítványainak: „Telepítsétek le őket ötvenes csoportokban!” Úgy is tettek, és letelepítették valamennyit. Akkor fogta az öt kenyeret és a két halat, az égre tekintett, megáldotta, megtörte, és tanítványainak adta, hogy adják a tömegnek. Mindnyájan ettek és jóllaktak. Azután fölszedték, ami utánuk megmaradt: tizenkét kosár maradékot.

A történeti Jézus egy alkalommal a kenyér szimbólumát használva azt mondta tanítványainak, hogy ő az élő kenyér, s ha valaki ebből a kenyérből eszik, örökké élni fog (vö. Jn 6,50–51). Úrnapján ezt az élő kenyeret ünnepeljük, aki táplálékul szolgál nekünk az örök életre. Az evangéliumi részlet a szimbólumok nyelvén ugyanezt a gondolatot fogalmazza meg. Ha ugyanis figyelembe vesszük, hogy a kenyérszaporításról szóló részlet az ajándékozó csoda irodalmi műfajában íródott, beláthatjuk: az elbeszélés fő mondanivalója nem az, hogy Jézus ügyes trükkkel megtudta szaporítani a kenyeret, hanem az, hogy az ő személyében megjelent a világban a kenyérrel szimbolizált Isten áldásának teljessége, aki örök életet biztosít az embernek.

Azt nem tudjuk pontosan megállapítani, hogy az evangélium kenyérszaporítási elbeszélését milyen történeti tapasztalat alapján fogalmazta meg az ősegyház: a leírás szimbólumai ugyanis eltakarják előlünk a fantáziánkat izgató történeti részleteket. Valószínűleg erkölcsi csoda történt: Jézus személyiségének varázsára az emberek megnyitották szívüket, megosztották egymással javaikat, s így mindenkinek jutott bőségesen élelem. Ám a leírás-

ban mégsem a fizikai kenyér megszáporításán van a hangsúly, hanem azon, hogy Jézusban, akinek a kenyércsoda köszönhető, s aki az örök élet kenyérének nevezte önmagát, Isten áldásának teljessége jelent meg, hogy örök élettel ajándékozza meg a halandó embert.

Erre a mondanivalóra utalnak a leírás jelképei, amelyek a feltámadt Jézusra, az örök élet zálogára irányítják figyelmünket. Az esti időpont említése és a kenyértörés szavainak felidézése az utolsó vacsora eseményére emlékeztetnek. A jóllakottság azt szimbolizálja, hogy Jézus nemcsak közvetíti Isten áldását, hanem ő maga Isten áldása, ő az örök élet kenyere. A tizenkét kosár is jelkép, amely arra utal, hogy Jézus örök életet adó ereje a tizenkét apostol közvetítésével árad a világra, és soha nem fog elfogyni. Jézus örök életet tápláló kenyérként jelen van a történelem minden pontján, s felkínálja segítségét.

Az élő kenyérből enni annyit jelent, mint hinni Jézusban. A Biblia szerint a „hinni” és az „enni” kifejezések azonos jelentésű szavak, mert mindegyik tevékenységnek örök élet a következménye (vö. Jn 6,47 és 6,51). Jézus testét enni annyi, mint elfogadni őt, aki üdvösségünkért feláldozta emberi valóságát. A hitet vagy elfogadást az ember azzal tanúsíthatja, hogy Jézus erejéből merít, szellemiségéből táplálkozik, és az ő tanítását követve él. A hívő elfogadás legteljesebben a szentmisén valósulhat meg, mert ott az a Jézus van jelen, aki az utolsó vacsorán a kenyeret és a bort az ő értünk feláldozott valóságának, testének és vérének reálszimbólumává (a titokzatos valóságot nemcsak jelző, hanem megvalósító jelképévé) tette. Ne feledjük azonban, hogy azok is elfogadják őt, akik – önhibájukon kívül – nem ismerik Krisztust, s nincsenek jelen a szentmisén: amikor ugyanis lelkiismeretük szavát követve áldozatot hoznak másokért, önzetlenül segítenek embertársaiknak vagy megbocsátanak az ellenük vétőknek: anélkül, hogy ez tudatosulna bennük, ők is hisznek, vagyis valamiképpen az örök életet biztosító Jézus „testét eszik”.

Krisztus szent testének és vérének ünnepén, Úrnapján, köszönjük meg Jézusnak, hogy élő kenyérként feláldozta és feláldozza értünk önmagát. Egyben kérjük a mennyei Atyát, segítsen, hogy ennek a kenyér-Jézusnak életéből és tanításából táplálkozva egykor valamennyien eljuthassunk Isten örök lakomájára.

Jézus szent szíve

Lk 15,3–7

[Abban az időben Jézus] ezt a példabeszédet mondta nekik: „Ha közületek valakinek száz juha van, és egyet elveszít közülük, nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e az elveszett után, amíg meg nem találja? Amikor megtalálja, örömeben vállára veszi, hazamegy, összehívja barátait és szomszédait, és azt mondja nekik: »Örüljetek velem, mert megtaláltam elveszett juhomat!« Mondom nektek: éppen így nagyobb öröm lesz a mennyben is egy megtérő bűnös miatt, mint kilencvenkilenc igaz miatt, akinek nincs szüksége megtérésre.”

Jézus szent szívének ünnepe van. A Jézus szent szíve iránti tisztelet már a 13. századtól kimutatható, de az ünnepet az egész egyház számára csak IX. Pius pápa rendelte el 1856-ban. A szív a legtöbb kultúrában a szeretet szimbóluma. Így van ez a kereszténységben is. Jézus szíve Isten megváltó szeretetét, illetve azt a Jézust jelképezi, aki szeretetből váltotta meg ember-testvéreit az áteredő bűn fogságából. – Megváltás és szeretet! Ez a két szó foglalja össze ennek az ünnepnek a lényegét.

Jézus szívének ünnepe a megváltásra emlékeztet. A megváltás azt jelenti, hogy a második isteni személy emberré lett értünk. Belépett az emberi bűnök által bemocskolt történelmünkbe, hogy segítsen nekünk kiszabadulni a bűn fogságából. Vállalta az emberi sors minden fájdalmát, reménytelenségét, miközben rendületlenül bízott a mennyei Atyában, s tökéletes szeretettel viszonzta az Atya szeretetét. Tette ezt azért, hogy mindazok, akik tudatosan vagy legalábbis cselekedeteik alapján elfogadják őt, maguk is viszonzni tudják Isten szeretetét, ki tudjanak szabadulni a bűn fogságából, s haláluk után az ő feltámadt valóságának nyomában eljuthassanak a boldog örökkévalóságba.

Az ünnep azt is emlékeztetünkbe idézi, hogy Jézus szeretetből váltott meg bennünket. Őt senki és semmi nem kényszerítette arra, hogy segítsen rajtunk: amit tett, önzetlenül, szeretetből tette. Az ő felfogásában szeretni annyi, mint Istent és az örök boldogságot akarni az embertárs számára. Az

evangéliumi részlet – amelyben az elveszített juhot megkereső pásztor Jézust, az elveszett juh pedig a bűnös embert szimbolizálja – képnnyelven írja le e megváltó szeretet nagyságát. A történeti Jézus példázatával kicsit túloz, elszakad a valós élet talajától: nem valószínű ugyanis, hogy egy pásztor, akinek nincsenek segítőtársai, veszélynek kitéve magára hagyja kilencvenkilenc juhát, hogy megkeresse az egyetlen elveszettet. Ám Jézus éppen e túlzással akarta kifejezni: számára – aki tökéletesen azonosul a mennyei Atya üdvözítő akaratával – minden ember fontos, s a veszélyben lévő embertestvér talán még fontosabb is, mint a többi.

Ezen az ünnepen köszönjük meg Jézusnak, hogy megváltott bennünket. Adjunk hálát azért, hogy ezt jó pásztorként önfeláldozó szeretetből tette. Tudatosítsuk magunkban, hogy valahányszor az elveszett juh sorsára jutunk, ő keresésünkre indul, életünk történésein, embertársaink cselekedetein és lelkiismeretünk szaván keresztül bűnbánatra buzdít, mert számára mindennél fontosabb a mi megtérésünk, a halálból való feltámadásunk és örök boldogságunk.

Szent Péter és Szent Pál apostolok

Mt 16,13–19

Evangélium: Amikor Jézus Fülöp Cézareájának vidékére ment, megkérdezte tanítványait: „Kinek tartják az emberek az Emberfiát?” Ők ezt felelték: „Egyesek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások meg Jeremiásnak vagy egynek a próféták közül.” Erre megkérdezte őket: „És ti kinek tartotok engem?” Simon Péter válaszolt: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.” Jézus azt felelte neki: „Boldog vagy, Simon, Jónás fia! Mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én Atyám, aki a mennyekben van. És mondom neked: Te Péter vagy, és én erre a kősziklára fogom építeni egyházamat, s az alvilág kapui nem vesznek erőt rajta. Neked adom a mennyek országának kulcsait. Amit megkötysz a földön, meg lesz kötve a mennyekben is, és amit feloldasz a földön, föl lesz oldva a mennyekben is.”

Szentlecke: Engem ugyanis már kiöntenek, mint italáldozatot, elköltözésem ideje közel van. A jó harcot megharcoltam, a pályát végigfutottam, a hitet megtartottam. Készen vár már rám az igazságosság koszorúja, amelyet azon a napon megad nekem az Úr, az igazságos bíró, sőt nemcsak nekem, hanem mindazoknak, akik sóvárogva várják az ő eljövetelét. [...] De az Úr mellém állt, és erőt adott nekem, hogy az igehirdetés teljessé legyen általam, s tudomást szerezzen róla az összes nemzet. Így megszabadultam az oroszlán torkából. Az Úr megszabadít minden gonosz ármánytól, és meg fog menteni mennyei országa számára. Dicsőség neki mindörökkön örökké! Ámen!
(2Tim 4,6–8.17–18)

Péter és Pál apostolok ünnepén a szentírási szemelvények azt a gondolatot hangsúlyozzák, hogy Isten az emberi érdemektől függetlenül, saját tetszése alapján választ ki személyeket az apostolkodás feladatára, és adja meg az erőt a tanúságtevő munkához.

A földi élettől búcsúzó és az örök hazába készülő Pál apostol az első század közepén római fogságából írja Timóteus nevű munkatársának, hogy igehirdetésének sikerét egyedül Krisztusnak köszönheti. A történelemből tudjuk, hogy az apostol nem emberi érdemei alapján lett Krisztus követő-

jévé, hiszen megtérése előtt saját bevallása szerint is féktelenül üldözte Krisztus egyházát (vö. 1Kor 15,9). Isten kifürkészhetetlen titka, hogy a fanatikus zsidók közül miért éppen Pál szívét érintette meg kegyelmével, aki ezután kapcsolatba lépett Jézus tanítványaival, s kiemelkedett közülük azzal, hogy ő lett a pogányok, azaz a nem zsidó vallású népek legnagyobb apostola. Timóteushoz írt levelében arról tesz említést, hogy a fogsága előtti időkben, amikor már minden munkatársa elhagyta, a feltámadott Úr továbbra is vele maradt, és ő adott erőt neki, hogy a pogányok között befejezhesse a krisztusi örömhír terjesztésének művét.

Az evangéliumból kiviláglik, hogy Péter apostol sem a hús és a vér kinyilatkoztatásaként, azaz nem korlátozott emberként jutott el Jézus messiási mivoltának felismerésére, hanem a mennyei Atya ajándékaként. Az újszövetségi iratokból az is jól látszik, hogy Péternek nem voltak érdemei, ellenben bőséggel akadtak hibái, gyengeségei. Egy alkalommal Jézus sátánnak is nevezte őt, mert túlzottan emberi módon, és nem az Isten üdvözítő tervének megfelelően gondolkodott (vö. Mt 16,23). Ő az az apostol, aki lelkesen életét akarta adni Jézusért, de a főpap udvarán háromszor is megtagadta Mesterét. Péternek nem voltak érdemei, a mennyei Atya ajándékaként lett Jézus követőjévé, az evangélium hirdetőjévé, mi több, az egyház egységének látható alapjává és Krisztus erejében az egység munkálójává (vö. Lk 22,31–32).

A szentírási szemelvények és az isteni kiválasztásról szóló bibliai üzenet vigaszunkra és bátorításunkra szolgál. Bár nincs olyan kiemelkedő szerepünk, mint Péter vagy Pál apostoloknak, de Isten bennünket is kiválasztott, és a tanúságtevés nekünk is feladatunk. Megfontolandó tehát, hogy nem saját érdemeinkből, hanem Isten ajándékaként lettünk tanúságtevő keresztény emberekké, s ezt a tanúságtevést csak Isten erejében tudjuk végezni. Ezen az ünnepen köszönjük meg Istennek, hogy a sötét, távlatok nélküli világban az Ő ajándékaként a keresztény remény hirdetői lehetünk, egyben kérjük, segítsen, hogy az Ő erejében és az ünnepelt apostolok nyomába lépve mi is egész lényünkkel tudjunk tanúságot tenni az élet értelméről és halált legyőző örök távlatairól.

Évközi 13. vasárnap

Lk 9,51–62

Történt pedig, hogy amikor közeledtek felvételének napjai, [Jézus] elhatározta, hogy Jeruzsálembe megy. Követeket küldött maga előtt, akik el is indultak, és a szamaritánusok egyik helységébe érkeztek, hogy szállást készítsenek neki. Azok azonban nem fogadták be, mert Jeruzsálembe szándékozott menni. Ennek láttára tanítványai, Jakab és János ezt mondták: „Uram! Akarod-e, hogy kérjük, szálljon le tűz az égből, és eméssze meg őket?” De ő hozzájuk fordulva megfeddte őket, és elmentek egy másik faluba. Amint mentek az úton, valaki azt mondta neki: „Követlek téged, bárhová mész!” Jézus azt felelte neki: „A rókáknak odújuk van, az ég madarainak pedig fészük, az Emberfiának azonban nincs hová lehajtania a fejét.” Egy másiknak ezt mondta: „Kövess engem!” Az így felelt: „Uram! Engedd meg, hogy előbb elmenjek, és eltemessem apámat!” Jézus ezt válaszolta neki: „Hagyd a holtakra, hadd temessék el halottaikat; te pedig menj, hirdesd az Isten országát!” Egy másik is szólt neki: „Uram! követlek; de engedd meg, hogy előbb búcsút vegyek házam népétől!” Jézus azt felelte neki: „Aki kezét az ekére teszi és hátra tekint, nem alkalmas az Isten országára.”

A barátságtalan szamariai lakosokról szóló evangéliumi részletben Jézus egyrészt arról ad tanítást, hogy a keresztény hithirdetésnek nem szabad erőszakra épülnie, másrészt metaforákkal utal arra, hogy az evangélium hirdetőjének milyen jellemzőkkel kell rendelkeznie.

Az elbeszélés szerint Jézus tanítványai prófétai jellel, égből leszálló tűzzel akarják elpusztíttatni az őket elutasító barátságtalan szamariai lakosokat (vö. 2Kir 1,10). Jézus nem helyesli a tanítványok magatartását. Álláspontja világos: a szamariaiak visszautasították hívását, ő azonban nem fogja elvetni őket, és még kevésbé fog bosszút állni rajtuk: az Emberfia nem azért jött, hogy az emberek életét elveszítse, hanem „hogy megkeresse és megmentse azt, ami elveszett” (vö. Lk 19,10). Elutasítja azt a gondolatot, hogy az Isten országának örömhírét erőszakkal kell terjeszteni. Az evangélium olyan ajánlat, amelynek önerejéből kell utat törnie az emberi szívekhez, és nem fizikai vagy lelki kényszer hatására.

Az elbeszélés Jézusa az igehirdető jellemzőit három szóképpel világítja meg. – Az első jellemző az Istenbe vetett bizalom. Erre „az Emberfiának... nincs hová lehajtania a fejét” mondattal utal. A történeti Jézus emberi szempontból nagyon bizonytalan körülmények között, anyagi és erkölcsi támasz nélkül hirdette Isten országának örömhírét. Még az odúval rendelkező rókák és a fészekben lakó madarak is jobb helyzetben voltak, mint ő, akinek nem volt biztos és biztonságot nyújtó otthona. Vándorként tartózkodott a világban, egyetlen támasza Isten volt, és ez meg is látszott életén. Az evangélium hirdetőinek hasonló módon kell élniük: a bizonytalanságok közepette is láttatniuk kell életvitelükön, hogy bíznak Istenben. – A Jézus szándéka szerinti igehirdető másik jellemzője az, hogy legfontosabb feladatának az evangélium hirdetését tartja. A ‘hadd temessék el a halottak halottaikat’ rejtélyes szójátékkal Jézus nem azt akarja mondani, hogy ne adjuk meg halottainknak a végtisztességet. Inkább azt sugallja, hogy az ő tanítványainak elsősorban nem olyan dolgokkal kell foglalkozniuk, amelyek az üdvösség szempontjából jelentéktelen, felesleges vagy „holt ügyek”, hanem az örök életet biztosító isteni ország terjesztésén kell fáradozniuk: arról kell tanúságot tenniük, hogy Isten országának hirdetését tekintik életük legfontosabb feladatának. – A Jézus elgondolása szerinti igehirdető harmadik jellemzője az eltökéltség és céltudatosság. Erre a jellemzőre utal az eke szarvát irányító földműves alakját felidéző szókép. A régi korok parasztembere, aki igásállat vontatta ekével művelte a földet, csak akkor tudott egyenesen szántani, ha tekintetét előreszegezte. Jézus a metaforával arra figyelmeztet, hogy az evangélium hirdetésére vállalkozó tanítványnak sem szabad visszakacsingatni, visszavágyakozni földhözragadt, pogány múltja felé, amelyben a világ értékei eltakarták Isten arcát, hanem a dicsőséges feltámadás végső céljára szegezett tekintettel, egyenesen előre haladva kell hirdetnie az isteni ország megvalósulásának örömhírét.

Az evangéliumi részlet tanítását megfontolva kérjük a mennyei Atyát, segítsen, hogy az evangéliumot szelíden, erőszak nélkül, de határozottan, Jézus útmutatásának szellemében tudjuk hirdetni a világban!

Évközi 14. vasárnap

Lk 10,1–12.17–20

Ezek után az Úr kiválasztott más hetvenkettőt, és elküldte őket kettesével maga előtt minden városba és helységbe, ahova menni készült. Azt mondta nekik: „Az aratnivaló sok, de a munkás kevés. Kérjétek azért az aratás Urát, küldjön munkásokat az aratásába. Menjetek! Íme, úgy küldelek titeket, mint bárányokat a farkasok közé. Ne vigyetek erszényt, se tarisznyát, se sarut, és az úton senkit se köszöntsetek. Ha valamelyik házba bementek, először ezt mondjátok: »Békesség e háznak!« Ha a békesség fia lakik ott, rászáll a ti békességetek; ha pedig nem, visszaszáll rátok. Maradjatok ugyanabban a házban, egyétek és igyátok, amijük van, mert méltó a munka a maga bérére. Ne járjatok házról-házra. Ha valamelyik városba betértek, és ott befogadnak titeket, egyétek, amit elétek tesznek. Gyógyítsátok meg az ott lévő betegeket, és mondjátok nekik: »Elközelgett hozzátok az Isten országa.« Ha pedig egy városba betértek, és nem fogadnak be titeket, menjetek ki az utcára, és mondjátok: »Még a port is lerázzuk nektek, amely a ti városotokban lábainkra tapadt; tudjátok meg azonban, hogy elközelgett az Isten országa.« Mondom nektek: Szodomának könnyebb lesz a sorsa azon a napon, mint annak a városnak.” Amikor a hetvenkettő visszatért, örömmel mondták: „Uram! Még az ördögök is engedelmeskednek nekünk a te nevedben!” Ő azt felelte nekik: „Láttam a sátánt: mint a villám, úgy zuhant le az égből. Íme, hatalmat adtam nektek, hogy kígyókon és skorpiókon járjatok, s minden ellenséges hatalmon, és semmi sem fog ártani nektek. De ne annak örüljétek, hogy a lelkek engedelmeskednek nektek, hanem annak örüljétek, hogy nevettek fel van írva a mennyben.”

A keresztény örömhír lényege abban foglalható össze, hogy Jézus szenvedése és kereszthalála által kiszabadította az emberiséget a bűn fogságából: így mindazok, akik tudatosan vagy legalábbis lelkiismeretük szavát követő életvitelükkel az ő feltámadt életébe kapcsolódnak, haláluk után eljuthatnak a mennyei boldogságba. Az evangéliumi részletben arról olvastunk, hogy Jézus az apostolok mellé kiválaszt még hetvenkét tanítványt, akiknek az a feladatuk, hogy terjesszék ezt az örömhírt az emberek között. A hetven-

kettes szám szimbolikus értékű adat. A Teremtés könyvének 10. fejezetében szereplő „népek táblájára”, az emberiség egész családjára, vagyis arra utal, hogy a tanítványoknak Izrael határain túl is terjeszteniük kell az élet értelméről szóló evangéliumot.

A leírás szerint a tanítványok legfontosabb feladata az örömhír tolmácsolása. Ezt a tanítást Jézus a korabeli Palesztina kultúrájának elemeit figyelembe véve fogalmazza meg. – A tanítványnak kérnie kell az aratás Urát: állandó kapcsolatban kell lennie Istennel, gyakran kell imádkoznia azért, hogy az Úr adjon neki munkatársakat, hiszen Isten országának terjesztése hatalmas feladat. – A misszionáriusnak bárányként kell hirdetnie az örömhírt farkasok között: szelíden, de határozottan kell képviselnie Jézus tanítását egy ellenséges világban, és bíznia abban, hogy Isten, aki az Ószövetség képnyleve szerint hűséges bárányainak pásztora (vö. Zsolt 23), megvédelmezi őt. – Nem szabad az útra tarisznját, botot vagy sarut vinnie. Nyilvánvaló, hogy ez az útmutatás nem betű szerint értendő. Jézus csupán azt hangsúlyozza, hogy a tanítvány ne túlozza el a missziós úthoz szükséges anyagi feltételek biztosítását, hanem szerényen haladjon előre, mutassa meg az embereknek, hogy ő elsősorban Isten gondviselésében bíz, és nem a hithirdetés sikerét elősegítő anyagi javakban. – „Az úton senkit se köszöntetek” felszólítás sajátos módon fejezi ki, hogy az evangélium hirdetése halasztást nem tűrő feladat. A régi keleten (a karavánok találkozásánál) a köszöntés hosszadalmas, bonyolult szertartás volt. Jézus arra utal, hogy a misszionáriusnak nem szabad időt rabló, felesleges dolgokkal foglalkoznia. – Gyógyítsátok a betegeket – mondja a tanítványoknak. E felszólítással elsősorban nem orvosi vagy ápolói tevékenységre buzdít, hanem a tanúságtevésre: a tanítvány elsősorban úgy gyógyítja a testi-lelki bajokban sínylődő embereket, hogy felcsillantja a reményt, miközben azt hirdeti: elérkezett a világba az életnek értelmet és örök távlatokat nyújtó Isten országa.

Valamennyien a hetvenkét tanítványnak a szellemi örökösei vagyunk. A szentmisén ahhoz kérjük a mennyei Atya segítségét, hogy Jézus útmutatásának szellemében legyünk képesek hirdetni a feltámadás és az örök élet reményét a világban!

Évközi 15. vasárnap

Lk 10,25–37

Ekkor fölállt egy törvénytudó, hogy próbára tegye [Jézust], és így szólt: „Mester! Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” Ő ezt válaszolta neki: „Mi van írva a törvényben? Hogyan olvasod?” Az így felelt: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből, minden erődből és egész elmédből; felebarátodat pedig, mint önmagadat”. Erre ő így szólt: „Helyesen feleltél! Tedd ezt, és élni fogsz.” De az igazolni akarta magát, ezért megkérdezte Jézust: „De ki az én felebarátom?” Jézus akkor így kezdett beszélni: „Egy ember Jeruzsálemből Jerikóba ment, és rablók kezébe került. Azok kifosztották, véresre verték, majd félholtan otthagyták és eltávoztak. Történetesen egy pap ment azon az úton lefelé; látta, de továbbment. Hasonlóképpen egy levita is, amikor ahhoz a helyhez ért és látta őt, elment mellette. Egy szamariainak is arra vitt az útja. Oda ment, és amikor meglátta, megkönyörült rajta. Odalépett hozzá, olajat és bort öntött a sebeire, és bekötözte; azután föltette teherhordó állatára, elvitte egy fogadóba és ápolta. Másnap elővett két dénárt, odaadta a fogadosnak, és ezt mondta: »Viseld gondját neki, és ha többet költenél, amikor visszatérek, megadom neked.« Mit gondolsz, e három közül melyik volt felebarátja annak, aki a rablók kezébe került?” Az így felelt: „Az, aki irgalmasságot cselekedett vele.” Jézus erre azt mondta neki: „Menj, és te is hasonlóképpen cselekedjél!”

A keresztény időszámítás kezdete körül valahol Palesztinában a híres Hillél rabbit arra kérte egy pogány, hogy fejtse ki neki a zsidó vallás lényegét olyan rövid idő alatt, míg ő fél lábon bír állni. A rabbi rövid gondolkodás után így válaszolt: „Ami neked nem kívánatos, felebarátodnak se tedd. Ebben áll az egész törvény, a többi csak magyarázat. Menj, és tanuld meg!” Az evangélium Jézusa hasonló tömörséggel válaszol, amikor egy törvénytudó a „mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” kérdéssel tanításának lényege felől érdeklődik. Emlékezetbe idézi az Isten és a felebarát iránti szeretet ószövetségi parancsát (vö. MTörv 6,5; Lev 19,18), majd példabeszéd keretében határozott tartalmat ad a felebarát fogalmának, miközben rámutat: az Isten és a felebarát iránti tevékeny szeretet elválaszthatatlan egymástól.

Az ószövetségi zsidóságban a felebarát szó a honfitársat, a választott nép tagjait jelölte, valamint azokat az idegeneket, akik Izrael területén laktak, illetve úgy tértek a zsidó hitre, hogy minden tekintetben elfogadták a zsidó vallást. A szamaritánust a zsidók nem tartották felebarátnak, hiszen felfogásuk szerint Szamaria tartomány lakói nem voltak minden tekintetben zsidók, nem voltak pontos ismereteik Istenről, s ezért nem megfelelő módon gyakorolták az istentiszteletet sem. Valószínűleg a Jézusnak kérdést feltevő törvénytudó is így vélekedett Szamaria lakóiról. A jézusi példázatban mégis a szamaritánus bizonyul igazi felebarátnak. Ebből az következik, hogy Jézus felfogása szerint nemzeti és vallási hovatartozástól függetlenül minden ember felebarát, aki önzetlenül segítséget nyújt másoknak, vagy éppenséggel mások segítségére szorul.

Jézus azt is érzékelteti, hogy az egymással elválaszthatatlanul összekapcsolódó Istenszeretet és embertárs iránti szeretet nem jámbor ájtatoskodás vagy érzelem, hanem Isten szándékának megfelelő tevékenység. A pap és a levita helytelenül elválasztja egymástól az Isten és az embertárs iránti szeretetet, fontosabbnak tartják az Isten iránti szeretetet, s úgy gondolják, ezt azzal nyilváníthatják ki, hogy minden más isteni útmutatást félretéve pontosan megtartják a vallási szertartásokat. Talán azért sietnek, nehogy lekéssenek a templomi szolgálatról. Jézus elutasítja ezt a felfogást, és rámutat: az ember elsősorban nem ajkával vagy szertartásaival mutathatja ki Isten iránti szeretetét, hanem azzal, hogy az Ő legfontosabb parancsának megfelelően a felebarát iránti tevékeny szeretetet gyakorolja. Példázatából világos: nem a pap és levita, hanem a zsidók által nem sokra tartott szamaritánus sejtette meg szíve mélyén ezt az összefüggést. Ő volt ugyanis az, aki belátta: azzal fejezheti ki legjobban Isten iránti szeretetét, ha az Ő jóságát és emberszeretetét képviselve irgalmasságot gyakorol bajba jutott embertársával.

A szentmisén arra kérjük Istent, adjon erőt számunkra, hogy mindenkor az irgalmas szamaritánus magatartását követve tudjunk segíteni a rászoruló embereken, hogy majdan velük együtt eljuthassunk az üdvösségre, az örök életre.

Évközi 16. vasárnap

Lk 10,38–42

Történt pedig, hogy amikor továbbmentek, [Jézus] betért egy faluba, ahol egy Márta nevű asszony befogadta őt házába. Volt neki egy Mária nevű húga, aki az Úr lábához ülve hallgatta szavait, Márta pedig sürgött-forgott a sok házi dologban. Egyszer csak megállt, és így szólt: „Uram! Nem törődsz velem, hogy a testvérem egyedül hagy engem szolgálni? Szólj már neki, hogy segítsen!” Az Úr ezt válaszolta neki: „Márta, Márta! Sok mindenre gondod van és sok mindennel törődsz, pedig csak egy a szükséges. Mária a jobbik részt választotta, és nem is veszíti el soha.”

Ha úgy értelmezzük az evangéliumi részlet tanítását, hogy Jézus az imádságos, szemlélődő életvitelt értékesebbnek tartja a tevékenységnél, a felebaráti szeretet gyakorlásánál, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a Názáreti Mester ellentmond önmagának. A „nem mindenki, aki azt mondja nekem: Uram, Uram! megy be a mennyek országába, csak az, aki megteszi Atyám akaratát” (Mt 7,21) mondásában ugyanis éppen az ellenkezőjét állítja, amikor a tevékenység értékét emeli ki. Feloldható ez az ellentmondás? A kérdésre választ kapunk, ha az elbeszélés két szereplőjének magatartását alaposabban megvizsgáljuk, és megpróbáljuk megérteni, hogy Jézus mire akart tanítani, amikor dicsérő szavakkal illette Máriát.

Márta a tevékeny életvitel megtestesítője: ő nem kapni szeretne valamit Jézustól, hanem adni akar neki valamit. Magatartásával nincs különösebb baj azon kívül, hogy lázas tevékenysége, háziasszonyi munkája közben szinte teljesen megfeledkezik vendégéről, illetve arról, hogy a vendég talán nem csupán azért jött, hogy egy jó ebédet kapjon. Mária a szemlélődő, a Jézusra figyelő magatartást, azt az embert képviseli, aki elsősorban kapni szeretne valamit Jézustól. Csak látszólag feledkezik meg a tevékenységről, a vendéglátás elemi szabályairól, hiszen a vendégre figyelés, a vele való beszélgetés éppúgy tevékenység, mint a sütés és a főzés. Jézus őt dicséri meg, s róla mondja, hogy a jobbik részt választotta. Ezzel azonban nem azt akarja mondani, hogy a szemlélődés értékesebb, mint a tevékenység,

hanem azt, hogy az órá figyelésből táplálkozó cselekvés értékesebb a személyére figyelést mellőző tevékenységnél.

Az evangéliumi elbeszélés tehát nem a szeretet gyakorlását állítja szembe a szemlélődő, imádkozó életvitellel, hanem azt tudatosítja bennünk, hogy a mindennapi élet tevékenységei, szolgáló cselekedetei csak akkor válhatnak maradandó értékűvé, ha Jézus szavainak hallgatása kíséri és hatja át azokat. Az egyetlen szükséges tehát nem a tetteket teljesen mellőző szemlélődő élet, hanem az olyan életvitel, amelyben az ember az imádság közben és abból táplálkozva válik tevékenyvé, azaz a Jézusra figyelés közben válik a felebaráti szeretet gyakorlójává.

Évközi 17. vasárnap

Lk 11,1–13

Történt egyszer, hogy [Jézus] valahol éppen imádkozott, és amint befejezte, tanítványai közül az egyik azt mondta neki: „Uram! Taníts meg minket imádkozni, ahogy János is megtanította tanítványait.” Erre azt válaszolta nekik: „Amikor imádkoztok, ezt mondjátok: Atyánk! Szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod! Mindennapi kenyerünket add meg nekünk naponta, és bocsásd meg a bűneinket, miképpen mi is megbocsátunk minden ellenünk vétkezőnek, és ne vígy minket kísértésbe.” Azután így szólt hozzájuk: „Ha közületek valamelyiknek barátja van, és az odamegy hozzá éjjélkor, s azt mondja neki: »Barátom! Adj nekem kölcsön három kenyeret, mert egy barátom érkezett az útról hozzánk, és nincs mit adnom neki.«; a másik viszont belülről ezt feleli: »Ne zavarj, az ajtó már be van zárva, gyermekeim is ágyban vannak velem együtt, nem kelhetek föl, hogy adjak neked!« Mondom nektek: ha nem is kelne föl, hogy adjon neki azért, mert a barátja, mégis, alkalmatlankodása miatt fölkel, és ad neki annyit, amennyire szüksége van. Ezért mondom nektek: Kérjetelek, és adni fognak nektek, keressetek, és találtok, zörgessetek, és ajtót nyitnak nektek. Mert mindaz, aki kér, kap, aki keres, talál, és a zörgetőnek ajtót nyitnak. Melyik az az apa közületek, aki, ha a fia halat kér, hal helyett kígyót ad neki? Vagy ha tojást kér, talán skorpiót nyújt neki? Ha tehát ti, bár gonoszak vagytok, tudtok jól adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább adja a Szentlelket mennyei Atyátok azoknak, akik kérik tőle!”

Az evangéliumi részletben Jézus a kérő imádságról ad tanítást, s példázataiban azt hangsúlyozza, hogy a mennyei Atya mindig meghallgatja kéréseinket. Mivel e tanításnak gyakorta ellene mond az a tapasztalat, hogy nagyon sok kérésünk látszólag nem talál meghallgatásra, gondolkodjunk el egy kicsit azon, hogy Jézus miért állítja az ellenkezőjét. Két gondolatot szeretnék hangsúlyozni.

Az egyik gondolat az, hogy a kérő és a megismételt imádságra mindig az embernek van szüksége, és nem az Istennek. Nem azért kell kérnünk Istentől, mert Ő nem tudja, hogy mire van szükségünk; és kéréseinket nem

azért kell újra és újra megfogalmaznunk, hogy a kérő emberek tömegében valahogyan feltűnjünk a Mindenhatónak. – A jó szülő tisztában van azzal, hogy gyermekének mire van szüksége. Mégis arra tanítja őt, hogy kérjen. Azt akarja ugyanis, hogy gyermeke érett személyiséggé váljék, s növekedjék benne az emberekbe, elsősorban a szüleibe vetett bizalma. Adott esetben megismételteti a kéréseket, hogy gyermeke tisztába jöjjön az értékek rendjével, és csak olyasmit kérjen, ami valóban fontos fejlődéséhez. Isten a jó szülőhöz hasonlóan bánt velünk. Azt akarja, hogy személyes kapcsolatba kerüljünk vele, erősödjék az iránta való bizalmunk, s hogy rádöbbenjünk: életünknek csak Vele együtt van értelme. Arra buzdít, hogy ismételjük meg, fogalmazzuk át kéréseinket, hogy így megismerjük a helyes értékrendet, és csak olyasmért fohászkodjunk, ami valóban fontos számunkra. Arra tanít, hogy elsősorban ne e világi csecsebecséket, hanem magát a Szentlelket kérjük.

A másik gondolat, amit hangsúlyozni szeretnék, az, hogy Isten mindig meghallgatja kéréseinket. Ám ezzel kapcsolatban tudnunk kell: Ő nem úgy hallgat meg bennünket, hogy kedvünkért megváltoztatja a történelem vagy a természet menetét, hanem úgy, hogy imánkra való tekintettel eleve beleszövi a teremtésbe azokat a segítő tényezőket, amelyek révén a fohászkodók vagy azok, akikért imádkoznak, szabadon közelebb kerülhetnek Hozzá. Ez érvényes abban az esetben is, ha elhunyt személyekért imádkozunk. Isten örök jelenben él, számára történelmünk minden pontja jelenvalóság. Így érthető, hogy ha a jelenben imádkozom például a régen elhunyt nagyanyámért, akkor ez nem értelmetlen és nem felesleges cselekedet. Isten ugyanis az Ő örök jelenében eleve látja, hogy imádkozni fogok nagyanyámért, s kifejezetten az én mostani imámra való tekintettel beleszötte nagymamám életébe azokat a motívumokat, amelyek annak idején közelebb segítették őt Istenhez, azaz örök céljának eléréséhez.

A mondottak figyelembevételével bizakodva mondjuk el kérő imáinkat a jövőben is. Legyünk állhatatosak, fogalmazzuk meg újra és újra kéréseinket, hogy e kérő imák által Isten felkészíthesse lényünket az örök boldogságra, s ugyanezt tehesse azokkal is, akikért itt a földön imádkozunk.

Évközi 18. vasárnap

Lk 12,13–21

Valaki megszólította [Jézust] a tömegből: „Mester! Mondd testvéremnek, hogy ossza meg velem az örökséget!” Ő azt felelte neki: „Ember! Ki tett engem bírónak vagy végrehajtónak közöttetek?” Aztán így szólt hozzájuk: „Vigyázzatok és őrizzétek minden kapzsiságtól, mert nem a vagyonban való bővelkedéstől függ az ember élete.” Példabeszédet is mondott nekik: „Egy gazdag embernek a földje bőséges termést hozott. Akkor így gondolkozott magában: »Mit tegyek? Nincs hová gyűjtsem a termésemet.« Majd azt mondta: »Ezt fogom tenni: Lebontom magtárait, nagyobbakat építek, és oda gyűjtöm minden termésemet és vagyonomat. Azután azt mondom lelkemnek: Én lelkem! Van sok javad, sok esztendőre eltéve; nyugodjál, egyél, igyál, élvezd az életet!« Isten azonban így szólt hozzá: »Esztelen! Még az éjjel számonkérlek téled lelkedet. Kié lesz mindaz, amit szereztél?« Így jár az, aki kincset gyűjt magának, és nem az Istenben gazdag.”

Az evangéliumi részletben Jézus az e világi értékek mulandóságára utalva arra buzdítja hallgatóit, hogy az Isten szerinti gazdagságra törekedjenek.

A példázatban szereplő gazdag ember azt tervezi, hogy boldog, nyugodt életet biztosít önmaga számára. Elképzelése szerint felhalmozza majd a javakat, hogy aztán zavartalanul élvezhesse az életet. Látszólag mindennel számol, csak a legfontosabbal nem: nem gondol halála órájára, illetve arra, hogy egyszer mindent itt kell hagynia a földön. A példázatból kiderül, hogy a gazdag nem éri el célját. A földi javak ugyanis nem adnak igazi boldogságot, biztonságot, s főleg nem biztosítják az örök életet. – Jézus helyteleníti a gazdag ember magatartását, és arra buzdítja hallgatóit, hogy Isten szerint gazdagodjanak. Olyan belső javakat gyűjtsenek, amelyek Isten előtt is kedvesek, és átvihetők az örök életbe. Az evangélium más részleteiből kiviláglik, hogy az anyagi és szellemi javakat megosztó szeretet az a mennyei kincs, amely maradandó módon teszi gazdaggá az embert.

Felvetődik a kérdés: vajon mennyiben szól ez a példázat nekünk, akik anyagi szempontból nem vagyunk dúsgazdag emberek. A választ meg-

kapjuk, ha figyelembe vesszük, hogy Jézus szóhasználatában a rosszalló értelemben vett gazdag nem csupán az, akinek nagy vagyona van, hanem mindaz, aki túlzottan ragaszkodik azokhoz a földi értékekhez, amelyek eltakarják előle Isten arcát, s nem tud kellőképpen bízni Istenben, s nem képes anyagi és szellemi javait szeretetben megosztva Isten szándéka szerint gazdagodni. Ha tehát anyagi szempontból nem is vagyunk tehetősök, velünk is előfordulhat, hogy túlzottan ragaszkodunk a világ értékeihez: gazdaggá válunk, mert szívünk mélyén képtelenek vagyunk igazán elfogadni, hogy Isten gazdagsága nélkül semmit sem ér, illetve értelmetlen a földi életünk. A belátásnak ez a hiánya nem feltétlenül erkölcsi hiba, hanem emberi korlátainkból fakadó állapot. Gyengék vagyunk, s bármennyire igyekszünk, önerőnkől képtelenek vagyunk kikecmeregni nehéz helyzetünkéből, képtelenek vagyunk megfelelő távolságba kerülni a világ értékeitől, s szívünk mélyén nem tudjuk igazán elfogadni, hogy egyedül az Istennel való találkozás tehet bennünket gazdaggá. Ilyenkor úgy gondolkodunk, mint az apostolok, akik hallván Jézus mondását (Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bemenni az Isten országába), kétségbeesetten kérdezték egymástól: „Akkor hát ki üdvözülhet?” Gondoljunk azonban arra is, hogy bár Jézus jogosnak tartotta problémájukat, kérdésüket végül is megválaszolta: „Az embereknek lehetetlen ez, de Istennek nem; mert Istennek minden lehetséges” – mondta a tanítványoknak (vö. Mk 10,24–27). S ez azt jelenti: Isten segítségével az ember azt is meg tudja tenni, amit pusztán emberi erővel képtelen lenne megcselekedni.

Gondoljunk el az evangéliumi részlet tanításán, s igyekezzünk megszabadulni azoktól az anyagi és szellemi javaktól, amelyek eltakarják előlünk Isten arcát, és lehetetlenné teszik, hogy Jézus útmutatását követve mennyei kincseket gyűjtsünk. Amikor pedig ez a megszabadulási kísérlet túl nehéznek bizonyul, imádkozzunk, s kérjük Isten segítségét, aki lehetővé tudja tenni számunkra azt, aminek megtétele emberi erőinket felülmúlja.

Urunk színeváltozása

Lk 9,28b–36

Történt pedig e beszéd után mintegy nyolc nappal, hogy [Jézus] maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, és felment a hegyre imádkozni. Miközben imádkozott, arcának színe elváltozott, a ruházata fehér lett és fényben sugárzó. És íme, két férfi beszélgett vele, Mózes és Illés, akik dicsőségben megjelentek, és beszéltek az ő eltávozásáról, amelyet Jeruzsálemben készült beteljesíteni. Pétert és a vele lévőket elnyomta az álom. Amikor felébredtek, látták dicsőségét, és a két férfit, akik ott álltak vele. És történt, hogy amikor eltávoztak tőle, Péter ezt mondta Jézusnak: „Mester! Jó nekünk itt lenni! Hadd csináljunk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet!” Nem tudta ugyanis, hogy mit mond. Amíg ezeket mondta, felhő szállt le, és elborította őket. Amint a felhőbe jutottak, félelem fogta el őket. A felhőből szózat hallatszott: „Ez az én választott Fiam, őt hallgassátok.” Mikor a szózat elhangzott, Jézus egyedül maradt. Ők pedig hallgattak, és senkinek sem szóltak azokban a napokban mindarról, amit láttak.

A Jézus színeváltozásáról szóló evangéliumi részlet a megdicsőülés és a szenvedés összefüggésének titkára irányítja figyelmünket. A szimbólumokat tartalmazó leírás, amelynek történeti alapja valószínűleg Jézus egyik elragadtatási élménye volt, azt fogalmazza meg, hogy a tanítványok már Jézus feltámadása előtt is megsejtettek valamit az ő isteni dicsőségéből, de ezt a felismerésüket nem tudták összeegyeztetni a szenvedő emberként megnyilvánuló Jézus alakjával. Jézus isteni dicsőségére a leírásban az ószövetségi próféták megjelenésének szimbóluma, illetve a teofánia jelképei utalnak. A zsidó néphit szerint a végső időkben újra el fog jönni Mózes és Illés próféta. Amikor a leírás szerzője a színeváltozás jelenetében az Ószövetség két kiemelkedő személyiségét Jézus mellé állítja, ezzel jelképes formában azt fejezi ki: az elragadtatási élmény tanúiként az apostolok megsejthették, hogy Jézus az a Messiás, akiben elérkezett a végső idő, az isteni ígéretek beteljesülésének kezdete. A teofánia más jelképei (a színeváltozás, a fehér ruha, a felhő és az égi szózat) a szimbólumok nyelvén azt hirdetik: a tanítványok valamiképpen azt is megsejtették, hogy ez a Messiás minden vára-

kozást felülmúlva nem csupán törékeny ember, hanem az isteni világhoz tartozó dicsőséges lény, olyan titokzatos személy is, aki nagyon szoros kapcsolatban van a mennyei Atyával.

A színeváltozás jelképei azonban a tanítványoknak a Jézus emberi mivoltára vonatkozó tapasztalatát is hangsúlyozzák. E tapasztalat szerint az isteni dicsőséget mutató Messiás sebezhető, szenvedő ember is, aki sorsközösséget akar vállalni embertestvéreivel. Erre utal a Jézust választott Fiának nevező égi hang szimbóluma. E jelképpel a teofánia szerzője arra utal, hogy ez a „választott fiú, akiben Istennek kedve telik”, azonos az Izajás prófétánál szereplő szenvedő Szolgával (vö. Iz 42,1; 53), aki sorsközösséget vállal bűnös embertestvéreivel, hogy szenvedése és halála által megigazulttá tegye az embereket, azaz képessé tegye őket a bűnbánatra és arra, hogy felkészülhessenek az Istennel való találkozásra.

A leírás szerint az apostolok döbbenten állnak, érzéseik és gondolataik kavarnak, mert képtelenek megbarátkozni azzal a felismeréssel, hogy az isteni vonásokat mutató Messiásnak szenvednie kell. Sokat kell még éreldődniük ahhoz, hogy belássák: Jézusnak a szenvedés útján kell haladnia, hogy Isten dicsősége teljesen megnyilvánulhasson rajta, s az emberek számára is megszerezhesse a dicsőséges feltámadás lehetőségét.

Tapasztalatból tudjuk, hogy az apostolok kései utódaiként mi sem vagyunk képesek könnyen elfogadni a dicsőség és a szenvedés összefüggésének titkát. Ezért a szentmisén fohászkodjunk Istenhez! Kérjük Őt, segítsen bennünket a dicsőség és a szenvedés titokzatos összefüggésének elfogadásában! Támogasson bennünket, hogy szenvedésekkel átszőtt földi életünk lezárulása után eljuthassunk majd annak a Jézusnak boldogító társaságába, aki szenvedése árán jutott el a feltámadás isteni dicsőségébe, és ugyanezzel a szenvedéssel szerezte meg számunkra is a dicsőséges feltámadás lehetőségét és örömét.

Évközi 19. vasárnap

Lk 12,32–48

[Abban az időben Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Ne félj, te kisdéd nyáj, mert úgy tetszett a ti Atyátoknak, hogy nektek adja az országot. Adjátok el, amitek van, és adjátok oda adomány gyanánt; készítsetek magatoknak el nem avuló erszényeket, kifogyhatatlan kincset a mennyben, ahol a tolvaj nem fér hozzá, és a moly meg nem rágja. Mert ahol a kincsetek, ott lesz a szívetek is. Legyen a csípőtök felövezve, a lámpásotok pedig meggyújtva. Hasonlítsatok azokhoz az emberekhez, akik urukat várják, mikor visszatér a menyegzőről, hogy mihelyt jön és zörget, azonnal ajtót nyissanak neki. Boldogok azok a szolgák, akiket az úr ébren talál, amikor megérkezik. Bizony, mondom nektek: felövezi magát, asztalhoz ülteti őket, aztán megy, és kiszolgálja őket. S ha a második őrváltásor vagy a harmadik őrváltásor jön, és így találja őket, boldogok azok a szolgák. Azt is tudjátok meg: ha tudná a házigazda, hogy melyik órában jön a tolvaj, nem engedné betörni a házába. Ti is legyetek készen, mert amelyik órában nem is gondoljátok, eljön az Emberfia.” Péter ekkor megkérdezte: „Uram! Nekünk mondd ezt a példabeszédet, vagy mindenkinek?” Az Úr így válaszolt: „Mit gondolsz, ki az a hű és okos intéző, akit az úr a háza népe fölé rendel, hogy idejében kiadja részüket az élelemből? Boldog az a szolga, akit ura ebben a munkában talál, amikor megérkezik. Bizony, mondom nektek: minden vagyona fölé rendeli őt. De ha ez a szolga azt mondja magában: »Késik az én uram«, és verni kezdi a szolgákat és szolgálókat, eszik-iszik és részegeskedik, megjön annak a szolgának az ura azon a napon, amelyen nem várja, és abban az órában, amelyet nem ismer. Kegyetlenül megbünteti és a hűtlenek sorsára juttatja. Az a szolga pedig, aki ismerte ura akaratát, de nem hajtotta végre azt és nem cselekedett akarata szerint, sok verést fog kapni. Aki pedig nem ismerte, és úgy tette azt, amiért büntetést érdemel, kevesebb verést kap. Mert attól, akinek sokat adtak, sokat fognak követelni, és attól, akire sokat bíztak, többet fognak számonkérni.”

Az evangéliumi példázatok kulcsszava a virrasztás. Jézus arra buzdítja hallgatóit, hogy virrasztva, felkészülten várják az ő második eljövetelét. Ez a második eljövetel egy folyamat, amely Jézus föltámadásával már megkezd-

dődött, és halálunk pillanatában, illetve a történelem végén fog teljes dicsőségében nyilvánvalóvá válni. Sem halálunk pillanatát, sem a történelem végének időpontját nem tudjuk kiszámítani. A történeti Jézus ugyanis egyértelműen tanítja, hogy a világ végének napját, óráját a mennyei Atyán kívül senki sem tudja (vö. Mt 24,36; 25,13; Mk 13,32). Az evangéliumi példázatok szerint a föltámadt Krisztus olyan kiszámíthatatlanul fog eljönni, mint a menyegzőről hazatérő ház ura vagy a házba behatoló tolvaj. Ezért állandóan készen kell lennünk.

A virrasztás és a készenlét nem azért szükséges, mert a feltámadt Krisztus megbüntet, ha felkészületlenül állunk elébe, hanem azért, hogy felkészülve el tudjuk majd viselni a találkozás leírhatatlan örömét, amelyre a példázatban a szolgáit asztalhoz ültető és kiszolgáló úr szokatlan magatartása utal. Megfontolandó, hogy a váratlan nagy örömbé is bele lehet halni! Jézus azért kéri a felkészülést a vele való végső találkozásra, hogy ez az esemény olyan hatalmas és maradandó örömet jelentsen számunkra, amelyet majd egy örökkévalóságon keresztül is el tudunk „viselni”.

Nyilvánvaló, hogy a virrasztás nem betű szerint értendő magatartás, hanem azonos a hétköznapi életben történő keresztény helytállással. Nézzünk néhány példát! Azok a nagyszülők, akik imáikkal, cselekedeteikkel, életpéldájukkal mindent megtesznek azért, hogy gyermekeik és unokáik közelebb kerüljenek Krisztushoz, létük egyetlen értelméhez, arról tesznek tanúságot, hogy virrasztó életet élnek. Azok a szülők, akik gyermekeik számára nem csupán az e világi boldogulást próbálják biztosítani, hanem felkészítik őket a Krisztussal való nagy találkozásra is, voltaképpen virrasztó életet élnek, hiszen Krisztusra várakozó magatartásukról tesznek bizonyosságot. Azok a magányos nők és férfiak, akik elhagyatottságuk minden kínját följánlják szűkebb és tágabb környezetük tagjainak örök boldogságáért, s ily módon megszabadulva egyedüllétük szörnyű terhétől, tevékeny szeretettel fordulnak rászoruló embertársaik felé, életükkel igazolják, hogy felkészülten várják a Krisztussal való találkozás pillanatát.

A szentmisén gondolkodjunk el a példázatok tanításán, és kérjük a mennyei Atyát, adjon nekünk erőt és kitartást ehhez a virrasztó élethez, hogy földi életünk lezárulása után az örök lakoma asztalközösségébe kerülhessünk a föltámadt Krisztussal.

Szűz Mária mennybevétele (Nagyboldogasszony)

Lk 1,39–56

Mária pedig útra kelt azokban a napokban, és sietve elment a hegyek közé, Júda városába. Bement Zakariás házába, és köszöntötte Erzsébetet. És történt, hogy amint Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, felujjongott méhében a magzat, és Erzsébet eltelt Szentlélekkel. Hangosan felkiáltott: „Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse! De hogyan történhet velem az, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám? Mert íme, amint fülemben felhangzott köszöntésed szava, felujjongott a magzat méhemben. És boldog vagy te, aki hittél, mert be fog teljesedni, amit az Úr mondott neked.” Mária erre így szólott: „Magasztalja lelkem az Urat, és szívem ujjong megváltó Istenemben, mert tekintetre méltatta szolgálója alázatosságát. Íme, mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék, mert nagy dolgot cselekedett velem a Hatalmas, és Szent az ő Neve. Irgalma nemzedékről nemzedékre azokra száll, akik őt félik. Hatalmas dolgokat művelt karja erejével, szétszórta a gondolataikban kevélykedőket. Hatalmasokat levetett a trónról, és kicsinyeket felemelt. Éhezőket betöltött jókkal, és üresen bocsátott el gazdagokat. Felkarolta Izraelt, az ő szolgáját, megemlékezve irgalmasságáról, amint megmondta atyáinknak, Ábrahámnak és utódainak mindörökre.” És Mária nála maradt mintegy három hónapig, azután hazatért.

Nagyboldogasszony napján Mária mennybevételét ünnepeljük. Azt a hit-igazságot tudatosítjuk, amelyet XII. Pius pápa 1950-ben úgy fogalmazott meg, hogy a Boldogságos Szűz Mária földi életpályájának befejezése után testével és lelkével együtt felvétetett a mennyei dicsőségbe. Arra a kérdésre, hogy hol van a mennyország, és milyen természetű testben tartózkodik ott Mária, nem tudunk válaszolni. Ez a világ transzcendens, túl van érzékelő tapasztalatunk és fogalmi ismereteink határán. Gondoljuk csak el: ha egy ikerpár tagjai, akiknek a maguk módján már van tapasztalatuk anyjuk valóságáról, magzati állapotban meg tudnák osztani egymással élményeiket, s együttesen megpróbálnának képet alkotni édesanyjukról, milyen eredményre jutnának? Nyilvánvaló, hogy képtelenek lennének fogalmat alkotni

édesanyjuk mosolygó tekintetéről, hajának színéről és szeretetreméltó lényéről. Nem tudnának képet alkotni, mert a méhen kívüli világ a maga sokszínű valóságában az ő létállapotukhoz képest ismeretlen, hozzáférhetetlen létrend. Így vagyunk a mennyországgal és a benne lakozó megdicsőült Máriával is: a mennyek országa itt van a mi életünkben, áthatja világunkat, de az érzékelés és a fogalmi ismeret szempontjából hozzáférhetetlen dimenzióban.

A Mária megdicsőülésének bizonyosságát hirdető dogma megfogalmazásában a pápa az egyház hitét és elsősorban Pál apostolnak azt a kijelentését vette figyelembe, miszerint: ha halálának hasonlóságában egybenőttünk Krisztussal, úgy leszünk vele föltámadásában is (vö. Róm 6,5). A gyermekségtörténet irodalmi műfajában megfogalmazott evangéliumi részlet azt a Boldog Máriát állítja elénk, aki már méhében is a feltámadásában isteni természetű Úrnak bizonyuló Krisztus Jézust hordozta. A Szentírás szerint az emberek közül senki sem „nőtt oly szorosan egybe” Krisztussal, mint édesanyja, Mária. Ezért a Biblia értelmezésében elmélyülő keresztények már az 5. századtól kezdődően hinni kezdték: az Istenanyát mindenképpen megillette az a megtiszteltetés, hogy szent Fia testéhez hasonlóan az ő teste se porladjon el, hanem az enyészet útját kikerülve közvetlenül jusson a mennyei dicsőségbe. Mária egybenövése, bensőséges kapcsolata a földi és a megdicsőült Krisztussal kizárólagos isteni ajándék. A Boldogasszony Isten kifürkészhetetlen döntése alapján lett Jézus anyja. Ugyanennek a titokzatos és kiérdekelhetetlen döntésnek köszönhető, hogy biológiailag és lelkileg szoros kapcsolatba került az Istenemberrel, s hogy Jézus életének és kereszthalálának közvetlen részesévé válhatott. Nyilvánvalóan ingyenes ajándékként kapta a földi életút lezárulását követő dicsőséget is: ő is csak Fia feltámadásának erejében juthatott a mennyországba.

Nagyboldogasszony ünnepe örövendezésre szólít és reményt önt szívkbe: a mennyekbe fölvevett Mária ugyanis a hívő ember ősmintája; ami vele történt, az fog történni velünk is. Ez az ünnep azt az öröndetes üzenetet hirdeti, hogy Isten valamennyiünknek örök dicsőséget szánt ajándékba, s reményt önt belénk azzal a gondolattal, hogy ha Mária hitével hűségesen követjük Jézust, dicsőséges és föltámadt életének is részesei lehetünk.

Évközi 20. vasárnap

Lk 12,49–53

[Abban az időben Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Azért jöttem, hogy tüzet bocsássak a földre; s mennyire szeretném, ha már fellobbanna! Keresztséggel kell megkeresztelkednem, és mennyire vágyom utána, amíg be nem teljesedik! Azt gondoljátok talán: azért jöttem, hogy békét hozzak a földre? Mondom nektek: nem, hanem széthúzást. Mert mostantól fogva, ha öten lesznek egy házban, meghasonlanak, hárman kettő ellen, és ketten három ellen. Meghasonlik az apa a fiával és a fiú az apjával; az anya a lányával és a lány az anyjával; az anyós a menyével és a meny az anyósával.”

Az evangéliumi részletben Jézus három jelkép tükrében mutatja be küldetésének lényegét és követőinek tanúságtevő feladatát.

Az első a tűzgyújtás. A tűz a melegség, a világosság, egyben a pusztító ítélet szimbóluma. Jézus feladatának tartja, hogy tanításával melegséget, világosságot, reményt sugározzon az emberek életébe, s ugyanakkor megsemmisítse a történelemben jelenvaló gonoszság hatalmát: pusztító tűzként eleméssze a bűnöket abban az értelemben, hogy megszünteti ezek végzetes következményét, a biztos kárhozatot.

A második jelkép a megkeresztelkedés. A kifejezés hasonlat jellege világosabbá válik, ha figyelembe vesszük, hogy a keresztség kiszolgáltatásának ősi szertartása szerint a keresztelendő belemerült a folyóba, majd megtisztulva kiemelkedett abból. Jézus e képpel saját halálára és feltámadására utal. Ő Isten létére emberré lett, belemerült a történelem szennyes folyamába, sorsközösséget vállalt bűnökkel szennyezett embertestvéreivel, meghalt mindenkiért, hogy feltámadva a halálból megtisztítsa és örök élettel ajándékozza meg mindazokat, akik valamilyen módon hozzá kapcsolódnak, és részesülnek az ő keresztségében.

A harmadik jelkép az emberek megosztása. Jézus meghasonlást hozó személynek tekinti önmagát, aki a tanításával és az elvárásaival széthúzást teremt az emberek között, adott esetben még egy-egy családon belül is. Az

ellenségszeretetre (vö. Mt 5,44) és a rosszat jóval viszonzó magatartásra (vö. Róm 12,21) buzdító tanításával ugyanis provokatív módon a hegyi beszéd szellemének követésére szólít mindenkit. Ez a felszólítás megbolygatja azoknak a lelkiismeretét, akik nem bíznak eléggé az isteni segítségben, vagy kényelemszeretetből halogatnák az Isten melletti radikális döntést, és megelégednének valamiféle áldozathozatalt nem kívánó langyos kereszténységgel.

Az örömhír tüzének meggyújtása, a halál keresztségének vállalása és a hegyi beszéd szellemének terjesztése a világban – ez a Názáreti Jézus programjának három jellemzője! Krisztus követőiként barátkozzunk meg e fogalmakkal, s kérjük Isten segítségét, hogy Jézus nyomába lépve határozottan tudjuk képviselni az evangélium reményt sugárzó és tisztító tüzét, életünkkel tudjuk igazolni, hogy részesei vagyunk Krisztus értünk meghaló és feltámadó valóságának, és a rosszat jóval viszonzó életvitelünkkel provokatív módon tudjuk emlékeztetni embertársainkat az evangélium elfogadásának fontosságára.

Szent István király

Mt 7,24–29

[Abban az időben Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Mert mindenki, aki hallgatja e szavaimat és tettekre váltja azokat, hasonló az okos emberhez, aki a házát sziklára építette. Szakadt a zápor, jött az áradat, fújtak a szelek és nekizúdultak a háznak. De az nem dőlt össze, mert az alapjait sziklára rakták. Mindaz pedig, aki hallgatja e szavaimat, de nem váltja tettekre azokat, hasonlít a balga emberhez, aki a házát homokra építette. Szakadt a zápor, jött az áradat, fújtak a szelek és nekizúdultak a háznak. Az összedőlt, és nagy lett a romlása.” Történt pedig, hogy amikor Jézus befejezte ezeket a szavakat, a néptömegek le voltak nyűgözve a tanításától, mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint az ő írástudóik.

A keresztény tanítás szerint Isten öröktől fogva megálmodta lényünket: személyre szóló, utánozhatatlanul szép vázlatot készített mindannyiunkról. Ezt a személyünkre szabott csodálatos isteni elgondolást a Biblia „belső embernek” (2Kor 4,16) vagy „Isten épületének” (1Kor 3,9) nevezi, és arra szólít bennünket, hogy földi létünk folyamán szabad küzdelemben valósítsuk meg a ránk vonatkozó isteni álmot: a földön az a feladatunk, hogy megvalósítsuk belső emberünket, elkészítsük magunkban Isten „épületét”, azt az Istentől megálmodott egzisztenciát, aki a földi halál után el tudja majd viselni az Istennel való találkozás leírhatatlan örömét. Az evangéliumi részletben Jézus ehhez az „építkezéshez” ad hasznos útmutatót.

Mindaz, aki nem Jézushoz kapcsolódva akarja megvalósítani önmagát, hasonlít ahhoz, aki homokra építi házát. Az ilyen ember elutasítja Isten üdvözítő tervét, és lemond a Jézusban adott sziklaalapról. A homokra építő ember e világi ideológiák, a pénz, a hírnév és a gyönyör megszerzésére ösztönző propagandák alapján próbálja megvalósítani önmagát, s gőgösen elutasítja a reá vonatkozó isteni elgondolást. Önerőből akar építkezni, pusztán emberi erővel akarja megváltani és boldoggá tenni önmagát. Az ilyesfajta önmegvalósítás azonban csak szálnalmas tákolmányt ígér: olyan

emberséget, amely meginog a szenvedések viharában, és a halál fenyegető közelében mindenképpen romhalmazzá válik. – Aki ellenben Jézus erejére támaszkodva igyekszik megvalósítani a reá vonatkozó isteni tervet, ahhoz hasonlít, aki sziklára építi házát. Jellemzője az, hogy igyekszik fölfedezni és gyermeki bizalommal elfogadni a személyével kapcsolatos isteni tervet, s az e világi eszmékből csak azokat veszi tekintetbe, amelyek nem ellenkeznek Jézus tanításával. Jól tudja, hogy nem válthatja meg önmagát, önerejéből nem szabadulhat bűneitől, s nem győzheti le a halált, ezért teljességgel Isten erejére és irgalmára hagyatkozik. Az ilyen módon építkező ember bizton remélheti, hogy belső embersége a halál pillanatára a sziklára épített házhoz hasonló remekművé válik.

Ezen az ünnepen Szent István királyra, országunk alapítójára emlékezünk. Szent királyunk példakép számunkra, mert igyekezett életét Jézus sziklaalapjára építeni, és azon fáradozott, hogy alattvalóit is hozzásegítse a sziklára építkezés tudományához. Kétségtelen, hogy neki is voltak hibái, bűnei: az erőszakos hittérítés, amelynek kirívó példája az ellene lázadó Koppány kivégeztetése és testének pogány szokás szerinti felnégyeltetése, aligha egyeztethető össze a lelkiismereti szabadságot és a szelídséget hirdető Jézus tanításával. Ám Istvánt nem a bűnei miatt állítja eléink példaképül az egyház, hanem azért, mert igyekezett kiküszöbölni hibáit, megbánni bűneit, és életének fő irányát mégis a jézusi tanítás alapján történő egzisztenciaépítés jellemezte.

Az ünnepen köszönjük meg Istennek, hogy István személyében példaképet adott számunkra, megmutatta, hogy az Istenben bízó törekény és esendő ember képes Jézus sziklaalapjára építkezni. Egyben kérjük a mennyei Atya segítségét, hogy szent királyunk példája nyomán mi is képesek legyünk Jézus útmutatására építve megvalósítani a ránk vonatkozó isteni álmod, képesek legyünk életünket az evangélium sziklaalapjára helyezni, hogy halálunk pillanatára a mi lényünk is a mennyei Jeruzsálem ragyogó épületévé válhasson!

Évközi 21. vasárnap

Lk 13,22–30

Ezután [Jézus] bejárta a városokat és falvakat, és tanított, Jeruzsálem felé haladva. Közben valaki megkérdezte tőle: „Uram! Kevesen vannak-e, akik üdvözlnek?” Ő ezt felelte nekik: „Igyekeztek a szűk kapun bemenni, mert mondom nektek: sokan akarnak majd bemenni, de nem tudnak. Amikor a családapa már felkel és bezárja az ajtót, ti kívül állva zörgetni kezdtek az ajtón, és azt mondjátok: »Uram! Nyisd ki nekünk!« Ő ezt feleli majd nektek: »Nem tudom, honnan valók vagytok.« Akkor ti ezt kezditek majd mondogatni: »Előtted ettünk és ittunk, és a mi utcáinkon tanítottál.« Ő erre azt feleli nektek: »Nem ismerlek titeket, hogy honnan valók vagytok! Távozzatok tőlem mindnyájan, ti gonosztevők!« Lesz majd sírás és fogcsikorgatás, amikor látni fogjátok Ábrahámot, Izsákot és Jákobot és az összes prófétát Isten országában, magatokat pedig ki-rekesztve. Jönnek majd napkeletről és napnyugatról, északról és délről, és letelepszének az Isten országában. Mert íme, vannak utolsók, akik elsőek lesznek, és vannak elsőek, akik utolsók lesznek.”

Az evangéliumi részlet szerint valaki az üdvösségre jutók száma felől érdeklődik Jézusnál. A Názáreti Mester, aki az üdvösség ígéretét hordozó Isten országát egy házban rendezett családi lakomához hasonlítja, meglepő módon nem a kérdésre válaszol, hanem az üdvösség elérésének módjáról ad tanítást. Igyekeztek bejutni a szűk kapun – mondja az őt kérdező, feltehetően zsidó honfitársának, aki nyilvánvalóan úgy gondolja, hogy a választott nép tagjaként erőfeszítések nélkül bejuthat Isten országába.

A szűk kapu a lelkiismeret szavát figyelembe vevő, az Isten útmutatását cselekedetekben követő, az Istenbe vetett hitet elkötelezett élettel igazoló magatartást jelenti. Mindaz, aki nem a szűk kapun akar bejutni Isten országába, aki csak arra tud hivatkozni, hogy látásból vagy hallomásból ismeri Jézust, még „gonosztevő” (a Biblia görög szövegében: igaztalan), mert még nem igazítja életét Isten elgondolásához. A „vannak utolsók, akik elsőek lesznek, és vannak elsőek, akik utolsók lesznek” mondattal Jézus arra utal, hogy a vallásosságukat fennhájázó cselekedetekkel igazoló izraeli-

ták megítélésében utolsóknak tartott pogányok, akik vállalják az erőfeszítést, hogy életüket Isten akaratához igazítsák, előbb jutnak majd be Isten országába, mint az önmagukat elsőnek tartó, de vallásukat felszínesen, csupán szavakkal gyakorló emberek.

A szűk kapura vonatkozó példázat első olvasásra ijesztő és lehangoló: azt a benyomást kelti, hogy csak kevesen üdvözülnek. Úgy látszik, mintha a példázat ellentétben állna azzal, amit Jézus a jó pásztorról (Lk 15,4–7), a tékozló fiú atyjáról (Lk 15,11–32) vagy Isten egyetemes üdvözítő akaratáról (1Tim 2,4) tanított. Valójában nem erről van szó! Szavainak értelmezésében figyelembe kell vennünk, hogy példázatával nem információt akar adni az üdvözültek számáról, hanem a prófétai intelem műfajában fogalmazza meg buzdítását. Amikor tehát arról tesz említést, hogy lesznek olyanok, akiket kirekesztenek az Isten országát szimbolizáló házból, valójában arra utal: ha valaki elsőnek gondolná magát, és nem vállalná a szűk kapun való bejutás erőfeszítéseit, félő, hogy olyan sorsra jutna, mint a lakodalmas házból kitaszított ember. Nem tanítást ad arról, hogy ténylegesen sokan fognak elkárhozni, hanem buzdítást arra, hogy vegyünk nagyon komolyan üdvösségünket, tegyünk erőfeszítéseket érdekében.

A szentmisén gondolkodjunk el az evangéliumi intelmeken! Igyekezünk a szűk kapu felé törekedni, mert keresztlevelünk, a Jézusra vonatkozó felszínes ismereteink vagy az a tény, hogy szavainkkal megvalljuk hitünket, önmagukban még nem biztosítják az országba lépés lehetőségét és az üdvösséget. Ne csak szánkkal valljuk meg Jézusba vetett hitünket, hanem útmutatásának szellemében igyekezzünk életvitelünket a mennyei Atya akaratához igazítani, hogy azok közé tartozhassunk, akik Isten országának a világ négy égtájáról érkező tagjaiként eljutnak az üdvösségre.

Évközi 22. vasárnap

Lk 14,1.7–14

Történt pedig, hogy Jézus szombaton az egyik vezető farizeus házába ment étkezni, és azok figyelték őt. A meghívottaknak pedig példabeszédet mondott, mert megfigyelte, hogy hogyan válogatják az első helyeket. Ezt mondta nekik: „Amikor lakodalomba hívnak, ne ülj az első helyre. Mert, ha nálad előkelőbbet is meghívtak, odajön az, aki téged és őt is meghívta, és azt mondja neked: »Add át a helyedet!« És akkor szégyenszemre az utolsó helyet kell elfoglalnod. Ha tehát meghívnak, menj, telepedj le az utolsó helyre. Akkor odajön majd az, aki meghívott, és ezt mondja neked: »Barátom! Menj följebb!« Így tiszteletet ébresztess az egész vendégsereg előtt. Mert aki magát fölmagasztalja, megalázzák, és aki magát megalázza, fölmagasztalják.” Annak pedig, aki őt meghívta, ezt mondta: „Amikor ebédet vagy vacsorát adsz, ne a barátaidat és testvéreidet hívd meg, se a rokonaidat és gazdag szomszédaidat, akik majd téged is meghívnak és viszonozzák neked. Amikor vendégséget rendezel, hívd meg a szegényeket, bénákat, sántákat, vakokat. Így boldog leszel, mert ők nem tudják azt viszonozni neked. De amikor az igazak feltámadnak, megkapod jutalmadat.”

Az evangéliumi részlet mondanivalójának megértéséhez tudatosítanunk kell, hogy Jézus példázataiban a lakoma vagy vendégség többnyire Isten országát, azt a titokzatos birodalmat szimbolizálja, amelyben az emberek képesek megszabadulni bűneik fogságából, viszonozni tudják Isten szeretetét, és reménykedve várhatják a feltámadás utáni örök boldogságot. Ennek figyelembevételével beláthatjuk, az első helyek válogatásáról szóló evangéliumi szakaszban Jézus nem illemlre oktatja hallgatóságát, hanem vallási tanítást ad: arról beszél, hogy a lakomával szimbolizált Isten országába való belépéshez senkinek nincsenek saját érdemek alapján szerzett előjogai, mert ebbe az országba csak azok léphetnek be, akik magukat megalázza isteni ajándéknak tekintik a lakomára szóló meghívót.

Az első helyeket válogató vendég azokat a farizeusokat jelképezi, akik önmagukat felmagasztalva úgy gondolják, hogy pusztán emberi teljesítményeik, feltűnőséget keltő vallási gyakorlataik alapján mindenképpen meg-

érdemlik az országba lépés ajándékát és a megtisztelő első helyeket is ebben az országban. Gondolkodásuk helytelenségére utal a példázatnak az a mozzanata, amelyben a megérkező házigazda felszólítja az első helyet kisajátító vendéget arra, hogy adja át helyét másnak.

Az utolsó helyet elfoglaló vendég azokat az embereket szimbolizálja, akik szerények, önmagukat megalázzák, mert tudják, hogy a lakomára, vagyis az Isten országába szóló meghívót a viszonzás elvárása nélkül jót cselekvő Isten ingyenes ajándékaként kapták, amelyet pusztán emberi erőfeszítésekkel, felszínes ájtatossági gyakorlatokkal nem lehet kiérdemelni. Gondolkodásuk és magatartásuk helyes voltára utal a példázatnak az a részlete, amely szerint a házigazda kitünteti az önmagát megalázó, szerény vendéget azzal, hogy az első helyre ülteti őt.

Az Isten országába való belépés lehetősége annak az Istennek kizárólagos ajándéka, aki a viszonzás elvárása nélkül osztogatja adományait. Ez a jézusi példázat központi mondanivalója. S e tanítás fényében válik érthetővé az a buzdítás is, amelynek értelmében elsősorban olyanokat kell vendégségbe hívnunk, azaz olyanokkal kell jót tennünk, akik ezt nem tudják viszonzni. Az ilyen jócselekedetekben tudjuk ugyanis legjobban utánozni Istent, s megtapasztalni azt, amit Pál apostol a „nagyobb boldogság adni, mint kapni” jézusi mondásban foglal össze (vö. ApCsel 20,35).

Gondolkodjunk el a példázat mondanivalóján, s kérjük a mennyei Atyát, segítsen, hogy a „nagyobb boldogság adni, mint kapni” mondás szellemében tudjunk élni, s ezzel az életvitellel tudjuk kifejezni hálánkat Istennek azért, hogy országát, illetve az üdvösséget emberi erőfeszítésekkel ki nem érdemelhető ajándékként kaptuk tőle.

Évközi 23. vasárnap

Lk 14,25–33

[Egyszer] nagy népsokaság ment [Jézussal], ő pedig hozzájuk fordult, és ezt mondta: „Ha valaki hozzám jön, és nem gyűlöli apját és anyját, feleségét és gyermekeit, fivéreit és nővéreit, sőt még saját magát is, nem lehet az én tanítványom. És aki nem hordozza keresztjét és nem jön utánam, nem lehet az én tanítványom. Mert ki az közületek, aki tornyot akar építeni, és nem ül le előbb, hogy kiszámítsa a költségeket, vajon van-e miből befejezni? Nehogy miután az alapot lerakta és nem tudta befejezni, mindenki, aki látja, csúfolni kezdje őt: »Ez az ember elkezdett építeni, de nem tudta befejezni.« Vagy melyik király az, aki, amikor háborúba indul egy másik király ellen, nem ül le előbb, hogy megfontolja, vajon képes-e tízezerrel szembeszállni azzal, aki húszezerrel jön ellene? Mert ha nem, követséget küld hozzá és békét kér, amikor még messze van. Így tehát aki közületek nem mond le mindenről, amiye van, nem lehet az én tanítványom.”

Az evangéliumi részletben Jézus az értékrend helyes látásában jelöli meg követésének alapfeltételét, s azt hangsúlyozza, hogy e követés csak akkor lehet sikeres, ha az ember kereszthordozásnak tekinti földi életét.

Az értékrend helyes látására egy meglepő mondattal buzdít: „Ha valaki hozzám jön, és nem gyűlöli apját és anyját, feleségét és gyermekeit, fivéreit és nővéreit, sőt még saját magát is, nem lehet az én tanítványom” – mondja a sokaságnak. Vajon mit akar mondani ezzel az első olvasásra megdöbbentő kijelentéssel? Szavainak megértéséhez mindenekelőtt azt kell figyelembe vennünk, hogy a Názáreti Mester sémita módon fogalmaz. A zsidó szóhasználatban a gyűlölni kifejezés lényegében annyit is jelent, mint kevésbé szeretni. Nem arról van tehát szó, hogy a vérségi kötelékek, a rokoni kapcsolatok vagy földi létünk önmagukban nem értékesek, hanem arról, hogy helyesen kell látnunk az értékek rendjét: a földi javakat nem szabad elébe helyezni a nagyobb értékeknek, mint amilyen az Istennel való személyes találkozás és az örök élet. Amikor Jézus azt mondja, mindaz, „aki közületek nem mond le mindenről, amiye van, nem lehet az én tanít-

ványom”, valójában azt kéri követőitől, hogy a kisebb jót ne helyezzék a nagyobb jó elé, a mulandó földi boldogságot ne értékeljék többre, mint a minden álmukat felülmúló örök boldogságot.

Aki nem hordozza keresztjét, és nem így követ, nem lehet az én tanítványom: e mondattal Jézus arra utal, hogy őt sikeresen követni csak az az ember képes, aki tudatosan hordozza életének keresztjét. A kereszt az ókor egyik legkegyetlenebb kivégzőeszköze, amelyet a zsidóságot megszállva tartó római hatóságok is alkalmaztak. Akinek vállára tették keresztjét, az már leszámolt földi létével, nem remélhetett semmit a földi világtól: kiszabadult a földi érdekek vonzásából, hiszen nem lehettek reális vágyai, kívánságai. Legfeljebb elgondolkozhatott földi létének értelmén és azon, hogy milyen lesz a túlvilág, ha egyáltalán hitt ilyesmiben. Meghökkenítő, de éppen a kereszt felvétele tette őt szabaddá a földi értékekkel szemben: a kereszt hordozása tette lehetővé számára, hogy földre szegezett tekintetét az ég felé fordítsa. Jézus szerint mindaz, aki feláldozza a kisebb jót a nagyobb jó érdekében, hasonlít a keresztjét hordozó emberhez, aki már belátta a földi lét értékeinek viszonylagosságát, s az igazi értékek birodalma, az Isten világa felé fordult. Aki a kereszt hordozásában nem látja meg a lehetőséget arra, hogy megnyíljon az Isten világa felé, nem szakad el teljesen a világ értékeitől, s lelke mélyén valamilyen földi valóságtól (a pénztől, egészségtől vagy egy személyes kapcsolattól) várja életproblémái megoldását, nem követheti sikeresen Jézust. A felszínes keresztény hasonlít a tornyot építő, de az építkezést befejezni nem tudó emberhez, illetve ahhoz a királyhoz, aki meggondolatlanul vonul hadba egy másik király ellen.

Az evangélium tanításán elgondolkodva vizsgáljuk meg önmagunkat: vajon a nagyobb jót értékesebbnek tartjuk-e, mint a kisebbet; az örök boldogságot jobban kívánjuk-e, mint a mulandó földi létet? Képesek vagyunk-e a kereszt tudatos hordozására, vagyis olyan életvitelre, amely azt sugallja mindenki számára, hogy nem a világ értékei, hanem egyedül az Isten közelsége teheti boldoggá az embert? – Ha úgy találjuk, hogy látásmódunkon és életvitelünkön változtatnunk kell, kérjük a mennyei Atya segítségét, hogy keresztény szemléletváltásunk és tudatos kereszthordozásunk valóban egy minden emberi képzeletet felülmúló boldog és örök élet forrásává válhasson.

A szent kereszt felmagasztalása

Jn 3,13–17

[Abban az időben Jézus így szólt Nikodémushoz]: „Senki sem ment föl a mennybe, csak az, aki a mennyből jött le: az Emberfia. Ahogyan Mózes fölemelte a kígyót a pusztában, úgy kell majd az Emberfiának is fölemeltetnie, hogy mindannak, aki hisz, örök élete legyen őbenne. Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert nem azért küldte Isten a Fiút a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön általa a világ.”

A szent kereszt felmagasztalásának ünnepe van. Az ünnep háttérül Jézus kereszthalálának történeti ténye és az a hagyomány szolgál, amely szerint Szent Ilona – akit fia, Nagy Konstantin császár az augusta (császári felség) címmel tüntetett ki – a 4. században a Golgotán végeztetett ásatások folyamán megtalálta Jézus keresztjét. A kereszt-ereklyét azáltal magasztalták föl, hogy 335-ben, a jeruzsálemi Szent Sír-templom fölszentelésekor a hívek elé helyezték, hogy azok leróhassák tiszteletüket a Jézusra emlékeztető szimbólum előtt. Bár a megtalált ereklye hitelessége régészetileg nem igazolható, az ünnepet az egyház mind a mai napig megtartotta, mert Jézus kereszthalála történeti tény, és az ő keresztje szimbolizálja legjobban megváltásunk titkát.

Az 1. század végén íródott evangéliumi részlet is erre a titokra irányítja figyelmünket, amennyiben megváltásunk módját és motívumát körvonalazza. Szerzője rámutat, hogy Jézus, az Emberfia csak azért mehetett föl a mennybe (azért támadhatott föl), s csak azért válthatta meg az emberiséget az áteredő bűn fogságából, mert a mennyből szállt alá, azaz megtestesülésekor is Istenként érkezett a világba: így isteni hatalma alapján tudta kiszabadítani az embereket az örök halállal fenyegető bűn szorításából, s lehetővé tenni számukra az örök élet elnyerését. Az érc kígyó említése is a megváltás módjának megvilágítását célozza. A kígyó szimbóluma arra emlékezteti az evangélium zsidó hallgatóit és olvasóit, hogy akik az izraelita honfoglalást megelőző pusztai vándorlás idején a Mózes által készített és

az Isten gyógyító jelenvalóságát jelképező érc kígyóra tekintettek (azaz bizakodva kérték az Úr segítségét), meggyógyultak a kígyómarástól, és visszanyerték az egészséges földi életet (vö. Szám 21,8–9). Az evangéliumi részlet szerzője szerint ez a fára szegezett érc kígyó Jézus előképe, amennyiben őt is fára szegezték, hogy mindazok, akik rátekintenek (hittel elfogadják az ő megváltói ajándékát), meggyógyulhassanak, azaz sikeresen tudjanak küzdeni a bűn ellen, ha vétkeznek, akkor hatékony bűnbánatot tudjanak tartani, és Jézus ajándékaként eljuthassanak az örök életre.

Az Írásból az is kiviláglik, hogy a megváltó kereszttáldozat egyedüli indítéka Isten emberszeretete: „úgy szerette Isten a világot, hogy megszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” – olvastuk az evangéliumban. Istent semmi és senki nem kényszeríthette, hogy megváltson bennünket az örök magánnnyal és elhagyatottsággal fenyegető bűnös állapot fogságából. A megváltás kizárólagos motívuma az volt, hogy Ő mérhetetlenül szereti az embert annak ellenére is, hogy teremtménye bűnt követett el, fellázadt ellene, s lázadását folytatja mind a mai napig.

A szent keresztfelmagasztalásának ünnepén a kereszttáldozat általi megváltás misztériumára, Isten emberszeretetére emlékezünk. Ezen az ünnepen Jézus kereszttje áll a középpontban. Most, amikor hálásan megköszönjük Istennek, hogy Fiát adta értünk, aki megszabadításunk céljából a kereszten meghalt, hogy örök életet adjon nekünk, arra is gondoljunk, ez a keresztség csak akkor lesz üdvösségünk forrása, ha mi is felvesszük, vállaljuk életünk kereszttjét. Nehéz, gyakorta félelmetes ez a kereszthordozás! Ne feledjük azonban egyrészt azt, hogy a keresztség nem Isten akarataként, hanem legfeljebb a teremtményi szabadságot tiszteletben tartó Isten engedményeként és az emberi bűnök logikus következményeként nehezedik vállunkra, másrészt azt, hogy hordozásában az a Jézus segít, aki szenvedéseinket a feláldozás és az örök boldogság távlatába helyezte.

Évközi 24. vasárnap

Lk 15,1–10

Városok és bűnösök is mentek [Jézushoz], hogy hallgassák. A fari-zeusok és az írástudók azonban méltatlankodtak: „Ez bűnösökkel áll szóba és velük eszik.” Akkor ezt a példabeszédet mondta nekik: „Ha közületek valakinek száz juha van, és egyet elveszít közülük, nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e az elveszett után, amíg meg nem találja? Amikor megtalálja, örömében vállára veszi, hazamegy, összehívja barátait és szomszédait, és azt mondja nekik: »Örüljetek velem, mert megtaláltam elveszett juhomat!« Mondom nektek: éppen így nagyobb öröm lesz a mennyben is egy megtérő bűnös miatt, mint kilencvenkilenc igaz miatt, akinek nincs szüksége megtérésre. Vagy ha egy asszonynak tíz drachmája van, és elveszít egy drachmát, nem gyújt-e lámpát, nem söpri-e ki a házát, és nem keresi-e gondosan, amíg meg nem találja? Ha pedig megtalálta, összehívja barátnőit és szomszédait, hogy elmondja nekik: »Örüljetek velem, mert megtaláltam a drachmát, amelyet elvesztettem!« Mondom nektek: hasonló öröm lesz Isten angyalai közt egy megtérő bűnös miatt.”

A két evangéliumi példázat azt az Istent mutatja be, akinek irgalmas és emberszerető magatartását a legtökéletesebb módon Jézus jelenítette meg a földön. A példabeszédekben az elveszett juhot megkereső pásztor és az elkallódott drachmát szorgosan felkutató asszony tehát a mennyei Atyát, illetve Jézust jelképezi, az elveszett juh és az elkallódott pénzérme pedig a bűnös embert szimbolizálja.

Az ószövetségi próféták gyakran emlegették Istent jó pásztorként, aki gondját viseli juhainak: legelteti bárányait, pihenőhelyet biztosít nekik, az eltévedt juhót megkeresi, visszatereli, a sérültet bekötözi, a gyengét erősíti (vö. Iz 40,11; Jer 31,10; Ez 34,11–16). A mennyei Atya gondoskodó magatartását megjelenítő Jézus is ezt a képet alkalmazza saját személyére és szolgálatára, amikor jó pásztornak nevezi önmagát, aki életét adja juhaiért (vö. Jn 10,11). Példázatával kicsit túloz, elszakad a valós élet talajától: nem valószínű ugyanis, hogy egy pásztor, akinek nincsenek segítőtársai,

veszélynek kitéve magára hagyja kilencvenkilenc juhát, hogy megkeresse az egyetlen elveszettet. Ám éppen ezzel a túlzással akarja kifejezni, hogy a mennyei Atya számára minden ember fontos, s a veszélyben lévő teremtménye talán még fontosabb is, mint a többi.

Az agyaggal döngölt padlót a lámpás fényében szorgosan felsöprő és a drachmáját megtaláló asszony öröme a mennyei Atya örömét érzékelteti, aki az ószövetségi próféta által azt üzenve népének: nem a bűnös halálát akarja, hanem azt, hogy megtérjen és éljen (vö. Ez 18,23). Jézus ennek az Atyának alakját jeleníti meg a világban: „Az Emberfia ugyanis azért jött, hogy megkeresse és megmentse, ami elveszett” (Lk 19,10) – mondja az őt vendégül látó Zakeusnak. A túlzás ebben a példázatban is felfedezhető: valószínűtlen, hogy a tíz drachmát birtokló asszony barátnőit és szomszédasszonyait összehívja, s szinte örömnüpet ül egyetlen drachma megtalálása okán. Jézus e túlzással is azt hangsúlyozza, hogy a mennyei Atyának minden ember kedves, s különösen szívén viseli az elkallódott, a tőle távolra kerülő bűnösök sorsát, és nagyon nagy örömét leli a megtérő emberben.

A farizeusoknak, akik önmagukat igaznak, a többi embert pedig bűnösnek tartották, nyilvánvalóan nem tetszett egyik példázat sem. Úgy gondolták, az a mennyei Atya, akiről Jézus beszél, igazságtalan, amikor a bűnös, a megvetett embereket részesíti előnyben. Nem gondoltak arra, hogy a példázatok az ő vigasztalásukra is szolgálnak, hiszen ők éppoly bűnösök, mint az általuk megvetett emberek (vö. 1Ján 1,8).

Gondolkodjunk el a példabeszédek üzenetén, és ne kövessük el az öntelt farizeusok hibáját. Tekintsük vigasztalásnak, bátorításnak a jézusi példázatokat. Köszönjük meg a mennyei Atyának, hogy valahányszor az elveszett juh vagy az elkallódott drachma sorsára jutunk, Ő keresésünkre indul: embertársainkon, életünk körülményein és lelkiismeretünk szaván keresztül bűnbánatra buzdít, mert számára mindennél fontosabb a mi megtérésünk, a halálból való feltámadásunk és örök boldogságunk.

Évközi 25. vasárnap

Lk 16,1–13

A tanítványoknak pedig ezt mondta [Jézus]: „Egy gazdag embernek volt egy intézője. Bevádolták nála, hogy eltékozolja a vagyonát. Erre magához hívatta és azt mondta neki: »Mit hallok rólad? Adj számot gazdálkodásodról, mert nem lehetsz tovább az intézőm!« Az intéző ezt mondta magában: Mitévő leszek, ha uram elveszi tőlem az intézőséget? Kapálni nem tudok, koldulni szégyellek. Tudom már, mit teszek, hogy befogadjanak az emberek a házukba, ha elmozdít az intézőségből. Magához hívta tehát urának minden egyes adósát, és megkérdezte az elsőőt: »Mennyivel tartozol uramnak?« Az így felelt: »Száz korsó olajjal.« Erre azt mondta neki: »Vedd elő adósleveledet, ülj le hamar, és írd ötvenet!« Azután megkérdezte a másikat: »Hát te mennyivel tartozol?« Az így válaszolt: »Száz véka búzával.« Erre azt mondta neki: »Vedd elő adósleveledet, és írd nyolcvan!« Az úr megdicsérte a hamis intézőt, hogy okosan cselekedett; mert a világ fiai a maguk módján okosabbak a világosság fiainál. Azt mondom hát nektek: Szerezzetek magatoknak barátokat a hamis mammonból, hogy amikor az elmúlik, befogadjanak titeket az örök hajlékokba. Aki kicsiben hű, a nagyban is hű; és aki a kicsiben hazug, az a nagyban is hazug. Ha tehát a hamis mammonban nem voltatok hűségesek, ki bízna rátok az igazit? És ha a máséban nem voltatok hűek, akkor ki adja oda nektek azt, ami a tiétek? Egy szolga sem szolgálhat két úrnak; mert vagy az egyiket gyűlöli és a másikat szereti, vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti. Nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak.”

Az okos intézőről szóló példázat és a mammonra vonatkozó jézusi mondas első olvasásra nehezen értelmezhető. Nem értjük, miért dicséri meg az úr a hűtlen intézőt, aki nyilvánvalóan csalást követ el, s az sem világos, hogy a mammonból (a vagyonból, a pénzből) miként lehet barátokat szerezni, hiszen a mammont maga Jézus is hamis, csalóka értéknek nevezi. – Kérdéseinkre választ kapunk, ha kicsit elmélyülünk a példázat és a jézusi mondas értelmezésében.

Mindenekelőtt arra kell felfigyelnünk, hogy az úr nem a csalást dicséri meg, hanem csak azt a találékonyságot, amellyel a nehéz helyzetbe

kerülő intéző igyekezett magának biztosítani e világi boldogulását és jövőjét. A csalást Jézus is elítéli: ezért nevezi az intézőt rosszálló, elítélő értelemben „e világ fiának”. Példázatával valójában azt tanítja: „a világosság fiainak” úgy kell aggódniuk üdvösségükért, és olyan okosan kell megválasztaniuk az örök boldogságra vezető eszközöket, mint ahogyan ezt a hűtlen intéző tette e világi boldogulása érdekében. Figyelembe kell vennünk azt is, hogy a példázatban szereplő úr nem az e világi gazda, aki ragaszkodik vagyonához, hanem azt az Istent képviseli, aki a világ valamennyi kincsének tulajdonosa. Isten pedig egyáltalán nem bánja javainak szétszétását, hanem egyenesen javallja ezt. Vagyonon természetesen nem csupán pénzt vagy ingatlant kell értenünk, hanem testi erőt, szellemi munkát és minden egyéb értéket is, amellyel másokat gazdagíthatunk. Ha Krisztus követője a tevékeny szeretet bármilyen formáját gyakorolja, valójában a benne rejtőző kincset, a saját „vagyonát” osztja meg másokkal.

Ami pedig a mammont illeti, az Jézus szerint is csalóka érték, hiszen a testi erőnkbe, a szellemi képességeinkbe vetett túlzó bizalom, a vagyonhoz való ragaszkodás, vagyis a mammon istenítése nem szavatolja sem földi, sem örök életünket. A mammon (az ajándékba kapott testi-szellemi erő vagy a megszerzett pénz) az örök élet szempontjából hamis érték, ha nem osztjuk meg másokkal. Ha ugyanis megosztjuk, a mammon helyes használata segítségünkre lehet üdvösségünk elnyerésében: szétszétásával barátokat szerezhetünk, elnyerhetjük azok jóindulatát, akiken segítettünk, s ami fontosabb, elnyerhetjük annak az Istennek a barátságát, aki üdvösségünk legfontosabb feltételét a tevékeny felebaráti szeretetben jelölte meg. Jézus tanítványa azáltal szerezhet barátokat, hogy megosztja másokkal azokat a javakat, amelyek felett rendelkezik ugyan, de amelyeknek végső tulajdonosa Isten.

A szentmisén kérjük Isten segítségét, hogy a példázat mondanivalójának megfelelően okosan tudjuk kiválasztani az üdvösségünkre vezető eszközöket: segítsen bennünket, hogy a tőle kapott „mammont” mindig nagylelkűen tudjuk megosztani rászoruló embertársainkkal, hogy így elnyerjük barátságukat, és méltónak bizonyuljunk Isten üdvözítő szeretetére is.

Évközi 26. vasárnap

Lk 16,19–31

[Abban az időben Jézus ezt a példabeszédet mondta tanítványainak]: „Volt egyszer egy gazdag ember. Bíborba, patyolatba öltözködött, és mindennap fényes lakomát rendezett. Volt egy Lázár nevű koldus is, aki ott feküdt a kapuja előtt, tele fekélyvel. Szeretett volna jóllakni abból, ami a gazdag asztaláról lehullott, de csak a kutyák jöttek és nyalogatták a sebeit. Történt pedig, hogy meghalt a koldus, és az angyalok Ábrahám kebelére vitték. Meghalt a gazdag is, és eltemették. Amikor a pokolban a kínok közt föltekintett, meglátta messziről Ábrahámot, és a keblén Lázárt. Ekkor felkiáltott neki: »Atyám, Ábrahám! Könyörülj rajtam! Küldd el Lázárt, hogy ujjá hegyét vízbe mártva hűsítse a nyelvemet, mert kínlódom ebben a lángban!« Ábrahám ezt felelte neki: »Fiam! Emlékezz csak vissza, hogy életedben elnyerted javaidat, Lázár pedig ugyanígy a rosszat; ő most itt vigasztalódik, te pedig gyötrődsz. Ráadásul közöttünk és köztetek nagy szakadék is van, hogy akik innen át akarnának menni hozzátok, ne tudjanak, se onnan hozzánk ne jöhessen senki.« Erre az így szólt: »Akkor hát arra kérek, atyám, küldd el őt apám házába, mert őt testvérem van. Tegyen előttem tanúságot, nehogy ők is ide jussanak, a gyötrelemek helyére.« Ábrahám ezt válaszolta: »Van Mózesük és prófétáik, hallgassanak azokra!« Az erre így könyörgött: »Nem úgy, atyám, Ábrahám! De ha a halottak közül megy valaki hozzájuk, bűnbánatot tartanak.« Erre ő azt felelte: »Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, még ha a halottak közül támad is fel valaki, annak sem fognak hinni!«

Az evangéliumi példázat két emberi magatartásformát mutat be: ezek közül az egyik üdvösségre vezet, a másikkal azonban az ember üdvösségének elvesztését kockáztatja.

Az üdvösségre vezető magatartásformát a példázatban a szegény Lázár képviseli. A „szegénység” a Bibliában elsősorban nem szociológiai fogalom, hanem vallási. A Szentírás azt nevezi szegénynek, aki nem kötődik a világ értékeihez, és elfogadja, hogy csak az Isten teheti őt igazán gazdaggá. Szegény az, aki nyitott az Isten iránt, mert tudja, hogy rászorul az isteni gazdagságra. Természetesen a szociológiai értelemben vett gazdag

ember is viselkedhet bibliai értelemben vett szegényként Istennel szemben, de a példázatban a bibliai szegénységet egy anyagilag is nyomorult állapotban élő koldus, Lázár képviseli. Ő koldulja Isten gazdagságát, egyedül tőle vár segítséget. Erre utal a neve is, mert a héber Lázár vagy Eleazar szó azt jelenti, hogy Isten segít. Az a tény, hogy Jézus együttérzéssel, szeretettel rajzolja meg alakját, s a mennybe helyezi őt, mutatja: az általa képviselt magatartásforma üdvösségre vezet.

A példabeszédben szereplő gazdag egy másik magatartásformát képvisel. A Biblia azt az embert nevezi gazdagnak, aki el van telve önmagával, és görcsösen ragaszkodik a világ értékeihez (adott esetben hamis vallási elképzeléseihez). A gazdag önmagába zárkózik, és nem engedi, hogy lényét átjárja az isteni lét gazdagsága. Mint ahogy a szociológiai értelemben vett gazdag is lehet vallási értelemben szegény, előfordulhat ennek ellenkezője is: nevezetesen az, hogy a szociológiai értelemben vett szegény bibliai értelemben gazdagnak viselkedik Istennel szemben. Ilyenek voltak Jézus korában a farizeusok, akik pénzügyi szempontból nem tartoztak a vagyonosok közé, bibliai értelemben mégis gazdagok voltak: nagyon bíztak az e világi értékekben, el voltak telve önmagukkal, az Istenről alkotott emberi elképzeléseikkel, s vélt gazdagságuk tudatában nem voltak képesek elfogadni azokat az isteni kincseket, amelyeket Jézus kínált fel nekik. Az a tény, hogy a példázat alkotója az alvilágba (a pokolba) helyezi ezt a gazdagot, mutatja: az Istennel szembeni öntelt, a csupán emberi erőkből és értékekből bízó magatartás nagyon kockázatos, mert ha az ember halála pillanatában sem tudja elismerni szegény voltát, nem koldulja az Isten gazdagságát, akkor örökre ki is zárhatja magát ebből a gazdagságból.

Időnként – ha nem is teljesen tudatosan – velünk is előfordul, hogy véges javakat kezdünk isteníteni, mert szinte Isten helyébe emeljük földi létünk értékeit (vagyonunkat, egészségünket, előmenetelünket), vagy túlságosan ragaszkodunk helytelen vallási képzeinkhez. Valahányszor ezt tesszük, a gazdag ember kockázatos útját járjuk. Minthogy ez a magatartás helytelen, kérjük Istent, söpörje ki belőlünk gazdagságunk hamis tudatát, s tegyen bennünket egyszerűvé, nyitottá: bibliai értelemben vett szegénnyé.

Évközi 27. vasárnap

Lk 17,5–10

Az apostolok ekkor azt mondták az Úrnak: „Növeld bennünk a hitet!” Az Úr ezt felelte: „Ha csak akkora hitetek lesz is, mint egy mustármag, és ennek az eperfának azt mondjátok: »Szakadj ki tövestől és verj gyökeret a tengerben!«, engedelmeskedni fog nektek. Ki mondja közületek szolgájának, mikor az szántás vagy legeltetés után hazatér a mezőről: »Gyere gyorsan, ülj az asztalhoz?« Nem azt mondja-e neki inkább: »Készíts nekem vacsorát, övezd fel magad és szolgálj ki, amíg eszem és iszom, azután ehetsz és ihatsz majd magad is.«? Csak nem köszöni meg a szolgának, hogy megtette mindazt, amit parancsolt? Így ti is, amikor mindent megtesztek, amit parancsoltak nektek, mondjátok: »Haszontalan szolgák vagyunk, csak azt tettük, ami a kötelességünk volt!«”

Az evangéliumi részletben Jézus az Istenbe vetett hit erejéről és arról ad tanítást, hogy e burkolt vagy kifejezett hit nélkül az ember képtelen lenne üdvösségre vezető cselekedeteket végbevinni. Ez a tanítás világossá válik számunkra, ha elgondolkodunk Jézus két kijelentésén, amelyek első olvasásra akarva-akaratlanul is kérdőjeleket rajzolnak szívünkben.

Ha csak akkora hitetek lesz is, mint a mustármag, s azt mondjátok ennek az eperfának: szakadj ki tövestől és verj gyökeret a tengerben, engedelmeskedik nektek – hangzik az első kijelentés. Vajon hogyan értelmezendők e szavak? Sejtjük, hogy nem betű szerint értendők, mert az ember ilyen cselekedet végrehajtására nem képes. De akkor mit jelentenek a sajátos irodalmi köntösben megjelenő jézusi szavak? Megfontolandó, hogy e mondatban Jézus az igazi hit természetéről ad tanítást. Azt hangsúlyozza, hogy a hit – amely elsősorban nem hittételek elméleti elfogadása, hanem az élet minden helyzetében tökéletes bizalom és ráhagyatkozás Istenre – csodatevésre, azaz olyan életvitelre teszi képessé az embert, amelyet pusztán emberi erővel és logikával nem lehet megmagyarázni. Azok ugyanis, akik a reménytelen és teljességgel kilátástalan helyzetekben is reménykednek, értéknek és értelmesnek tartják az életet, azaz a legnagyobb szenvedések

közepette is bízunk a jóságos Istenben, legalább akkora vagy talán nagyobb csodát művelnek, mint ha az eperfát a tengerbe küldenék: burkolt vagy kifejezett hitük erejében ugyanis olyasmit tesznek, ami felülmúlja az ember erőit és képességeit.

Amikor megteszitek, amit parancsoltak nektek, mondjátok: haszontalan szolgálak vagyunk, hiszen csak kötelességünket teljesítettük – hangzik a második jézusi mondat. Az úrról és a szolgáról szóló példázatnak ez a rejtélyes mondata csak akkor válik érthetővé, ha figyelembe vesszük, hogy Jézus mit akar tanítani. Az emberi világban a béres elvárhatja urától, hogy fizesse meg szolgálatát. Ugyanez nem várható el Istentől: az ember ugyanis még a szolgálat lehetőségét is ajándékba kapta, és Isten nem tartozik neki semmivel. A farizeusok és néha a tanítványok is úgy vélték: érdemeik miatt jogi alapon jár nekik Istentől a jutalom. Jézus kiigazítja tévedésüket: rámutat, ha az ember Istennek tetsző életet él, és elnyeri az üdvösség ajándékát, akkor ezt nem a saját erejében, hanem csak az Istentől elfogadott hit ajándéka alapján teheti meg. Azt hangsúlyozza, hogy ha az ember képes üdvösségre vezető érdemszerző cselekedetek végrehajtására, ezt csak azért tudja megtenni, mert lelke mélyén burkoltan vagy kifejezetten már elfogadta Istentől a hit erőt adó ajándékát, amely nélkül cselekedetei csak a haszontalan szolga haszontalan tettei maradnának.

A szentmisén köszönjük meg Istennek, hogy a tőle kapott hit erejében csodákra vagyunk képesek. Adjunk neki hálát azért, ha tudunk jót tenni, ha képesek vagyunk súlyos sértéseket megbocsátani és másoknak önzetlenül segíteni, mert ezeket a tetteket csak a tőle kapott hit erejében tudjuk végbevinni. Egyben kérjük segítségét, hogy a hit ajándékát életünk minden napján el tudjuk tőle fogadni, hogy az önmagukban véve haszontalan cselekedeteink, hiábavaló emberi erőfeszítéseink a hit erejében eperfát kiszakító és tengerbe telepítő cselekedetekké, önmagunk és embertársaink üdvösségét szolgáló csodatettekké válhassanak.

Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya

Lk 1,26–28

Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábrriel angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhez, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.”

Október 8-a Magyarok Nagyasszonyának ünnepe. 1038-ban a haldokló István király a Boldogságos Szűz oltalmába ajánlotta országát. Ennek a fölajánlásnak nyomán ünnepeljük 1896-tól Máriát, Magyarok Nagyasszonyát. Megfontolandó azonban, hogy amikor a szenteket tiszteljük, valójában a mennyei Atyának mondunk köszönetet, aki szentté tette őket. S amikor közbenjárásukat kérjük, akkor is az Atyától kérünk valamit: nevezetesen azt, hogy úgy segítsen bennünket a szentté válásban, ahogyan példaképnek tekintett szentjeinket is segítette. Mindez érvényes a Mária iránti tiszteletre is.

A katolikus tanítás szerint Mária ajándékba kapta méltóságát, így Isten művét magasztaljuk személyében. Pusztán önerejéből képtelen lett volna utánozni a történeti Jézusnak a mennyei Atyában bizakodó életét. Mindent Isten ajándékozott neki. Erre utalnak az evangéliumi leírásban az angyal ajkáról elhangzó szavak: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.” Mária méltóságának, kegyelemmel telítettségének forrása az, hogy vele van az Úr, az az isteni lény, akit a régi prófétai jövendölés Emmánuelnek, velünk lévő Istennek nevezett (vö. Iz 7,14). Názáret egyszerű leányát tehát az Isten elképesztő és nagylelkű ajándéka tette naggyá, tiszteletre méltó nagyasszonnyá: hiszen Istentől kapta az istenanyaság ajándékát, és annak a hitnek az adományát is, amely képessé tette őt az ajándék elfogadására. – Amikor tehát első királyunk Mária oltalmába ajánlotta országát, végső fokon a mennyei Atya kezébe helyezte népünket, hiszen Máriát is Ő tette kitüntetett emberi lénnyé.

Valahányszor Nagyasszonyunk közbenjárását kérjük, a mennyei Atyához fohászkodunk: azt kérjük tőle, hogy oly módon segítsen bennünket is

életutunkon, amilyen módon Jézus anyját is segítette. Ha a Bibliát helyesen értelmezzük, azaz eltekintünk attól a mennyei dicsfénytől, amellyel az egyház Jézus feltámadása után visszamenőleg vette körül Mária alakját, beláthatjuk, Jézus anyjának nem lehetett könnyű dolga. Ő ugyanolyan emberi lény volt, mint mi: ő is a hit zarándokútját járta (vö. LG 58). Nem voltak különleges kinyilatkoztatásai, rendkívüli jelenései, amelyek megfosztva őt emberi szabadságától könnyűvé, kockázatmentessé tették volna életét. Neki éppúgy homályban, bizonytalanságban kellett járnia, mint bármelyikünknek, és meg kellett harcolnia a hitéért. S ha ő példásan helytállt e nehéz úton, csak azért tudta megtenni, mert Isten segítette őt a legnagyobb nehézségek között is. Az ő érdeme legfeljebb az, hogy elfogadta ezt az isteni segítséget. – Amikor István királyunk a Nagyasszony közbenjárására bízta népünket, valójában a mennyei Atyát kérte, hogy úgy segítse a korabeli és az eljövendő magyarokat az isteni segítség elfogadásában, amint megtette ezt Jézus édesanyjának esetében.

Ezen az ünnepen köszönjük meg a mennyei Atyának Nagyasszonyunkat, és kérjük, úgy segítsen bennünket is a szentté válásban, miként megtette ezt a Boldogságos Szűz esetében!

Évközi 28. vasárnap

Lk 17,11–19

Történt pedig, hogy miközben [Jézus] Jeruzsálem felé tartott, átment Szamarián és Galileán. Amikor beért az egyik faluba, szembejött vele tíz leprás férfi. Távolabb megálltak, és hangosan kiáltottak: „Jézus, Mester! Könyörülj rajtunk!” Amikor meglátta őket, azt mondta: „Menjetek, mutassátok meg magatokat a papoknak!” Történt pedig, hogy amíg mentek, megtisztultak. Az egyikük, amikor látta, hogy meggyógyult, visszatért, hangosan magasztalta Istent, és Jézus lábai előtt arcra borulva hálát adott neki; s ez szamariai volt. Jézus megkérdezte: „Nem tízen tisztultak meg? A többi kilenc hol van? Nem volt más, aki visszatért volna, hogy dicsőítse Istent, csak ez az idegen?” Aztán így szólt hozzá: „Kelj föl és menj; a hited meggyógyított téged.”

Az evangéliumi részlet szerint Jézus tíz leprást gyógyít meg. Elgondolkodtató, hogy ő maga a tíz közül csak egyet nyilvánít gyógyultnak. Csupán a hozzá hálásan visszatérő, az előtte leboruló szamariai embernek mondja: „Kelj föl és menj; a hited meggyógyított (üdvözített) téged.” Vajon Jézus miért csak őt dicséri meg, s miért csak a hozzá visszatérő szamariai ember hitét nevezi gyógyító, üdvösségre vezető hitnek? – A választ megkapjuk, ha figyelembe vesszük, hogy a lepra betegségének meggyógyításával Jézus mit akart igazolni, és milyen hitet szeretett volna kiváltani kortársaiban.

Az első kérdésre válaszolandó mindenekelőtt azt kell tudatosítanunk, hogy az izraeliták a súlyos betegségeket, miként a leprát is, a bűn következményének, Isten büntetésének és a bűnös állapot szimbólumának tartották. Meggyőződéssel vallották, hogy e szörnyű betegségek orvoslására csak Isten vagy az Ő erejében cselekvő ember képes, aki nem csupán a felszínen gyógyít, hanem megszünteti a betegségek forrását, a bűnös állapotot is. Ilyen gyógyítónak, Isten emberének tekintették a várakozásaikban élő Messiást is (vö. Iz 35,8). Amikor Jézus leprásokat gyógyít, elsősorban nem az izraeliták egészségügyi helyzetén szándékozik javítani, hanem szimbolikus értékű cselekedettel azt akarja jelezni: vele és benne elérkezett a világba az

Isten által ígért Messiás, aki megszabadítja az embert betegségeinek forrásától, a lélek leprájától, az örök halállal fenyegető bűnös állapottól.

Arra a kérdésre, hogy Jézus milyen hitet szeretett volna kiváltani kortársaiban, ez a válasz: Ő olyan hitre szeretne volna hangolni az izraelitákat, amely Izrael Istenének elismerése mellett magában foglalja az Ő messiási mivoltának és annak elfogadását is, hogy Isten rajta keresztül akarja megszabadítani az embereket a bűnös állapot leprájától. Tudjuk, a szigorúan egyistenhívő zsidók többségénél Jézus nem tudta elérni ezt a hitet. A Jézus messiási mivoltát elfogadni nem tudó zsidó többséget képviseli az elbeszélésben említett kilenc leprás, akik hisznek Istenben, ám hitükben az Istennek mondott köszönetet annak ellenére sem tudják összekapcsolni a Messiás iránti hálával, hogy rajta keresztül kapják meg a mennyei Atya gyógyító ajándékát. Velük szemben a nem zsidó (a szamariai) ember megsejti az Istenbe vetett hit és a Messiásként fellépő Jézus elfogadásának összetartozását. Amikor Jézus megdicséri őt, nem becsüli le az izraeliták hitét, nem állítja, hogy ők nem gyógyultak meg, de gyógyulnak csak ezt az egyet nyilvánítja, azaz azt hirdeti meg: messiási tevékenységét követően csak az a hit nevezhető eszményinek, üdvösségre vezető, gyógyító és valóban megmentő hitnek, amely magában foglalja az Ő személyének elfogadását is.

Valahányszor a bűn leprájától való szabadulásunkra gondolunk, s köszönetet mondunk megváltásunkért a mennyei Atyának, emlékezzünk erre az evangéliumi részletre! Emlékezzünk, és adjunk hálát Jézusnak is, mert neki köszönhetjük, hogy a megváltás csodáját köszönettel elfogadó hitünk megmentő, üdvösségre vezető és valóban gyógyulást hozó hitté változhatott.

Évközi 29. vasárnap**Lk 18,1–8**

Arról is mondott nekik [Jézus] egy példabeszédet, hogy szüntelen kell imádkozni, és nem szabad belefáradni. Így szólt: „Az egyik városban volt egy bíró, aki Istentől nem félt és embertől nem tartott. Volt abban a városban egy özvegyasszony is, aki elment hozzá és kérte: »Szolgáltass nekem igazságot ellenfelemmel szemben!« Az egy ideig nem volt rá hajlandó. Azután mégis így szólt magában: »Bár Istentől nem félek, és embertől nem tartok, mégis, mivel terhemre van ez az özvegyasszony, igazságot szolgáltatok neki, nehogy végül is idejőjjön és arcul üssön.«” Azután így szólt az Úr: „Hallottátok, mit mond az igazságtalan bíró? Hát Isten nem szolgáltató-e igazságot választottainak, akik éjjel-nappal hozzá kiáltanak? Vajon megvárakoztatja őket? Mondom nektek: hamarosan igazságot szolgáltatok nekik. De amikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?”

Az evangéliumi részletben Jézus az ember hitét kifejező imádsággal kapcsolatban két gondolatot hangsúlyoz.

Az egyik gondolata így hangzik: szüntelenül imádkozni kell, és nem szabad belefáradni. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az embernek éjjel-nappal szóbeli imákat kell mormolnia. Jézus buzdítását csak az érti meg, aki figyelembe veszi, hogy az imádság, az Istennel folytatott párbeszéd fogalma tágabb körű, mint általában gondoljuk. Nemcsak a szavak számításának imának, hanem az Isten jelenlétében végzett tettek is. Pál apostol írja: „akár esztek, akár isztok, és bármi mást tesztek, mindent Isten dicsőségére tegyetek” (vö. 1Kor 10,31). Ezzel azt fejezi ki, hogy aki az életállapotának megfelelő munkáját (a hídépítést, az utcaseprést, a betegek gondozását vagy éppenséggel a mosogatást) önzetlenül és abban a hálás tudatban végzi, hogy tevékenységével a gondviselő Isten jóságát jeleníti meg a földön, imádkozik: mert miközben Isten jelenlétébe helyezkedve és az Ő jóságát közvetítve segíti embertársait, Istent dicsőíti, és egész életvitele imádsággá válik.

Jézus másik gondolata az, hogy Isten minden körülmények között meghallgatja az ember imáját. A példázatban egy egyszerű, védtelen asszony

áll a bíró előtt: ügyes-bajos dolgainak orvoslását kéri. A bíró vonakodik, mert nincs kedve ahhoz, hogy vállalja az ügyet. Ám igen hamar arra az álláspontra jut, jobb, ha teljesíti a kérést, mert egyébként kliense állandóan zaklatni fogja őt. Jézus példája arra figyelmeztet, hogy ha még a vonakodó és rossz emberből is kicsikarható valamilyen jó cselekedet, bízván bízhatunk abban, hogy az adakozó és végtelenül jó Isten mindenkor meg fogja hallgatni kéréseinket. A kérés-meghallgatással kapcsolatban azonban két dolgot figyelembe kell vennünk: Egyrészt gondolnunk kell arra, hogy csak a Jézus nevében mondott ima meghallgatására kaptunk ígéretet. Jézus nevében imádkozni annyit jelent, mint azt kérni, amit ő is kérne számunkra az Atyától. Másrészt arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy az üdvösségünkön munkálkodó Isten általában nem olyan módon jön segítségünkre, mint ahogyan azt mi elképzeljük vagy megszabnánk számára.

A szüntelen és bizakodó imádságban nyilvánul meg legjobban az ember Istenbe vetett hite, amely üdvösségünk feltétele. E hit fontosságára figyelmeztet Jézus költői kérdése: „amikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?” E kérdésben az Emberfia kifejezéssel önmagát jelöli, aki feltámadása után titokzatos módon minden nemzedéket meglátogat, hogy táplálja és erősítse az emberi szívekben ezt a hitet. Imádkozzunk tehát szüntelenül, s bízunk a meghallgatásban, hogy bármikor látogat meg bennünket a föltámadt Jézus, megtalálja szívünkben a bizakodó hitet, üdvösségünk és örök boldogságunk legfontosabb feltételét.

Évközi 30. vasárnap

Lk 18,9–14

Azoknak pedig, akik elbizakodtak, mert azt gondolták, hogy ők igazak, és másokat megvetettek, [Jézus] ezt a példabeszédet mondta: „Két ember fölment a templomba imádkozni, az egyik farizeus volt, a másik vámos. A farizeus megállt, és így imádkozott magában: »Istenem! Hálát adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi ember, rabló, igaztalan és házasságtörő, mint ez a vámos is. Kétszer böjtölök hetente, tizedet adok mindenből.« A vámos pedig távol állt meg, nem merte a szemét sem az égre emelni. Mellét verve így szólt: »Istenem! Légy irgalmas nekem, bűnösnek!« Mondom nektek: ez megigazultan ment haza, amaz pedig nem. Mert mindazt, aki magát felmagasztalja, megalázzák, és aki magát megalázza, felmagasztalják.”

Az evangéliumi példabeszédben Jézus két emberi magatartás szembeállításával, egy negatív és egy pozitív példa tükrében arról tanít, hogy milyennek kellene lennie a valódi vallásosságnak.

A negatív példát különös módon egy vallásosnak tartott ember, a farizeus szolgáltatja. Jézus korában a farizeus szó egy olyan vallási párt tagjainak jelölésére szolgált, akik felsőbbrendűségük tudatában elkülönültek embertársaiktól, és lenézték, megvetették az egyszerű vallásos embereket. A párt tagjai látszólag buzgón gyakorolták vallásukat: kínos pontossággal követték a vallási előírásokat, imádkoztak, böjtöltek, fizették a templomadót, és végezték a különféle vallási gyakorlatokat. Példázatában Jézus mégis elítéli az önmagát felmagasztaló farizeust, mert vallásosságát felszíneseznek, képmutatónak tartja. Egyrészt azt bírálja magatartásában, hogy kereskedői szellemben akar tárgyalni Istennel: fennhéjázó módon büszkélkedik érdemeivel, és elvárná, hogy Isten jogi alapon viszonzozza jócselekedeteit. Másrészt azt kifogásolja életvitelében, hogy nem ismeri el bűnös voltát, ellenben előszeretettel ostromozza mások hibáit. Ez a farizeus önző, önmagába zárkózó ember, aki egy általa elképzelt istent imád, de képtelen arra, hogy megnyíljon az igazi Isten felé.

A pozitív példát a vámos, vagyis egy olyan ember jeleníti meg, akit Jézus korában senki sem tekintett a vallásos magatartás megtestesítőjének. A vámost ugyanis foglalkozása, illetve az elnyomó római hatóságok iránti lojalitása és feltételezett csalásai miatt szinte mindenki bűnösnek tartotta. A 'vámos' és a 'bűnös' Jézus korában szinte rokon értelmű szavakká váltak. Példázatában Jézus mégis az önmagát megalázó vámost dicséri meg, és az ő vallásos lelkületét állítja példaképül. Egyrészt azért illeti elismerő szavakkal, mert ennek a lehajtott fejű embernek eszébe sem jut, hogy kereskedői szellemben tárgyaljon Istennel: nem büszkélkedik érdemeivel, mert tudatában van annak, hogy nincsenek érdemei, és nem kereskedői elvárásként, hanem ajándékként kéri Istentől az Ő megbocsátó irgalmát. Másrészt azért állítja példaképül őt, mert ez az ember elismeri bűnös voltát, és nem azon jár az esze, hogy mások bűneit fürkészve vétkes embertársait kárhoztassa.

Az evangéliumi példázat okulásunkra szolgál. Gyakran mi is olyanok vagyunk, mint a vallásosságára büszke farizeus. Jézus azt kéri, hogy vallásos életünkben ne a farizeus, hanem a vámos példáját kövessük. Tudatosítsuk magunkban: hitelesen csak akkor hirdethetjük Jézus örömhírét, ha nem kereskedni akarunk Istennel, hanem ajándékot kérünk tőle, s ha nem tartjuk magunkat felsőbbrendűnek, hanem bűneinket elismerve bizalommal megnyílunk a bűneinket irgalmasan megbocsátó mennyei Atya felé. Adja Isten, hogy ezt meg tudjuk tenni!

Mindenszentek ünnepe

Mt 5,1–12a

A tömeget látva [Jézus] fölment a hegyre. Leült, a tanítványai odajöttek hozzá, ő pedig szólásra nyitva ajkát így tanította őket: „Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa. Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást nyernek. Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet. Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert ők majd jóllaknak. Boldogok az irgalmasok, mert ők majd irgalomra találnak. Boldogok a szívükben tiszták, mert ők látni fogják Istent. Boldogok a békeszerzők, mert őket Isten fiainak fogják hívni. Boldogok, akiket az igazság miatt üldöznek, mert övék a mennyek országa. Boldogok vagytok, amikor gyaláznak és üldöznek titeket, és hazudozva minden rosszat mondanak rátok miattam. Örüljétek és ujjongjatok, mert jutalmatok nagy a mennyekben; így üldözték ugyanis a prófétákat is, akik előttetek voltak.”

November 1-jén Mindenszentek főünnepé van. Ezen a napon azokra az ember-milliárdokra emlékezünk, akik függetlenül attól, hogy az egyház hivatalosan is szentté avatta őket, vagy sem, már eljutottak Isten színe elé, s közbenjárnak értünk.

Ez a 4. századra visszanyúló ünnep a nyugati egyházban a 9. században került november 1-jére, a kelta eredetű halloween ünnepét követő napra. Ekkor szentelték fel a római Pantheont, amelyet pogány istentiszteleti helyből alakítottak keresztény templommá. Az angolszász országokban, de ma már az egész világon, a keresztény mindenszentek napjának megülvése összekapcsolódik a kelta boszorkányok, kísértetek és visszatérő szellemek népszokásaival. Ennek a különös keveredésnek magyarázata az, hogy a keresztények hatalmi szóval nem tiltották be az ősi pogány szokásokat, ehelyett többnyire saját ünnepeik időpontjait igazították a pogány ünnepi alkalmakhoz.

Az ünnepen az egyház a nyolc boldogságról szóló jézusi tanítást idézi emlékezetünkbe. Ezt azért teszi, mert meggyőződéssel vallja, hogy a mennybe jutott szentek olyan emberek voltak, akik elfogadva Isten segít-

ségét már itt a földön azok közé tudtak tartozni, akiket a történeti Jézus boldogoknak nevezett, és az örök élet várományosainak tekintett.

Kik voltak ők, és mi jellemezte életüket? A választ megkapjuk, ha egyenként szemügyre vesszük a jézusi boldogmondások, illetve boldogságok jelentését.

Boldogok a lélekben szegények. Jézus szóhasználatában a lélekben szegények vagy alázatosak azok a nyitott szívű emberek, akik nem ragaszkodnak görcsösen földi javaikhoz, mert belátják, hogy egyedül Isten teheti őket gazdaggá, és ezért szinte koldulják ezt az isteni gazdagságot. Ilyen magatartásra nemcsak a szociológiai értelemben vett szegények, hanem a vagyonos emberek is képesek, amennyiben elfogadják Istenre utaltságukat, s vagyonukkal az isteni útmutatás alapján segítenek a nincstelen embereken. Ők azok, akik már itt a földön birtokolják a mennyek országát, azaz részesei Isten lelki birodalmának.

Boldogok, akik sírnak. Jézus szerint ezek a „sírók” azok, akik amiatt keseregnek, hogy még nem vált nyilvánvalóvá Isten országa a földön. Az lesz vigasztalásuk, hogy már földi életükben megtapasztalják Isten uralmának kezdetét, s haláluk után Isten letöröl majd szemükről minden könnyet.

Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet. A szelíd kifejezés a bibliai szóhasználatban a szegény és az alázatos szavak szinonimája. Szegény az, aki annak tudatában él, hogy rászorul másokra, s főleg Isten gazdagságára, nem tanúsít támadó vagy erőszakos magatartást: életvitelét az alázat és az erőszakmentesség jellemzi. A föld, amelyet a szelídek örökölnek, Isten országának és az ország beteljesült állapotának, a mennyországnak a jelképe.

Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot. Az éhség és a szomjúság nem csupán anyagi dolgokra, hanem lelki javakra is vonatkozhat. Az igazság maga Isten, illetve az Ő üdvözítő akaratahoz való igazodás. Jézus tehát azokat nevezi boldognak, akik vágyakoznak Istenre, illetve arra, hogy az emberek Isten akaratahoz igazodjanak. Ezek az emberek jóllaknak abban az értelemben, hogy már földi életükben megtapasztalhatják Isten jelenvalóságát és az Ő üdvözítő akaratahoz igazodó emberek jóságát.

Boldogok az irgalmasok, mert ők majd irgalomra találnak. Az irgalmasság elsősorban Isten tulajdonsága, illetve azonos az Istennel. Jézus irgalmasnak nevezi a mennyei Atyát, és arra buzdítja tanítványait, hogy utánozzák a könyörületes és megbocsátó Atya magatartását. Az irgalom az isteni ország jele, és aki az ország polgáraként könyörületet gyakorol embertársával szemben, számíthat arra, hogy ő maga is részesülni fog az irgalomban.

Boldogok a szívükben tiszták, mert ők látni fogják Istent. Az izraelita felfogásban a szív az ember belső világát, gondolat- és érzületvilágának forrását jelképezi. A tiszta szív az Ószövetségben a rituális (a külső) és az erkölcsi (a belső) tisztaság szimbóluma. Jézus szóhasználatában a szív tisztasága rokon értelmű az igazság vagy igazságosság kifejezéssel, amennyiben a tiszta szívű ember igazodik Isten üdvözítő akaratához. A tisztaszívűek jutalma az, hogy „meglátják” az Istent. A „meglátni” kifejezés itt nem a fizikai látásra utal, hanem annyit jelent, mint valamilyen módon megtapasztalni és élvezni Isten boldogító jelenvalóságát.

Boldogok a békeszerzők. Ők azok, akik összhangban élve Istennel azon fáradoznak, hogy az emberek között megvalósuljon a viszályoktól mentes, harmonikus együttélés. Mindaz, aki Istennel békében élve az emberek közti harmónia megteremtésén fáradozik, boldog, mert Isten cselekvésmódjának utánzójává, azaz Isten „fiává” válik.

Boldogok, akiket az igazság miatt üldöznek. Jézus szerint az igazság és béke Istenének országa csak békétlenségek, ellenkezések és támadások közepette bontakozhat ki a földön. Jézus az üldöztetést az országba lépés feltételének tekinti, és arra buzdítja követőit, hogy imádkozzanak üldözőikért. Az üldözött és az ellenségeiért imádkozó tanítvány azért mondható boldognak, mert ha Jézus miatt üldözik, ez hiteles jele annak, hogy már az ország polgára, és így reménybeli örököse a mennyei boldogságnak.

A boldogmondás műfajában megfogalmazott evangéliumi részletben Jézus azt hangsúlyozza, hogy Isten országa ebben a világban van, de nem ebből a világból való (vö. Jn 18,36). Ez azt jelenti: az isteni birodalom polgárai más értékrend alapján tájékozódnak, mint e világ fiai, mert tudják, hogy az ország mérhetetlenül felülmúlja a földi világ anyagi és szellemi érté-

keit. Jézus paradox módon éppen azokat mondja boldognak, akik nem e világ kincseit birtokolják, hanem nagyobb, mennyei értékre vágyakoznak, s ha kell, még az üldöztetést is elviselik elnyerése érdekében. Nyilvánvaló, hogy nem azokat tartja boldognak, akik nincstelenként anyagi javakra áhítoznak, e világi kudarcaik miatt szomorkodnak, fizikailag éheznek, szomjaznak, vagy politikai szempontból üldözöttek. Ő az országra irányuló vágyról, az ország kibontakozásáért való aggodásról, az érte vállalt üldöztetésről beszél, mert ezek teszik lehetővé az ember számára azt, hogy a világ értékeit minden szempontból felülmúló boldogság részesévé válhasson.

Mindenszentek ünnepén adjunk hálát a mennybe jutott embertársainkért, akik Isten világában imádkoznak üdvösségünkért. Egyben kérjük a mennyei Atyát, adjon erőt, s tegyen bennünket is képessé a jézusi boldogmondások szellemében való életre, hogy halálunk után a mindenszentek boldog társaságának örvezhessünk a mennyben egy örökkévalóságon át.

Évközi 31. vasárnap**Lk 19,1–10**

Ezután [Jézus] bement Jerikóba és áthaladt rajta. Ekkor íme, egy Zakeus nevű férfi, aki a vámosok feje volt és gazdag, szeretne volna látni, hogy ki az a Jézus, de nem tudta a tömeg miatt, mert alacsony termetű volt. Előrefutott tehát, felmászott egy vadfügefára, hogy lássa őt, mert arra kellett elmennie. Amikor Jézus arra a helyre ért, fölnézett, meglátta őt, és ezt mondta neki: „Zakeus! Jöjj le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom.” Erre az sietve lelép, és örömmel befogadta. Akik ezt látták, mindannyian zúgolódva mondták: „Bűnös embernél száll meg!” Zakeus azonban odaállt, és azt mondta az Úrnak: „Uram, íme, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négynyit adok helyette.” Jézus azt mondta neki: „Ma üdvösség köszöntött erre a házra, hiszen ő is Ábrahám fia. Az Emberfia ugyanis azért jött, hogy megkeresse és megmentse, ami elveszett.”

Az evangéliumi részletben arról olvasunk, hogy a szigorúan ítélő és keményszívű emberekkel ellentétben a mennyei Atya magatartását követő Jézus szeretettel fogadja a megtérni szándékozó bűnöst.

A keményszívű emberi ítéletet a tömeg fogalmazza meg. A sokaság zúgolódik amiatt, hogy Jézus egyáltalán szóba áll egy bűnösrel. Zakeus a megszálló római hatóságok szolgálatában álló fővámszedő lehetett, akinek gazdagsága csalásból és zsarolásból származott. Alacsony termete, kíváncsisága és kívánsága, hogy lássa Jézust, valamint az a mód, ahogyan ez a tekintélyes és gazdag ember megvalósítja vágyát, egyidejűleg szánalomra méltó és nevetséges figurává teszi alakját. A szigorúan és képmutatóan ítélő bámészkodókat nem hatja meg a gyermekien egyszerű törekvés, amellyel a vámos Jézus közelébe akar férkőzni. Nem veszik észre, hogy a Jézus személyi varázsa által lebilincselte Zakeus változni akar. Az emberek csak az elkövetett vétkeket tartják számon. Szemet hunynak afölött, hogy a bűnös jóvá szeretné tenni az okozott kárt, mert képtelenek arra, hogy megbocsásanak embertársuknak.

Ezzel a kegyetlen emberi magatartással szemben Jézus megértő és irgalmas szeretettel fordul a kíváncsiskodó vámszedő felé. Felismeri magatartásában azt a kezdeti hitet, amelyet az ő feltekintő és felemelő pillantása vált ki, és amely Zakeus szegyenkező vágyát fejezi ki a megtérés és a becsületes élet iránt. Nem rója fel bűneit, nem szór átkot a fejére, és nem csatlakozik a sokaság ítéletéhez. Ehelyett kitünteti a bűnbánó embert: szóba áll vele, és szállást vesz nála. „Ma a te házában kell megszállnom” – mondja a vámosnak. Ez a „kell” nem azt jelenti, hogy Jézusnak szállásra volt szüksége, hanem üdvőtörténeti küldetéséből fakadó feladatára utal: ő az Atyától azt a feladatot kapta, hogy irgalmas szeretettel forduljon a bűnös emberek felé. Amikor pedig irgalmas szeretetének hatására a vámos jóvátételi szándékát is kinyilvánítja, nagylelkűen megbocsát neki, és kijelenti: üdvösség költözött Zakeus és családja életébe. A názáreti próféta nem ítélt, a megropant nádszálat nem töri el, hanem kiegyenesíti (vö. Iz 42,3): az Emberfia azért jött, hogy keresse és üdvözítse, ami elveszett.

Az evangéliumi történet megörökítésével Lukács egyrészt vigaszunkra szolgál, másrészt feladatunkat is megjelöli. Vigasztal, mert azt tudatosítja bennünk, hogy bármilyen mélyre süllyedünk is, Isten sosem mond le rólunk, mindig irgalmas tekintettel néz ránk, s ha felemelő pillantását bűnbánó tekintettel viszonzozzuk, az emberekkel ellentétben Ő nagylelkűen megbocsát mindegyikünknek. A Zakeusról szóló elbeszélés egyben feladatot is ró ránk, mert azt akarja szívünkbe vésni, hogy nekünk is az irgalmas Jézus nyomában kell járnunk.

Kérjük Istent, adjon erőt, hogy az elmarasztaló ítélkezés helyett a mennyei Atya magatartását utánozva mindig irgalmas szívvel tudjunk megbocsátani embertársainknak.

Évközi 32. vasárnap

Lk 20,27–38

Odamentek [Jézushoz] néhányan a szadduceusok közül, akik tagadják a feltámadást, és megkérdezték őt: „Mester, Mózes előírta nekünk: Ha valakinek meghal a testvére, akinek felesége volt, de gyermeke nem, akkor a testvér vegye el az asszonyt, és támasszon utódot testvérenek. Volt hét testvér. Az első megnősült, aztán meghalt gyermek nélkül. Előbb a második, majd a harmadik vette feleségül őt, és hasonlóképpen mind a heten, gyermeket nem hagyva, mind meghaltak. Végül meghalt az asszony is. A feltámadáskor ezek közül kinek lesz a felesége az asszony? Hiszen mind a hétnek felesége volt.” Jézus ezt felelte nekik: „E világ fiai házasodnak és férjhez mennek. Azok pedig, akik méltók lesznek elnyerni a másik világot és a halálból való föltámadást, nem házasodnak, és férjhez sem mennek, hiszen többé már meg sem halhatnak. Hasonlók lesznek ugyanis az angyalokhoz, és Isten fiai, a feltámadás fiai lesznek. Hogy pedig a halottak feltámadnak, azt Mózes is jelezte a csipkebokornál, amikor az Urat »Ábrahám Istenének, Izsák Istenének és Jákob Istenének« mondta. Isten pedig nem a holtaké, hanem az élőké, hiszen mindenki érte él.”

Az evangéliumi részletben Jézus két kérdésre válaszolva a föltámadás tényéről és a föltámadt élet természetéről ad tanítást.

Az első kérdés az, hogy lesz-e föltámadás. A szadduceusok vallási pártjának tagjai, akik csak Mózes öt könyvét tekintették szentírásnak, megkérdőjelezték az újjászülető életre vonatkozó jézusi tanítás igazát. Véleményük szerint a mózesi könyvek nem beszélnek a föltámadás lehetőségéről. Jézus rámutat, hogy bibliaértelmezésük téves, mert már Mózes könyvei is utalnak a föltámadás titkára. E könyvekben ugyanis Isten a kétezer évvel korábban elhunyt ősatyák, Ábrahám, Izsák és Jákob Istenének nevezi önmagát (Kiv 3,6). Márpedig, ha Ő, aki az élet ura és ajándékozója, valakinek Istenévé válik, valakit gondjaiba vesz, s törődik vele, akkor az az ember csak élő lehet. Isten nem a holtak, hanem az élők Istene.

A második kérdés: milyen lesz a föltámadott élet? A szadduceusok az egymást követően hét férjjel rendelkező asszony esetének említésével a

halál utáni élet képtelenségét akarták igazolni. A kötekedő kérdésekre válaszoló Jézus felhívja a szadduceusok figyelmét arra, hogy a mózesi könyvek felfogása szerint az angyalok más létmódban élnek, mint a földi emberek (nem esznek, nem isznak, nem házasodnak). Ezzel azt akarja mondani hallgatóinak, van olyan életforma, amely felülmúlja az ember képzeletvilágát és fogalomrendszerét. Az élet fogalmát nem lenne szabad csupán a földi életre korlátozni, s Isten elég hatalmas ahhoz, hogy a földi életből távozó teremtményeit új, igazi étellel tudja megajándékozni.

Lesz-e föltámadás, és milyen a föltámadott élet? Két kérdés, amely bennünket is izgat, különösen, amikor elveszítünk valakit, akit nagyon szeretünk, vagy saját halálunk lehetőségével szembesülünk. Jézus arra tanít, hogy a föltámadás lehetősége nem képtelenség. A számítógépek világában élünk. Természetesnek vesszük, hogy meghatározott programok alapján ugyanazokat a szövegeket vagy alakzatokat tudjuk megjeleníteni különféle hardvereken. Gondoljunk arra, hogy halhatatlan lelkünk is egy ilyen program, amely halálunkban Isten segítségével új hardverbe, feltámadott testbe költözik. – Milyen lesz a föltámadott test, s nem lesz-e unalmas a mennyország? Képzeletünk itt is csődöt mond. Olyanok vagyunk, mint a kisgyermek, aki boldogságának teljességét a csokoládé majszolásában látja, s hiába beszélünk neki arról a magasabb szintű boldogságról, amelyet például a szerelemben él át az ember, ezt nem képes elképzelni. Jó esetben legfeljebb elhiszi nekünk, amit mondunk neki. Jézus is azt kéri, hogy higgyünk neki. S higgyünk Pál apostolnak is, aki arra int bennünket: ne fáradozzunk a képzelgéssel, mert Isten olyasmit készített az Őt szeretőknek, „amit szem nem látott, fül nem hallott, s ami az ember szívébe föl nem hatolt” (1Kor 2,9; vö. Iz 64,3).

Adja Isten, hogy hinni tudjunk a föltámadásban és az elképzelhetetlenül szép túlvilágban.

Évközi 33. vasárnap

Lk 21,5–19

Amikor néhányan megjegyezték a templomról, hogy milyen szép kövekkel és fogadalmi ajándékokkal van díszítve, [Jézus] így szólt: „Jönnek majd napok, amikor mindezekből, amit itt láttok, nem marad kő kövön, amelyet le ne rombolnának.” Erre megkérdezték őt: „Mester! Mikor fognak ezek bekövetkezni, és mi lesz előtte a jel?” Ő pedig így szólt: „Vigyázzatok, nehogy félrevezessenek benneteket! Mert sokan jönnek az én nevemben, és azt mondják: »Én vagyok«, és: »Elérkezett az idő«; de ti ne menjetek utánuk. Mikor háborúkról és lázadásokról hallotok, meg ne rémüljete; ezeknek előbb meg kell történniük; de ez még nem a vég.” Azután ezt mondta nekik: „Nemzet nemzet ellen támad, és ország ország ellen. Nagy földindulás lesz több helyen, dögvész, éhség, rettentő tűnemények és nagy égi jelek. Mindezek előtt pedig kezdet emelnek rátok és üldözni fognak titeket. Átadnak benneteket a zsinagógának és börtönbe vetnek. Királyok és helytartók elé hurcolnak titeket az én nevemért. Alkalom lesz ez számotokra, hogy tanúságot tegyetek. Vessétek hát szívetekbe: ne gondolkodjatok előre, mi módon védekezzetek. Mert olyan szájat és bölcsességet adok majd nektek, amelynek egyetlen ellenfelet sem tud ellenállni vagy ellentmondani. Kiszolgáltatnak titeket szüleitek és testvéreitek, rokonaitok és barátaitok, és közületek egyeseiket halálra adnak. Gyűlöletesek lesztek mindenki előtt az én nevemért, de egy hajszál sem vész el a fejeteokről. Állhatatossággal fogjátok megőrizni lelketeket.”

Az evangéliumi részletben a végső időkről olvasunk tanítást. Ez a végső idő nem azonos a fizikai világ végével, a történelem lezárulásának időpontjával, amelyről maga Jézus mondja, hogy ez a mennyei Atya legszemélyesebb titka, és ezért nem lehet előre kiszámítani (vö. Mk 13,32; Lk 17,20). A végső idő Jézus kereszthalálától és feltámadásától kezdődő és a történelem végéig tartó időszak. Minden emberi nemzedék a végső időkben él. Így a végidőre vonatkozó jóvendölések minden kor embere számára időszerűek. – Jézus az apokaliptikus prófétai irodalom nyelvezetében fogalmazza meg jóvendöléseit. Ezért ezek értelmezésével óvatosan kell bánnunk: a felvázolt

eseményeket és képeket nem szabad betű szerint értelmeznünk, konkrét történésekre alkalmaznunk, hanem a mélyükön rejlő vallási üzenetet kell megragadnunk. Ezt akkor tudjuk megtenni, ha figyelembe vesszük az apokaliptikus irodalmi nyelvezet két fontos jellemzőjét.

Az apokaliptikus irodalmi műfaj egyik jellemzője az, hogy az ember belső világában, a lelkek birodalmában bekövetkező döntő fordulatokat társadalmi kataklizmák, háborúk, kozmikus katasztrófák vagy egyetemessé váló üldözések horderejéhez hasonlítja. Ezt teszi Jézus is, aki nem jósolgat, hanem arról beszél, hogy az ő megváltói műve és a megváltás ajándékának elfogadása olyan gyökeres fordulatot jelent majd minden emberi nemzedék sorsában, mint amelyet a jeruzsálemi templom pusztulása, a hamis próféták ígézetéből való szabadulás, a háborúk vagy a nagy természeti katasztrófák hoztak és hoznak a túlélők, a megmenekülők életébe.

Az apokaliptikus műfaj másik jellemzője, hogy félelmetes, ijesztő képei ellenére is vigasztal: „Egyetlen hajsza sem vész el fejeteokről. Állhatatossággal fogjátok megőrizni lelketeket” – olvashatjuk Jézus bátorítását. Ezekkel a szavakkal azt az igazságot vési a tanítványok szívébe, hogy a történelem Isten irányítása alatt áll. Ezért bármilyen nehéz is a megváltás ajándékának elfogadása, s bármilyen fájdalmas is a bűn fogságából való kiszabadulás folyamata, az Istenben bízók megmenekülnek, azaz megmenthetik életüket az örök boldogság számára. A Jézusba vetett hit miatti üldözéseket, a családtagok és a barátok általi kiszolgáltatottságot, az emberek felől sugárzó gyűlöletet minden kor kereszténye meg fogja tapasztalni, de ha Jézusra hagyatkozik, még ha el is veszíti földi életét, megmenti azt a halál utáni igazi, boldog életre.

Tudatosítsuk magunkban, hogy a végső időkben élünk, valamennyien részesei vagyunk az apokaliptikus változásoknak. Amikor képesek vagyunk reménykedve viselni küzdelmes sorsunkat, gondoljunk arra, hogy ezt csak annak a Jézusnak erejében tudjuk megtenni, aki megváltó halálával káprázatos fordulatot hozott üdvösségünk történetébe. E fordulat lényege az, hogy értelmet kapott céltalannak látszó földi életünk, és megnyílt számunkra a mennyország kapuja. – Köszönjük meg Jézusnak ezt az ajándékot!

Krisztus, a Mindenség Királya

Lk 23,35–43

[Jézus keresztre feszítésekor] a nép bámészkodva állt ott, a főemberek pedig így gúnyolták őt: „Másokat megmentett, mentse meg most magát, ha ő a Krisztus, az Isten választottja!” A katonák is gúnyolták őt. Odamentek, ecettel kínálták, és azt mondták: „Ha te vagy a zsidók királya, szabadítsd meg magadat!” Felirat is volt fölötte: „Ez a zsidók királya.” A megfeszített gonosztevők közül az egyik szidalmazta: „Nem a Krisztus vagy te? Szabadítsd hát meg magad, és minket is!” De a másik leintette ezekkel a szavakkal: „Nem félsz Istentől? Hiszen te is ugyanazt a büntetést szenveded! Mi ugyan jogosan, mert tetteink méltó büntetését vesszük, de ez itt semmi rosszat sem cselekedett.” Aztán így szólt: „Jézus, emlékezz meg rólam, mikor eljössz országodba.” Ő azt felelte neki: „Bizony, mondom neked: még ma velem leszel a paradicsomban!”

Krisztus király ünnepén az evangélium a megfeszített názáreti Jézus képét állítja elénk. Szívünk mélyén önkéntelenül fogalmazódnak meg a kérdések: vajon nem a zsidó főembereknek, a gúnyolódó katonáknak vagy a bal latornak volt igazuk, akik megkérdőjelezték a keresztre feszített Jézus királyi hatalmát? S vajon milyen királynak tartotta őt a jobb lator, aki e szomorú órában is dicsőséges és jóságos uralkodónak tudta őt tekinteni? – Ahhoz, hogy ezekre a kérdésekre válaszolni tudjunk, meg kell értenünk, mi történt a kereszten.

Jézus kereszthalálának magyarázata az ember bűnében keresendő. Az első bűnnel és annak terjedésével végtelenül nagy szakadék támadt az isteni és az emberi világ között. E mérhetetlen távolságot az ember önerejéből sosem tudta volna áthidalni: ha ez a szakadék megmarad, teljes reménytelenség és biztos kárhozat várt volna az emberiségre. Ám eljött Jézus. Magára vette a világ bűnét, felvitte azt a keresztre, és megszüntette az emberi bűnök végzetes következményét. Ez azt jelenti: sorsközösséget vállalt velünk, belemerült a bűn fertőzte történelem szennyes áradatába, és a szenvedések közepette is rendületlen bizalommal viszonzta a mennyei Atya teremtmény szeretetét; megvalósította a tökéletes embert, hogy embertestvérei

is képesek legyenek a mennyei Atya teremő szeretetének viszonzására és a hatékony bűnbánatra. Majd a mennyei Atya föltámasztotta őt a halálból, hogy mindazok, akik tudatosan vagy lelkiismeretük szavát követő életükkel elfogadják őt, vele együtt eljuthassanak az örök életre.

Ezért bármilyen tragikus és szájalomra méltó a megfeszített Jézus-király alakja, a keresztfán nyilvánul meg legjobban dicsősege, hatalma és emberszeretete. A kereszten ragyog föl Jézus isteni dicsősege, mert e sötét keresztet már bearanyozza a húsvéti hajnalpír fénye. A megfeszítés és a halál eseményében nyilvánul meg legjobban a názareti Jézus isteni hatalma, mert ez az esemény a bűn feletti győzelem pillanata. És ugyanebben az eseményben válik egészen kézzelfoghatóvá irántunk való szeretete, mert önmagát feláldozva szeretetből lett boldogságunk és örök életünk zálogává. – A világ legragyogóbb, legboldogítóbb csodája valósult meg a kereszten, és ez a csoda mérhetetlen magasságokba emeli Krisztust, a királyok királyát. E csoda megsejtése készítette a jobb latort is arra, hogy hálával és bizalommal kérje a keresztre szegezett Jézustól a feltámadás és az örök élet ajándékát.

Az ünnepen boruljunk térdre megfeszített királyunk előtt. Köszönjük meg, hogy a kereszten és a föltámadásban megmutatta isteni dicsőségét. Adjunk hálát azért, hogy halálával megszüntette bűneink végzetes következményét. És a jobb lator szavaival kérjük tőle, hogy halálunk után számunkra is nyissa meg a mennyország kapuját.

TARTALOM

AJÁNLÁS	5
-------------------	---

I. ADVENTI IDŐ

1. Advent első vasárnapja: Lk 21,25–28.34–36	9
2. A Boldogságos Szűz Mária szeplőtelen fogantatása: Lk 1,26–38.	11
3. Advent második vasárnapja: Lk 3,1–6	13
4. Advent harmadik vasárnapja: Lk 3,10–18.	15
5. Advent negyedik vasárnapja: Lk 1,39–45	17

II. KARÁCSONYI IDŐ

1. Urunk születése (Karácsony)	
a) <i>éjjeli mise</i> : Lk 2,1–14	21
b) <i>pásztorok miséje</i> : Lk 2,15–20	23
c) <i>ünnepi mise</i> : Jn 1,1–5.9–14	25
2. Szent István első vértanú: Mt 10,17–22	27
3. A Szent Család ünnepe: Lk 2,22.39–40	29
4. Szűz Mária, Isten anyja: Lk 2,16–21	31
5. Urunk megjelenése (Vízkereszt): Mt 2,1–12	33
6. Urunk megkeresztelkedése: Lk 3,15–16.21–22	35

III. ÉVKÖZI IDŐ

1. Évközi 2. vasárnap: Jn 2,1–12.	39
2. Évközi 3. vasárnap: Lk 1,1–4; 4,14–21	41
3. Urunk bemutatása (Gyertyaszentelő): Lk 2,22–32	43
4. Évközi 4. vasárnap: Lk 4,21–30.	45
5. Évközi 5. vasárnap: Lk 5,1–11	47
6. Évközi 6. vasárnap: Lk 6,17.20–26.	49
7. Évközi 7. vasárnap: Lk 6,27–38.	51
8. Évközi 8. vasárnap: Lk 6,39–45	53

IV. NAGYBÖJTI IDŐ

1. Nagyböjt 1. vasárnapja: Lk 4,1–13	57
2. Nagyböjt 2. vasárnapja: Lk 9,28–36	59
3. Szent József főünnepe: Mt 1,16.18–21.24.	61
4. Nagyböjt 3. vasárnapja: Lk 13,1–9	63
5. Urunk születésének hírüladása (Gyümölcsoltó): Lk 1,26–38	65
6. Nagyböjt 4. vasárnapja: Lk 15,1–3.11–32	67
7. Nagyböjt 5. vasárnapja: Jn 8,1–11	69
8. Virágvasárnap, az utolsó vacsora: Lk 22,14–23.	71

V. A HÚSVÉTI SZENT HÁROMNAP ÉS A HÚSVÉTI IDŐ

1. Nagycsütörtök este: Jn 13,1–15.	75
2. Nagypéntek, a Pilátus előtti kihallgatás: Jn 18,33 – 19,18	77
3. Nagyszombat este, húsvéti vigília: Lk 24,1–12	81
4. Húsvétvasárnap	
a) <i>ünnepi mise</i> : Jn 20,1–9	83
b) <i>este</i> : Lk 24,13–35	85
5. Húsvét 2. vasárnapja (Irgalmasság vasárnapja): Jn 20,19–31	87
6. Húsvét 3. vasárnapja: Jn 21,1–19	89
7. Húsvét 4. vasárnapja: Jn 10,27–30	91
8. Húsvét 5. vasárnapja: Jn 13,31–33a.34–35	93
9. Húsvét 6. vasárnapja: Jn 14,23–29	95
10. Urunk mennybemenetele: Lk 24,46–53	97
11. Pünkösdvasárnap: Jn 20,19–23	99

VI. ÉVKÖZI IDŐ

1. Szentháromság vasárnapja: Jn 16,12–15.	103
2. Krisztus szent teste és vére (Úrnapja): Lk 9,11b–17.	105
3. Jézus szent szíve: Lk 15,3–7.	107
4. Szent Péter és Szent Pál apostolok: Mt 16,13–19	109
5. Évközi 13. vasárnap: Lk 9,51–62.	111
6. Évközi 14. vasárnap: Lk 10,1–12.17–20	113
7. Évközi 15. vasárnap: Lk 10,25–37	115

8. Évközi 16. vasárnap: Lk 10,38–42117
9. Évközi 17. vasárnap: Lk 11,1–13119
10. Évközi 18. vasárnap: Lk 12,13–21121
11. Urunk színeváltozása: Lk 9,28b–36123
12. Évközi 19. vasárnap: Lk 12,32–48125
13. Szűz Mária mennybevétele (Nagyboldogasszony): Lk 1,39–56.127
14. Évközi 20. vasárnap: Lk 12,49–53129
15. Szent István király: Mt 7,24–29.131
16. Évközi 21. vasárnap: Lk 13,22–30133
17. Évközi 22. vasárnap: Lk 14,1.7–14.135
18. Évközi 23. vasárnap: Lk 14,25–33137
19. A szent keresztfelmagasztalása: Jn 3,13–17.139
20. Évközi 24. vasárnap: Lk 15,1–10141
21. Évközi 25. vasárnap: Lk 16,1–13143
22. Évközi 26. vasárnap: Lk 16,19–31145
23. Évközi 27. vasárnap: Lk 17,5–10147
24. Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya: Lk 1,26–28.149
25. Évközi 28. vasárnap: Lk 17,11–19151
26. Évközi 29. vasárnap: Lk 18,1–8.153
27. Évközi 30. vasárnap: Lk 18,9–14.155
28. Mindenszentek ünnepe: Mt 5,1–12a157
29. Évközi 31. vasárnap: Lk 19,1–10161
30. Évközi 32. vasárnap: Lk 20,27–38163
31. Évközi 33. vasárnap: Lk 21,5–19.165
32. Krisztus, a Mindenség Királya: Lk 23,35–43167
Tartalom169

and the deeps in ruin, and the powers of
heaven, and the inmates of the earth,
shew me and destroy.

4 And I will cause them to be removed
into all kingdoms of the earth, because
I have seen the son of the seed of man,
and I will shew him the things which he shall do.

5 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered
together, and shall be gathered to the
great.

6 Thus have I seen, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

7 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

8 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

9 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

10 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

11 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

12 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

13 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

14 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

15 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

16 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.

17 I have seen him, and have said, he shall be
gathered together, and shall be gathered to the
great, and shall be gathered to the great.